ALGEMEEN VERSLAG VAN DEN STAAT

VAN HET

MIDDELBAAR EN LAGER ONDERWIJS

VOOR

EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN

IN

NEDERLANDSCH-INDIË

OVER

1885

Samengesteld uit de verslagen van het Collegie van Curatoren van het Gymnasium Willem III, van de Commissiën van toezicht der Hoogere Burgerscholen te Semarang en te Soerabaja, van den Directeur der Burgeravondschool ter laatstgenoemde plaats, van de Inspecteurs van het Lager Onderwijsen van het Bestuur der Noramalschool voor hulponderwijzers te Batavia.

BATAVIA,
LANDSDRUKKERIJ
1886

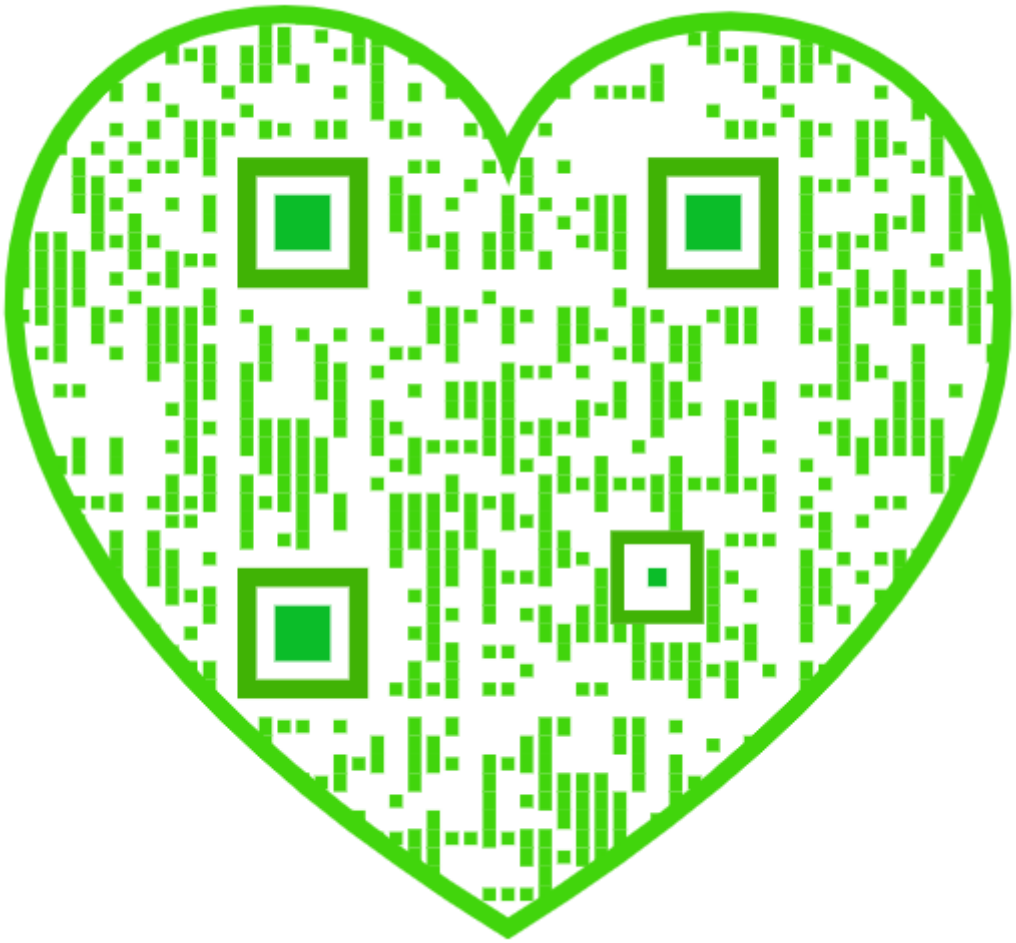

INHOUD.

A.

MIDDELBAAR ONDERWIJS.

BLADZ

I. Algemeene mededeelingen.... 1

A.

Omvang 1

B.

Beheer 1

C.

Begrooting 2

D.

Onderwijzend personeel..... 2

E.

Leerlingen 3

1. Aantal 3
2. Ontleding der cijfers 3
3. Resultaten van het onderwijs..... 3
   - *a.* Eindexamen 3
   - *b.* Overgangsexamens 4
   - *c.* Toelatingsexamens..... 4
   - *d.* Recapitulatie 4
4. Verdeeling in studiejaren..... 5
   - Batavia..... 5
   - Semarang..... 5
   - Soerabaja 5
5. Staking der studiën..... 6
6. Redenen dier staking..... 6

F.

Schoolverzuim 6

BLADZ.

G.

Beschikking over bijzondere ondersteuningsfondsen 6

H.

Niet Europeesche leerlingen 6

I.

Gedrag en ijver der leerlingen 7

J.

Verzamelingen, bibliotheken en gebouwen 7

II. Inrichtingen van Onderwijs.

A. GYMNASIUM WILLEM III TE BATAVIA.

Afdeelingen A Hoogere Burgerschool en B Inrichting voor de Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 7

1. Algemeene mededeelingen 7
   a. Toezicht en beheer 7
   b. Onderwijzend personeel 7
2. Bibliotheek en verzamelingen 8
3. Gebouwen 8
4. Siamfonds 9
5. Leerlingen 9
   a. Afdeeling A. Hoogere Burgerschool 9
1. Aantal 9
2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 9
3. Resultaten der examens 10
   a. Overgangsexamens 10
   b. Herexamens 10
   c. Toelatingsexamens 11
   d. Toelating van oud-leerlingen enz. 11
4. Vermeerdering en vermindering ná de vacantie 11
5. Verschillende mutatiën 12
6. Aantal leerlingen sedert de stichting 13
7. Toelichting tot bovenstaand overzicht 13
8. Herkomst der leerlingen 14
9. Leeftijd 15
10. Schoolverzuim, gedrag en ijver 15
11. Sterfte 16
12. Eindexamen 16
13. Splitsing der klassen in parallel-afdeelingen 16
   b. Afdeeling B. Inrichting voor de Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 16
1. Aantal. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 16
2. Vermeerdering ná de vacantie 1

BLADZ.

3. Inschrijving van oud-leerlingen 17
4. Resultaten van het onderwijs 17
5. Mutatiën 17
6. Inschrijving van officieren 18

B. HOOGERE BURGERSCHOOL MET DRIEJARIGEN CURSUS VOOR MEISJES TE BATAVIA.

1. Algemeene mededeelingen 18
   a. Toezicht en beheer 18
   b. Programma en dienstregeling 18
   c. Onderwijzend personeel 19
2. Leerlingen 19
   a. Aantal 19
   b. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 19
   c. Resultaten der examens 20
      1. Overgangsexamens 20
      2. Herexamens 20
      3. Eindexamen 20
      4. Toelatingsexamens 20
   d. Aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus 20
   e. Vermeerdering en vermindering na de vacantie 21
   f. Leeftijd 21
   g. Schoolverzuim, gedrag en ijver 22
3. Bibliotheek en verzamelingen 22
4. Gebouwen 22

C. HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS TE SEMARANG.

1. Algemeene mededeelingen 22
   a. Toezicht en beheer 22
   b. Onderwijzend personeel 23
2. Leerlingen 24
   a. Aantal 24
   b. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 24
   c. Resultaten der examens 24
      1. Overgangsexamens 24
      2. Eindexamens 24
      3. Toelatingsexamens 25

BLADZ.

d. Aanwezig bij den aanvang van den cursus 1885/86..... 25
e. Aanwezig op ultimo 1885,..... 25
f. Inschrijving van nieuwelingen. Vermelding van klassen en leeftijd..... 26
g. Splitsing in parallel-klassen..... 26
h. Schoolverzuim, gedrag en ijver. Ondersteunde leerlingen..... 26
3. Bibliotheek en verzamelingen..... 27
4. Gebouwen..... 27

D. WILHELMINA-SCHOOL TE SEMARANG..... 27

E. HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS TE SOERABAJA.

1. Algemeene mededeelingen..... 27
a. Toezicht en beheer..... 27
b. Onderwijzend personeel..... 28
2. Leerlingen..... 29
a. Aantal..... 29
b. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie..... 29
c. Resultaten der examens..... 29
1. Overgangsexamens..... 29
2. Eindexamens..... 29
3. Toelatingsexamens..... 29
d. Aanwezig bij den aanvang van den nieuwen cursus..... 30
e. Vermeerdering en vermindering nà de opening van den nieuwen cursus..... 30
f. Leeftijd..... 31
g. Schoolverzuim..... 31
h. Gedrag en ijver..... 32
3. Bibliotheek en verzamelingen..... 32
4. Gebouwen..... 33

F. BURGERAVONDSCHOOL TE SOERABAJA.

1. Algemeene mededeelingen..... 33
a. Reorganisatie..... 33
b. Toezicht en beheer..... 34
c. Onderwijzend personeel..... 35
2. Leerlingen..... 36
Cursus 1884/85.
a. Aantal..... 36
b. Indeeling..... 37

BLADZ

c. Aard der gekozen bestemming,..... 37
d. Leeftijd..... 37
e. Gemaakte vorderingen..... 38
f. Resultaten van het onderwijs..... 38
Cursus 1885/86.
a. Aantal bij de opening van den nieuwen cursus..... 39
b. Indeeling..... 39
c. Aard der gekozen bestemming..... 39
d. Leeftijd..... 40
e. Plaatsing van leerlingen bij fabrieken en werkplaatsen..... 40
f. Vermeerdering en vermindering vóór ultimo December..... 40
g. Gedrag en ijver. Schoolverzuim..... 41
3. Verzamelingen..... 41
4. Meubilair..... 41
5. Gebouwen..... 42

B.

LAGER ONDERWIJS VOOR EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN.

§ 1. Mededeelingen van algemeenen aard..... 43
» 2. Toezicht op het lager onderwijs..... 44
» 3. Akten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs..... 44
» 4. Getal en aard der scholen..... 46
» 5. Omvang en toestand van het onderwijs..... 50
» 6. Onderwijzend personeel..... 51
» 7. Getal en aard der leerlingen..... 54
» 8. Schoollokalen, onderwijzerswoningen, schoolmeubelen, leermiddelen, schoolbibliotheken..... 56
Uitgaven en ontvangsten van het openbaar lager onderwijs in Ned.-Indie gedurende 1885..... 57

BLADZ

BIJLAGEN:

L^a. A. Soort der akten van bekwaamheid 58
» B. Getal en aard der scholen in Nederlandsch-Indie onder ultimo December 1885. 59
» C. Onderwijzend personeel bij de lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1885 61
» D. Nominatieve staat der inspecteurs, onderwijzers, onderwijzeressen en kwekelingen bij het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indie onder ultimo December 1885 63
» E. Mutatiën onder het onderwijzend personeel van de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indie, gedurende het jaar 1885 79
» F. Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1885 de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indie bezochten 82
» G. Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1885 de bijzondere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten 86
» H. Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1885 alle lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten 88
» I. Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen aan de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indie, onder ultimo December 1885 92
» K. Staat van het onderwijzend personeel en de leerlingen aan de bijzondere lagere scholen in Nederlandsch-Indië, onder ultimo December 1885 102

A.

MIDDELBAAR ONDERWIJS.

I. ALGEMEENE MEDEDEELINGEN.

A. Omvang.

Het aantal inrichtingen voor middelbaar onderwijs vermeerderde in het afgeloopen jaar met één. Te *Semarang* nl. werd door particulier initiatief, voor meisjes, die de lagere school doorloopen hebben, een cursus in verschillende vakken van middelbaar onderwijs geopend, aan welken de naam van Wilhelmina-school gegeven werd.

B. Beheer.

In de reglementen voor de drie hoogere burgerscholen voor jongens te *Batavia*, *Semarang* en *Soerabaja* kwam eenige wijziging, doordat in Augustus 1885 bepaald werd, dat behalve toehoorders, aan welke zonder examen vergund kan worden het onderwijs bij te wonen, ook leerlingen in één of meer vakken, na afgelegd examen, tot de verschillende klassen toegelaten kunnen worden.

Deze bepaling heeft meer bijzonder tot doel om jongelieden, die reeds in betrekking of door andere redenen verhinderd zijn het volledig onderwijs bij te wonen, in de gelegenheid te stellen, zich in de speciale vakken, waarvan de kennis hun in de gekozen loopbaan te pas kan komen, te bekwamen. Het schoolgeld voor leerlingen voor enkele vakken en voor toehoorders werd bepaald op *f* 1.— 's maands voor elk vak, waarin onderwijs genoten of het onderwijs bijgewoond wordt, behoudens een maximum van *f* 10.— per maand in de drie laagste en van *f* 15.— in de twee hoogste klassen.

De burgeravondschool te *Soerabaja*, die tot dusver aan de hoogere burgerschool aldaar verbonden was, werd in den loop van 1885 geheel gereorganiseerd en geplaatst onder eene afzonderlijke commissie van toezicht. Meerdere bijzonderheden omtrent deze reorganisatie worden hieronder in de betrekkelijke paragraaf vermeld.

C. Begrooting.

De uitgaven voor het openbaar middelbaar onderwijs en de daartegenover staande ontvangsten over de jaren 1884 en 1885 zijn vermeld in het volgend overzicht:

INRICHTINGEN.	UITGAVEN.				ONTVANGSTEN WEGENS SCHOOLGELDEN.			
	1884.		1885.		1884.		1885.	
Gymnasium Willem III te Batavia.....	ƒ 216606	19	ƒ 215921	55	ƒ 29472	22	ƒ 23724	40
Hoogere Burgerschool met driejarigen cursus voor meisjes te Batavia....	» 30535	77	» 27551	22	» 9785	—	» 7965	—
Hoogere Burgerschool te Semarang.....	» 96208	92⁵	» 95226	07	» 12360	—	» 12490	—
Hoogere Burgerschool te Soerabaja.....	» 114013	87	» 110312	16	» 11711	—	» 12629	—
Burgeravondschool te Soerabaja.....	» 9147	85	» 11217	42⁵	» 686	—	» 779	—
Te zamen....	ƒ 466512	60⁵	ƒ 460228	42⁵	ƒ 64014	22	ƒ 57587	40

De uitgaven voor de gebouwen bedroegen bij al de inrichtingen te zamen: in 1884 ƒ 16939.— en in 1885, in welk jaar belangrijke vernieuwingen enz. plaats vonden aan de hoogere burgerschool te *Semarang* ƒ 53044.—. Omtrent al deze cijfers valt op te merken, dat die over 1884 als verbeterde en die over 1885 als voorloopige opgaven zijn te beschouwen.

D. Onderwijzend personeel.

Onder het onderwijzend personeel hadden vrij veel mutatiën plaats, welke bij de betrekkelijke paragrafen hieronder nader vermeld

worden. Ongesteldheden kwamen vooral onder het personeel der scholen te *Semarang* en *Soerabaja* menigvuldig voor. Aan de laatstbedoelde inrichting waren, de beide eerste maanden van het verslagjaar slechts uitgezonderd, bijna dagelijks leeraren afwezig.

E. Leerlingen.

1. Aantal.

Het aantal leerlingen, waarmede de lessen aan de hoogere burgerscholen voor jongens in de laatstverloopen vijf jaren aanvingen, wordt vermeld in de onderstaande tabel:

HOOGERE BURGERSCHOOL TE	AANWEZIG BIJ DEN AANVANG VAN DEN CURSUS				
	1881/82.	1882/83.	1883/84.	1884/85.	1885/86.
Batavia	185	187 (1)	186 (1)	166 (1)	152 (2)
Semarang	81	82 (1)	90	103 (2)	100
Soerabaja	103	97	94 (3)	94 (1)	108 (1)
Totaal	369	366 (2)	370 (4)	363 (4)	360 (3)

Onder deze totalen zijn begrepen zoowel de gewone leerlingen als de toehoorders (leerlingen voor enkele lessen); zijnde het aantal dezer laatsten in de cijfers tusschen haakjes afzonderlijk vermeld.

2. Ontleding der cijfers.

Blijkens bovenstaande tabel begon de cursus 1885/86 met 360 leerlingen. Van dezen hadden er 268 ook in het afgeloopen schooljaar de lessen gevolgd, terwijl de overigen nieuwe leerlingen waren, waarvan 83 het toelatingsexamen met goed gevolg hadden afgelegd en 9 van dat examen waren vrijgesteld, als oud-leerlingen eener Nederlandsche of Nederlandsch-Indische hoogere burgerschool.

3. Resultaten van het onderwijs.

a. *Eindexamen.*

Aan het eindexamen onderwierpen zich in 1885 27 leerlingen der drie hoogere burgerscholen, van welke 16 slaagden; van de overigen hadden zich 2 nog vóór den afloop van het examen teruggetrokken, terwijl 9 werden afgewezen. In 1884 werd dit examen door 30 leerlingen afgelegd; van dezen slaagden toen 25.

b. *Overgangsexamens.*

Bij de overgangsexamens werden 288 leerlingen geëxamineerd, van welke 183 of 63.5 pct. tot eene hoogere klasse konden worden bevorderd. Voor 1884 waren deze cijfers 305 en 200, bedragende alzoo het procentsgewijze cijfer voor dat jaar 65.5 of iets meer dan voor 1885.

c. *Toelatingsexamens.*

Tot de toelatingsexamens meldden zich aan 140 leerlingen. Hiervan slaagden 89 of 63.5 pct., terwijl dit cijfer voor 1884 89 van de 128 adspiranten, of 69.5 pct. bedroeg.

d. *Recapitulatie.*

Omtrent den uitslag der toelatings-, overgangs- en eindexamens in 1885 wordt een overzicht gevonden in de volgende tabel, waarbij tevens is bekend gesteld met hoeveel reeds vroeger aanwezige leerlingen en met hoeveel nieuwe de lessen van den cursus 1885/86 aanvingen.

Hoogere burgerschool te	Eindexamen van den cursus 1884/85 *a*).		Overgangs-examen tot den cursus 1885/86.		Toelatingsexamen tot den cursus 1885/86.						Bij het begin van den cursus 1885/86 ingeschreven.		
					Voor de laagste klasse.			Voor eene hoogere klasse.					
	Geëxamineerd.	Geslaagd.	Geëxamineerd.	Geslaagd.	Geëxamineerd.	Geslaagd.	Ingeschreven.	Geëxamineerd.	Geslaagd.	Ingeschreven.	Leerlingen van den vorigen cursus.	Nieuwe leerlingen.	Te zamen.
Batavia.....	17	8	128	68	52	33	31 *b*)	—	—	—	118	34 *c*)	152 *d*)
Semarang....	8	6	80	60	38	24	20	—	—	—	76	24 *c*)	100
Soerabaja.....	2	2	80	55	50	32	29 *e*)	—	—	—	74	34 *c*)	108 *f*)
Te zamen..	27	16	288	183	140	89	80	—	—	—	268	92	360

a) Het verslag betreffende dit examen is gedrukt als bijvoegsel tot de Javasche Courant dd. 31 Juli 1885 No. 61.

b) Hieronder 1 Javaan.

c) Zoowel zij die in het toelatingsexamen slaagden, als oud-leerlingen van andere hoogere burgerscholen.

d) Hieronder 2 toehoorders, 3 Chineezen en 2 Javanen.

e) Hieronder 2 Chineezen.

f) Hieronder 3 Chineezen en 1 toehoorder.

4. Verdeeling in studiejaren.

De verdeeling der leerlingen in de verschillende studiejaren was op de ondervermelde tijdstippen als volgt:

VERDEELING DER LEERLINGEN.	AANTAL LEERLINGEN waarmede de cursus 1884/85 begon.	eindigde.	bij het begin van den cursus 1885/86 aanwezig.	in 1885 op 1 Januari.	op 31 December.
BATAVIA.					
1e studiejaar.....	52 *a)*	36	52 *a)*	49	48
2e id.	43 *b)*	33	30 *b)*	41	26
3e id.	33 *b)*	19	31 *b)*	27	25
4e id.	23 *b)*	17	14	23	17
5e id.	14	9 *c)*	23 *b)*	16	22
Toehoorders.....	1	—	2	—	1
Te zamen.....	166	114	152	156	139
SEMARANG.					
1e studiejaar.....	35 *b)*	31	31 *b)*	31	33
2e id.	27	20	24	22	21
3e id.	23	21	15	22	15
4e id.	9	8	21	8	17
5e id.	7	8	9	8	8
Toehoorders.....	2	1	—	1	—
Te zamen.....	103	89	100	92	94
SOERABAJA.					
1e studiejaar.....	34 *b)*	34	38 *b)*	34	37
2e id.	31 *b)*	28	39 *b)*	29	36
3e id.	14	10	17	13	17
4e id.	12	10	8	10	11
5e id.	2	2	5	2	5
Toehoorders.....	1	1	1	1	1
Te zamen.....	94	85	108	89	107

a) Gesplitst in drie parallel-klassen.
b) Gesplitst in twee parallel-klassen.
c) De in het eindexamen geslaagde leerlingen waren bij het eind van den cursus niet meer ingeschreven.

5. Staking der studiën.

De 16 leerlingen, die een diploma van afgelegd eindexamen verwierven, verlieten in 1885 de drie hoogere burgerscholen. Voorts staakten in den loop of bij de sluiting van den in dat jaar geëindigden cursus er 88 hunne studiën aan die inrichtingen, nl. 59 te *Batavia*, 16 te *Semarang* en 13 te *Soerabaja*, terwijl 2 leerlingen overleden.

6. Redenen dier staking.

Van de evenvermelde 88 leerlingen waren er 15, die naar *Nederland* vertrokken; 8, die naar andere hoogere burgerscholen overgingen; 21, die in gouvernementsdienst traden; 18, die zich bij particulieren engageerden; 2, die naar de lagere school terugkeerden; 3, die om financieele en 8, die om gezondheidsredenen de hoogere burgerschool verlieten, en 15, die zonder opgave van motieven de lessen niet langer volgden.

F. Schoolverzuim.

Het schoolverzuim bedroeg in 1885 te *Batavia* 6.9 pct., te *Semarang* 5.2 pct. en te *Soerabaja* 5.5 pct. Enkele nadere bijzonderheden volgen onder de betrekkelijke paragrafen van dit verslag.

G. Beschikking over bijzondere ondersteuningsfondsen.

14 leerlingen van de afdeeling A van het gymnasium Willem III te *Batavia* werden gedurende korter of langer tijd in de kosten hunner opleiding gesteund door het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen aldaar. Twee andere leerlingen van dezelfde inrichting, 1 van de genoemde afdeeling en 1 van de afdeeling B, genoten voorts, ieder voor de helft, de renten der in 1871 door den Eersten Koning van *Siam* gestichte beurs. Het studiefonds *Midden-Java* bekostigde geheel of gedeeltelijk de studiën van 12 leerlingen te *Samarang*. Aan de hoogere burgerschool te *Soerabaja* eindelijk genoot 1 leerling ondersteuning van het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

H. Niet-Europeesche leerlingen.

Zooals blijkt uit het bij § E 3[d] opgenomen overzicht namen voor den cursus 1885/86 8 niet-Europeesche leerlingen aan het openbaar

middelbaar onderwijs deel. Van dezen waren er 6 Chineezen, waarvan 3 te *Batavia* en 3 te *Soerabaja*. De beide overigen, leerlingen van de hoogere burgerschool ter eerstgenoemde plaats, waren Javanen.

I. Gedrag en ijver der leerlingen.

Ook dit jaar luidden de berichten omtrent het gedrag en den ijver der leerlingen gunstig.

J. Verzamelingen, bibliotheken en gebouwen.

Over het algemeen verkeerden deze in voldoenden staat. Enkele verzamelingen kregen ook in 1885 eenige uitbreiding, ten aanzien waarvan nadere mededeelingen volgen bij de betrekkelijke paragrafen hieronder.

II. INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS.

A. Gymnasium Willem III te Batavia.

Afdeelingen A Hoogere Burgerschool en B Inrichting voor de Indische taal-, land- en volkenkunde.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Toezicht en beheer.*

Bij het einde van 1884 bestond in het college van curatoren nog één vacature, terwijl gedurende het verslagjaar aan het curatorium zijn oudste lid, Mr. H. Klein, door den dood ontviel en drie andere leden, nl. de Heeren Mr. U. J. H. Noodt, Dr. J. J. W. E. Van Riemsdijk en G. A. De Lange, de beide laatsten wegens vertrek naar *Europa*, op verzoek eervol werden ontslagen. Achtereenvolgens werd in deze vacatures gedurende het verslagjaar voorzien door de benoeming van de Heeren J. P. Van der Eb, E. Douwes Dekker, A. Cochius, Dr. J. P. Van der Stok (oud-lid) en Mr. A. Stibbe Lzn.

Omtrent de ook in het reglement van het gymnasium Willem III (afdeeling A) in 1885 aangebrachte wijziging is reeds gehandeld onder I B hiervoren.

b. *Onderwijzend personeel.*

Aan de afdeeling taal-, land- en volkenkunde werd het onderwijs, zonder noemenswaardige stoornis wegens ongesteldheid of andere

verhindering van leeraren, zeer geregeld voortgezet tot het begin van December, toen de leeraar in de geschiedenis en land- en volkenkunde J. P. Th. Van Nunen, wegens ziekte, met twee jaren verlof naar *Europa* moest vertrekken.

Aan de afdeeling »Hoogere Burgerschool" leed het onderwijs in de Fransche taal in de drie eerste studiejaren zeer door langdurige ongesteldheid van den leeraar J. Valette. Na reeds geruimen tijd gesukkeld te hebben moest hem over Februari, Maart en April binnenlandsch verlof worden verleend, wat echter niet baatte, zoodat hem, ook in verband met zijnen hoogen leeftijd, in de eerste dagen van Mei, op verzoek een eervol ontslag uit 's lands dienst werd verleend. Hij werd vervangen door den vroegeren tijdelijken leeraar aan de inrichting M. Ph. Van Lierop.

Ook aan den leeraar in de wiskunde P. Inklaar moest in Juni wegens ziekte een binnenlandsch verlof voor den tijd van twee maanden worden toegestaan. Daar echter bijna de helft daarvan in den tijd der groote vacantie viel, strekte dit verlof slechts gedurende vijf weken ten nadeele van het onderwijs.

Gedurende de vermelde binnenlandsche verloven werd in het onderwijs der afwezigen zoo goed mogelijk door andere leeraars voorzien.

2. Bibliotheek en verzamelingen.

De bibliotheek en de verzamelingen verkeerden in redelijken staat. Niettemin gingen zij, vergeleken met vorige jaren, zichtbaar achteruit, daar de voor herstelling, onderhoud en aanvulling toegestane fondsen, niet voldoende bleken om in alle behoeften te voorzien. Een voorstel om door verhooging der fondsen daarin verbetering te brengen, is in overweging.

De catalogus van de bibliotheek der afdeeling hoogere burgerschool werd voor eenen herdruk op nieuw bewerkt.

3. Gebouwen.

De toestand der gebouwen was zeer voldoende, met uitzondering evenwel van dien der lokalen in het hoofdgebouw, waarvan de vloeren en de verf vernieuwing behoeven,

4. Siamfonds.

Een der beide leerlingen, die, ieder voor de helft, de rente genoten van het fonds, gevormd uit de in 1871 door den Eersten Koning van Siam gedane schenking van *f* 10.000, werd van het 3e naar het 4e studiejaar bevorderd. De ander zette zijne studiën aan de afdeeling B voort.

5. Leerlingen.

A. Afdeeling A. Hoogere Burgerschool.

1. Aantal.

Blijkens het vorig verslag waren onder ultimo 1884 de leerlingen volgenderwijs over de verschillende klassen verdeeld:

1e studiejaar	49
2e »	41
3e »	27
4e »	23
5e »	16
Toehoorders	—
Totaal....	156

waarvan 3 Chineezen en 1 Javaan in het 1e, 1 Chinees in het 3e en 1 Javaan in het 5e studiejaar.

2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.

Van 1 Januari tot de sluiting van het schooljaar in Mei vermeerderde het aantal leerlingen met 6.

Een leerling der hoogere burgerschool te *Semarang* nam plaats in het 1e studiejaar; één van dezelfde school en één van die te *Delft* kwamen in het 2e studiejaar; één oud-leerling werd toegelaten als toehoorder in het 3e, terwijl één leerling van de hoogere burgerschool te *Delft* en één van die te *Zutphen* aan het onderwijs in het 5e studiejaar kwamen deelnemen. Daarentegen verlieten de school 48 leerlingen, waarvan 14 uit het 1e, 10 uit het 2e, 8 uit het 3e, 6 uit het 4e en 9 uit het 5e studiejaar benevens de toehoorder.

De cursus sloot dientengevolge met 114 oud-leerlingen of 14 minder dan het vorige verslagjaar. In het geheel werden de lessen in het schooljaar 1884/85 bijgewoond door 181 leerlingen, zijnde 17 minder dan in het vorige.

3. Resultaten der examens.

a. *Overgangsexamens.*

Van de 129 leerlingen, die de vier laagste studiejaren der hoogere burgerschool op 1 Mei 1885 telden, werden tot hoogere klassen bevorderd:

van de	43	leerlingen	in het	1e	studiejaar	17 onvoorwaardelijk;
						1 voorwaardelijk;
						25 niet;
»	» 39	»	»	» 2e	»	11 onvoorwaardelijk;
						12 voorwaardelijk;
						16 niet;
»	» 25	»	»	» 3e	»	7 onvoorwaardelijk;
						6 voorwaardelijk;
						12 niet;
»	» 22	»	»	» 4e	»	12 onvoorwaardelijk;
						3 voorwaardelijk;
						7 niet;

Een der leerlingen uit het 4e studiejaar had aan de overgangsexamens geen deelgenomen.

b. *Herexamens.*

Met uitzondering van één leerling van het 2e studiejaar, die niet terugkwam wegens zijn voornemen om in militairen dienst te treden, slaagden al de voorwaardelijk bevorderden in de hun opgelegde herexamens.

Werkelijk werden dus bevorderd:

aantal leerlingen:	studiejaar:	bevorderd:	percentage:
43	1e	18	41.8
39	2e	22	56.4
25	3e	13	52.
22	4e	15	68.1

of over het geheel 52.7 pct., zijnde 12.6 pct minder dan in het vorige jaar. Hierbij dient echter opgemerkt, dat de overgangsexamens in dit jaar met meerdere gestrengheid werden afgenomen dan in het vorige jaar.

Een der Chineesche leerlingen en de Javaansche leerling van het 1e studiejaar behoorden beiden tot de geslaagden. Zij gingen respectievelijk onder n°. 2 en n°. 15 van hunne klasse over.

c. *Toelatingsexamens.*

Voor de toelatingsexamens, die op 18 Mei en volgende dagen gehouden werden, hadden zich 52 candidaten voor het 1e studiejaar aangemeld. Daarvan slaagden 33, van welke zich 31 lieten inschrijven. Een der toegelatenen was een Javaan.

d. *Toelating van oud-leerlingen enz.*

In het 1e studiejaar werden nog 2 oud-leerlingen en 1 leerling, die te *Soerabaja* het toelatingsexamen had afgelegd, toegelaten. Ook tot het 2e studiejaar keerde 1 oud-leerling terug en daarin werd bovendien, na afgelegd examen, 1 gewezen leerling van het gymnasium te *Assen* toegelaten. Verder werd in het 3e studiejaar 1 leerling van de hoogere burgerschool te *'s Hage* geplaatst, terwijl eindelijk nog aan 1 oud-leerling vergund werd eenige lessen als toehoorder bij te wonen.

Bij den aanvang van het schooljaar 1885/86 bedroeg dus het aantal nieuwe leerlingen, met inbegrip van de op nieuw ingeschreven oud-leerlingen, 38, makende met de 114 leerlingen, die bij het sluiten van het schooljaar 1884/85 overbleven, een totaal van 152, die over de verschillende studiejaren verdeeld waren, zooals op de onder E 4 hiervoren bedoelde tabel is aangegeven.

4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie.

Na de opening van het schooljaar 1885/86 tot ultimo December 1885 vermeerderde het aantal leerlingen met 6 en verminderde het met 19.

Van eerstgenoemd aantal werden toegelaten: tot het 1e studiejaar 1 leerling van de hoogere burgerschool te *Soerabaja*; tot het 3e studiejaar 1 oud-leerling en tot het 4e studiejaar 1 oud-leerling benevens 2 leerlingen van de hoogere burgerschool te *'s Hage* en 1 leerling van die te *Arnhem*.

Van de 19 leerlingen, die de inrichting verlieten, behoorden 5 tot het 1e, 4 tot het 2e, 7 tot het 3e, 1 tot het 4e en 1 tot het 5e studiejaar benevens een der toehoorders.

Op ultimo 1885 bedroeg alzoo het aantal leerlingen 139 — over de verschillende studiejaren verdeeld als aangegeven in de tabel onder E 4 — waaronder 2 Chineezen en 1 Javaan in het 1e en 1 Chinees en 1 Javaan in het 2e studiejaar.

5. Verschillende mutatiën.

De verschillende mutatiën in het aantal der leerlingen gedurende het verslagjaar worden in bijzonderheden aangegeven in de volgende tabel.

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN der afdeeling hoogere burgerschool.						
	1e studie-jaar.	2e studie-jaar.	3e studie-jaar.	4e studie-jaar.	5e studie-jaar.	Toe-hoorders.	TOTAAL.
Ultimo van het vorig verslagjaar...	49	41	27	23	16	—	156
» Januari 1885.....	48	42	27	22	17	1	157
» Februari »	47	42	27	22	17	1	156
» Maart »	45	39	26	22	18	1	151
» April »	45	39	26	22	18	—	150
» Mei »	36	33	19	17	9	—	114
Tusschentijds { toegelaten.....	1	2	—	—	2	1	6
Tusschentijds { verlieten de inrichting	14	10	8	6	9	1	48
In den cursus 1884/85 werden de lessen bijgewoond door.....	55	46	35	26	17	2	181
Aan de overgangsexamens namen deel.	43	39	25	21	—	—	128
» » » » geen deel	—	—	—	1	—	—	1
Bevorderd werden.....	18	22	13	15	—	—	68
Niet bevorderd werden.....	25	17	12	7	—	—	61
Bij het eindexamen { slaagden.....	—	—	—	—	8	—	8
Bij het eindexamen { trokken zich terug	—	—	—	—	2	—	2
Bij het eindexamen { werden afgewezen	—	—	—	—	7	—	7
Oud-leerlingen op 6 Juli 1885.....	18	28	30	14	23	1	114
Toelatingsexamen: { candidaten....	52	—	—	—	—	—	52
Toelatingsexamen: { geslaagd.....	33	—	—	—	—	—	33
Toelatingsexamen: { afgewezen.....	19	—	—	—	—	—	19
Van de geslaagden kwamen op de inrichting.....	31	—	—	—	—	—	31
Zonder examen kwamen van andere scholen.	1	—	1	—	—	—	2
Na afgel. examen werden nog toegelaten	—	1	—	—	—	—	1
Oud-leerlingen keerden terug.....	2	1	—	—	—	1	4
Op 6 Juli 1885 waren ingeschreven	52	30	31	14	23	2	152
Ultimo Juli 1885	51	30	29	15	23	2	150
» Augustus 1885.....	51	30	27	16	22	2	148
» September »	48	28	25	14	22	2	139
» October »	47	28	25	16	22	1	139
» November »	48	26	26	17	22	1	140
» December »	48	26	25	17	22	1	139

6. Aantal leerlingen sedert de stichting.

Sedert de stichting van het gymnasium Willem III heeft het aantal leerlingen, dat dáár middelbaar onderwijs genoot, die der afdeeling »klassieke studiën" en die van het toenmalig zoogenaamd progymnasium niet medegerekend, telkens bij het einde der hieronder genoemde jaren bedragen:

Jaar.	Aantal.	Jaar.	Aantal.	Jaar.	Aantal.	Jaar.	Aantal.
1860	25	1 October 1867 de toenmalige afd. B gereorganiseerd tot eene hoogere burgerschool met 5jarigen cursus.		1872	135	1879	218
1861	34			1873	132	1880	193
1862	35	1867	63	1874	152	1881	187
1863	41	1868	97	1875	185	1882	176
1864	43	1879	102	1876	215	1883	176
1865	46	1870	114	1877	225	1884	156
1866	44	1871	124	1878	227	1885	159

7. Toelichting tot bovenstaand overzicht.

Gelijk reeds bij vorige gelegenheden werd opgemerkt, kan de in 1879 tot stand gekomen uitbreiding van de hoogere-burgerscholen te *Semarang* en *Soerabaja* tot vijfjarige, eerst geacht worden met het einde van den cursus 1881/82 haar volle uitwerking te hebben gehad met betrekking tot het aantal leerlingen op de Bataviasche school, terwijl dan nog bij vergelijking van voormelde cijfers van 1881 en later, in het oog moet worden gehouden, dat de maand December, die in 1881, gelijk vroeger nog de derde maand van het schooljaar was, ten gevolge van de in dat jaar bevolen geleidelijke vervroeging van den aanvang van den cursus van October tot Juli, in 1882 de *vierde*, in 1883 de *vijfde* en nu sedert 1884 de *zesde* maand van het schooljaar geworden is. In dit opzicht geeft daarom het volgende overzicht een zuiverder vergelijk.

Schooljaren.	De cursus geopend met:			Aanwezige leerlingen op ultimo van elke maand:										Aantal leerlingen omstreeks medio der laatste maand.
	Oud-leerlingen.	Nieuwe leerlingen.	Totaal.	1e	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e	
1880/81	153	40	193	195 (Oct.)	196	193 (Dec.)	194	191	180	177	177	172	170	132 (Aug.)
1881/82	129	56	185	186	186	187	188	184	181	178	178	168	(a)	142 (Juli)
1882/83	144	43	187	184 (Sept.)	182	182	176 (Dec.)	172	170	163	162	162	(a)	134 (Juni)
1883/84	135	51	186	186 (Aug.)	182	182	184	176 (Dec.)	173	173	175	171	(a)	128 (Mei)
1884/85	128	38	166	171 (Juli)	169	159	160	162	156 (Dec.)	157	156	150	150	114
1885/86	118	34	152	150	148	139	139	140	139					

a) In het driejarig overgangstijdvak 1881—1884 duurde de schooltijd slechts $9^3/_4$ maand tegen $10^1/_2$ in normale jaren.

8. Herkomst der leerlingen.

De uit het vorenstaand overzicht blijkende teruggang van het aantal leerlingen in de laatste jaren betrof voornamelijk de residentie *Batavia,* zooals het volgende tienjarig overzicht aantoont:

DATUMS.	Uit streken, die geacht kunnen worden tot het ressort der school te behooren				Uit andere streken				Algemeen totaal.
	van de residentie Batavia.	van andere gewesten van West-Java	van het eiland Sumatra en de gewesten Rioauw, Banka, Billiton en de W. afdeeling van Borneo.	Totaal.	van Midden-Java.	van Oost-Java	Van Buitenbezittingen niet in de 4e kolom genoemd.	Totaal.	
Ult. December 1876	116	30	10	156	40	11	8	59	215
» » 1877	130	36	12	178	32	8	7	47	225
» » 1878	144	20	13	177	30	14	6	50	227
» » 1879	150	16	13	179	14	15	10	39	218
» » 1880	153	9	11	173	6	6	8	20	193
» » 1881	156	11	8	175	5	3	4	12	187
» » 1882	148	6	12	166	8	1	1	10	176
» » 1883	143	13	8	164	9	—	3	12	176
» » 1884	119	21	7	147	8	—	1	9	156
» » 1885	111	12	4	127	10	1	1	12	139

9. Leeftijd.

In de volgende tabel zijn opgegeven de gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal hunner, van elken leeftijd, in de verschillende klassen, bij het einde van het verslagjaar:

KLASSEN.	AANTAL LEERLINGEN.									Gemiddelde leeftijd.
	beneden de 12 jaren.	van 12—13 jaar.	van 13—14 jaar.	van 14—15 jaar.	van 15—16 jaar.	van 16—17 jaar.	van 17—18 jaar.	boven de 18 jaar.	Totaal.	
1e studiejaar.....	—	2	7	13	13	7	5	1	48	14.7 jaar.
2e »	—	—	—	4	7	6	7	2	26	15.8 »
3e »	—	—	—	1	1	5	8	11	26	17.2 »
4e »	—	—	—	—	—	2	7	8	17	17.7 »
5e »	—	—	—	—	—	—	4	18	22	19.3 »

De gemiddelde leeftijd van de leerlingen bedroeg in de laatste zes jaren in elke klasse:

DATA.	1e studiejaar.	2e studiejaar.	3e studiejaar.	4e studiejaar.	5e studiejaar.
Ultimo December 1880...	14.5 jaar	15.3 jaar	16.8 jaar	17.8 jaar	18.8 jaar
» » 1881...	14.6 »	15.3 »	16.5 »	17.1 »	17.7 »
» » 1882...	14.9 »	15.5 »	16.8 »	17.7 »	18.3 »
» » 1883...	14.5 »	15.5 »	16.3 »	17.3 »	19.1 »
» » 1884...	15 »	16.4 »	16.8 »	18 »	18.6 »
» » 1885...	14.7 »	15.8 »	17.2 »	17.7 »	19.3 »

10. Schoolverzuim, gedrag en ijver.

De cijfers van het schoolverzuim liepen weder zeer uiteen. Met gemiddeld 5 in September als laagste en 8.2 in Maart als hoogste percentage, bedroeg het schoolverzuim over het geheele jaar 6.9 pct, d. i. één percent meer dan in het vorige verslagjaar. Gedurende ne-

gen maanden van het jaar werden echter respectievelijk 3, 2, 2, 2,. 3, 2, 1, 2 en 1 leerlingen de geheele of meer dan de helft van de maand door ziekte verhinderd de lessen bij te wonen.

Het gedrag en de ijver der leerlingen gaven, met weinig uitzonderingen, reden tot tevredenheid.

11. Sterfte.

Gedurende het verslagjaar overleed geen leerling van de inrichting.

12. Eindexamen.

Aan het eindexamen, dat in de maanden Mei en Juni 1885 voor de 15e maal te *Batavia* werd afgenomen, onderwierpen zich 17 leerlingen uit het 5e studiejaar, waarvan zich 2 echter, 1 wegens ziekte, gedurende het examen terugtrokken. Van de overige 15 slaagden er 8, onder welke 2 leerlingen die eerst in Januari en Maart van het verslagjaar van Nederlandsche hoogere burgerscholen aan de inrichting waren gekomen.

Twee der geslaagden vertrokken tot voortzetting hunner studiën naar *Nederland*, één om tot arts en de ander om tot burgerlijk ambtenaar voor den Indischen dienst opgeleid te worden. Drie lieten zich inschrijven als leerlingen van de afdeeling B; één werd als volontair in den handel en één bij den post- en telegraafdienst geplaatst, terwijl de achtste in November met goed gevolg het adjunct-landmetersexamen aflegde.

13. Splitsing der klassen in parallel-afdeelingen.

Bij den aanvang van den cursus 1885/86 waren het 1e studiejaar in drie en de 2e, 3e en 5e studiejaren in twee parallel-afdeelingen gesplitst. De 4e klasse, welke toen slechts 14 leerlingen telde, bleef ongesplitst.

B. Afdeeling B. Inrichting voor de Indische taal-, land- en volkenkunde.

1. Aantal. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.

Op 31 December 1884 bedroeg het aantal leerlingen aan deze afdeeling van het gymnasium Willem III 32, waarvan 16 in elk der

twee studiejaren. Tot de sluiting van den cursus in Mei 1885 onderging dit aantal geen verandering.

2. Vermeerdering en vermindering na de vacantie.

Op 6 Juli 1885, datum van den aanvang van den cursus 1885/86, lieten zich 11 leerlingen inschrijven, waarvan 3 in het 1e en 8 in het 2e studiejaar plaats namen.

Bij het einde der maand was dit aantal met 2 gestegen, terwijl het in de volgende maanden nog met 5 vermeerderde doch daarentegen met 1 verminderde, zijnde een leerling, die hoezeer reeds een voldoend examen afgelegd hebbende, op nieuw de lessen was komen bijwonen, omdat hij oorspronkelijk niet tot de aangewezenen voor eene benoeming tot burgerlijk ambtenaar behoorde. Door toevallige omstandigheden kwam hij later echter voor eene zoodanige benoeming in aanmerking en verliet hij toen de inrichting.

Het verslagjaar sloot dientengevolge met 17 leerlingen, waarvan 8 in het 1e en 9 in het 2e studiejaar.

3. Inschrijving van oud-leerlingen.

Van de bovenbedoelde 17 leerlingen, die allen in *Indië* geboren zijn, waren 9 voor de eerste maal, 7 voor de tweede maal en 1 voor de derde maal ingeschreven.

4. Resultaten van het onderwijs.

Aan het in Juni 1885 te *Batavia* afgenomen groot-ambtenaarsexamen namen deel 15 leerlingen van het 2e studiejaar, benevens 1 oud-leerling. Laatstgenoemde en 9 van de 15 leerlingen slaagden daarin, een uitkomst derhalve gunstiger dan die van het vorige jaar, toen van 25 leerlingen slechts 11 mochten slagen.

5. Mutatiën.

De mutatiën in het aantal der leerlingen gedurende het verslagjaar blijken uit het volgende overzicht:

Afdeeling B.	Ult°. 1884.	Ult°. Januari 1885.	Ult°. Februari 1885.	Ult°. Maart 1885.	Ult°. April 1885.	Ult°. Mei 1885.	Tusschentijds verlieten de inrichting.	Bij het groot ambtenaarsexamen		Op 6 Juli 1885 waren ingeschreven.	Ult°. Juli 1885.	Ult°. Augustus 1885.	Ult°. September 1885.	Ult°. October 1885.	Ult°. November 1885.	Ult°. December 1885.
								slaagden.	werden afgewezen.							
1e studiejaar.	16	16	16	16	16	16	—	—	—	3	4	5	6	8	8	8
2e »	16	16	16	16	16	16	—	10 (1)	6	8	9	9	10	9	9	9
Totaal...	32	32	32	32	32	32	—	10	6	11	13	14	16	17	17	17

(1) w. o. 1 oud-leerling; een der werkelijke leerlingen nam geen deel aan het examen.

6. Inschrijving van Officieren.

Ook in dit verslagjaar werd geen gebruik gemaakt van de in 1877 aan de officieren van het N. I. leger, die den volledigen cursus der krijgsschool in *Nederland* naar eisch gevolgd hebben, verleende vergunning om het onderwijs aan de afdeeling B kosteloos bij te wonen.

B. Hoogere burgerschool met driejarigen cursus voor meisjes te Batavia.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Toezicht en beheer.*

Het bestuur over deze inrichting bleef opgedragen aan het college van curatoren van het gymnasium Willem III te *Batavia*.

b. *Programma en dienstregeling.*

De in het vorig jaarverslag vermelde uurverdeeling voor het onderwijs, daarin bestaande, dat de dagtaak verdeeld werd in 3 lessen van een geheel en 2 van driekwart uur, bleek meer en meer te voldoen en werd daarom bestendigd.

In het programma voor de reglementaire leervakken kwam geene verandering; het onderwijs in de kennis der natuur bleef, om de vroeger reeds vermelde redenen, gestaakt.

De leerares Mejuffrouw GERTH VAN WIJK ging voort zich verdienstelijk te maken met haar onderricht in den zang, buiten het officieele leerplan.

c. *Onderwijzend personeel.*

In het onderwijzend personeel kwam geen verandering.

2. Leerlingen.

a. *Aantal.*

Op ultimo December 1884 telde het aantal leerlingen aan de hoogere burgerschool voor meisjes 46, verdeeld als volgt:

1e studiejaar	15
2e »	20
3e »	8
Toehoorderessen	3
Te zamen	46 leerlingen.

b. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.*

Van Januari tot Mei vermeerderde voormeld aantal met 4 toehoorderessen, 3 in het 1ste en 1 in het 2de studiejaar. Daarentegen verminderde het met 8, waarvan 1 leerling van het 1ste en 4 leerlingen van het 2de studiejaar benevens 3 toehoorderessen (1 van het 2de en 2 van het 3de studiejaar).

3 van deze 8 moesten hare ouders naar *Europa* vergezellen, 1 verliet de inrichting wegens ziekelijkheid en 2 wegens onbekende redenen, terwijl de 2 toehoorderessen van het 3de studiejaar, waarvan ééne reeds in 1884 een voldoend eindexamen had afgelegd, hare studiën staakten.

Het schooljaar 1884/85 sloot dus met 42 leerlingen, nl:

1e studiejaar	14
2e »	16
3e »	8
Toehoorderessen	4 (1ste studiejaar).
Te zamen	42

c. *Resultaten der examens.*

1. Overgangsexamens.

De 30 leerlingen van de twee laagste klassen namen allen deel aan de overgangsexamens.

Bevorderd werden:

van de 14 van het 1e studiejaar 10 onvoorwaardelijk, 4 niet;
» » 16 » » 2e » 15 » 1 voorwaardelijk.

2. Herexamens.

De ééne voorwaardelijk bevorderde leerling voldeed aan het herexamen, zoodat werkelijk bevorderd werden:

van 14 van het 1e studiejaar 10 of 71.4 pct.
» 16 » » 2e » 16 » 100 »

3. Eindexamen.

Aan dit examen, dat in Mei voor de tweede maal werd afgenomen, namen deel alle 8 leerlingen van het 3e studiejaar, die ook allen slaagden.

4. Toelatingsexamens.

De toelatingsexamens hadden plaats op den 18en Mei en volgende dagen. Daaraan werd deelgenomen door 21 nieuwe candidaten, waarvan 20 voor het 1e en 1 voor het 2e studiejaar, en door de 4 toehoorderessen, waarvan 2 voor het 1e en 2 voor het 2e jaar. Bij het examen slaagden 18 voor het 1e en 3 voor het 2e studiejaar.

d. *Aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus.*

Van de bevorderde leerlingen kwamen 6 niet aan de inrichting terug, terwijl van de nieuw-toegelatenen voor het 1e studiejaar 2 niet opkwamen en de 8 van het 3e studiejaar, na aflegging van het eindexamen, niet terugkwamen.

De nieuwe cursus werd dientengevolge geopend met 43 leeringen, waarvan:

in het 1e studiejaar 20
» » 2e » 11
» » 3e » 12

Te zamen . . . . . 43 leerlingen.

e. *Vermeerdering en vermindering na de vacantie.*

Gedurende de eerste zes maanden van het schooljaar 1885/86 vermeerderde het aantal leerlingen met 3. 1 oud-leerling van het 3e studiejaar kwam nl. terug en 2 nieuwe werden, na afgelegd examen, tot het 1e studiejaar toegelaten.

Daarentegen verminderde het met 8. 2 leerlingen van het 1e studiejaar, 1 van het 2e en 2 van het 3e vertrokken naar *Europa* en 2 van het 2e naar andere plaatsen van N. I., terwijl 1 van het 3e overleed. Bij het einde van het verslagjaar bedroeg het aantal leerlingen alzoo:

in het 1e studiejaar 20
» » 2e » 8
» » 3e » 10

Te zamen . . . . . 38 leerlingen,

zijnde 8 minder dan onder ultimo 1884.

f. *Leeftijd.*

De gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal leerlingen van elken leeftijd in de verschillende klassen, bij het eind van het verslagjaar, blijken uit de volgende tabel:

KLASSEN.	AANTAL LEERLINGEN									Gemiddelde leeftijd.
	beneden de 12 jaren.	van 12 tot 13 jaar.	van 13 tot 14 jaar.	van 14 tot 15 jaar.	van 15 tot 16 jaar.	van 16 tot 17 jaar.	van 17 tot 18 jaar.	boven de 18 jaren.	Totaal.	
1e studiejaar	1	1	1	8	7	2	—	—	20	14.7 jaar.
2e »	—	—	1	—	4	2	1	—	8	15.5 »
3e »	—	—	—	1	—	5	3	1	10	16.8 »

g. *Schoolverzuim, gedrag en ijver.*

Het schoolverzuim liep in het verslagjaar sterk uiteen. Met 1 als laagste percentage in April en 8.2 in November als hoogste, bedroeg het gemiddeld 4.2 percent of 1.2 percent meer dan in 1884.

Het gedrag en de ijver der leerlingen lieten over het algemeen niet te wenschen over.

3. Bibliotheek en verzamelingen.

Om de redenen in het vorige verslag vermeld bestaat aan de inrichting nog geen eigenlijk genoemde bibliotheek.

Gedurende het verslagjaar had, door aanvoer van de daartoe uit *Europa* ontboden voorwerpen, eene zeer noodige uitbreiding plaats van de hulpmiddelen voor het aardrijkskundig onderwijs. Daardoor verkeert de verzameling leermiddelen voor dat vak, evenals die voor het onderwijs in het teekenen en in de kennis der natuur, in een zeer voldoenden staat.

4. Gebouwen.

De school bleef nog gevestigd in het daartoe gehuurde huis te *Rijswijk.*

C. Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus te Semarang.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Toezicht en beheer.*

De Heer Mr. P. C. E. Specht Grijp werd op verzoek, wegens vertrek, eervol ontslagen als lid van de commissie van toezicht en als zoodanig vervangen door Mr. W. A. Engelbrecht, President van den Raad van Justitie te *Semarang.*

Omtrent de wijzigingen, die in 1885 in het reglement voor deze school werden gebracht, wordt verwezen naar het voorkomende onder I B hiervoren.

b. *Onderwijzend personeel.*

Aan de leeraren in de geschiedenis en aardrijkskunde en in de scheikunde A. J. TEN BRINK en Dr. K. H. MERTENS, die reeds geruimen tijd, wegens ziekte, hunne lessen hadden moeten staken, werd in Januari 1885, tot herstel van gezondheid, een buitenlandsch verlof voor twee jaar verleend.

Een maand later verkreeg de leeraar C. C. HOMBURG, die tijdelijk was belast met het geven van onderwijs in de Nederlandsche en Fransche talen, wegens volbrachten diensttijd, een eervol ontslag uit 's lands dienst, terwijl eindelijk bij eene Regeeringsbeschikking van Mei 1885 de leeraar in de wis- en natuurkunde Dr. J. C. C. W. VAN NOOTEN als zoodanig geplaatst werd aan de hoogere burgerschool te *Soerabaja*. Ter vervulling dezer vacatures werd in Februari 1885, de Heer C. W. MULDER, totdusver onderwijzer der 2e klasse bij het openbaar lager onderwijs, tot leeraar in de geschiedenis en aardrijkskunde en in Mei 1885 de Heer H. H. SLANGEN, mede onderwijzer der 2e klasse bij het openbaar lager onderwijs, tot tijdelijk leeraar in de Nederlandsche en Fransche talen benoemd. Tot leeraar in de wis- en natuurkunde, speciaal voor het geven van het onderwijs in de scheikunde, werd voorts in Juli 1885 aangesteld, de Heer P. LEENDERTZ, gewezen militair apotheker der 2e klasse bij het Indisch leger, nadat vooraf de Heeren Dr. J. HAVER DROEZE, Leeraar aan de inrichting en E. POLAK, Militair apotheker der 1e klasse bij het Indische leger, die zich vóór hem met het geven van dat onderwijs belast hadden, van hunne tijdelijke functiën ontheven waren. In de plaats van Dr. J. C. C. W. VAN NOOTEN werd tot leeraar in de wis- en natuurkunde benoemd de tijdelijke leeraar in de wiskunde L. VAN DER EST, wiens betrekking weder tijdelijk werd opgedragen aan den Heer L. G. VERVER, Aspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Behalve door deze mutatiën had het onderwijs gedurende het jaar ook veel te lijden door herhaalde ongesteldheden van verschillende leeraren, aan een van welke om die reden een binnenlandsch verlof voor één maand moest worden verleend. Ook verkregen twee leeraren

wegens familieomstandigheden een binnenlandsch verlof, de een van 10 dagen en de andere van één maand.

2. Leerlingen.

a. *Aantal.*

Bij den aanvang van het verslagjaar bedroeg het aantal leerlingen aan de hoogere burgerschool te *Semarang* 92, zooals vermeld is in de betrekkelijke onder I E 4 hierboven voorkomende tabel.

b. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.*

Van 1 Januari tot de sluiting van het schooljaar (1884/85) nam dat aantal met 1 toe, een leerling der hoogere burgerschool te *Delft*, die in het 1e studiejaar geplaatst werd. Daarentegen verminderde het met 4, nl. 1 leerling van het 1e studiejaar, die naar *Nederland* vertrok; 2 leerlingen van het 2e studiejaar, waarvan 1 de school verliet wegens aanhoudende ziekelijkheid en 1 om zich voor het examen van adjunct-landmeter te bekwamen, en 1 leerling van het 3e studiejaar, die op een handelskantoor geplaatst werd. De cursus sloot dus met 89 leerlingen, verdeeld, zooals in de zooeven aangehaalde tabel is aangegeven.

c. *Resultaten der examens.*

1. Overgangsexamens.

De 80 leerlingen, waaruit bij het einde van het jaar de vier laagste klassen bestonden, namen allen aan deze examens deel. Tot een hooger studiejaar werden bevorderd:

aantal leerlingen:			studiejaar:		percentage:
van de	31 : 19	van het	1e	of	61.2
» »	20 : 13	» »	2e	»	65
» »	21 : 20	» »	3e	»	95.2
» »	8 : 8	» »	4e	»	100,

alzoo in het geheel van 80 leerlingen 60 of 75 pct.

2. Eindexamen.

Bij het eindexamen, waaraan zich al de 8 leerlingen van het laatste studiejaar onderwierpen, slaagden 6 hunner.

3. Toelatingsexamens.

Voor het toelatingsexamen, dat in de maand Mei werd afgenomen, meldden zich aan 37 candidaten, allen voor het 1e studiejaar. Van dezen slaagden 23 of ruim 62 percent. Kort vóór den aanvang van het nieuwe schooljaar deed zich nog één candidaat op, die even te voren uit *Nederland* was aangekomen, en na een op 3 en 4 Juli afgenomen examen insgelijks tot het 1e studiejaar werd toegelaten.

d. *Aanwezig bij den aanvang van den cursus* 1885/86.

Van de 24 in het toelatingsexamen geslaagden lieten zich 20 inschrijven. Voorts werden nog ingeschreven als leerlingen: van het 1e studiejaar, 1 jongmensch, die te *Soerabaja* het toelatingsexamen met gunstig gevolg had afgelegd en 1 leerling van het gymnasium Willem III te *Batavia*; van het 3e studiejaar 1 leerling van de hoogere burgerschool te *Soerabaja* en van het 4e studiejaar 1 leerling derzelfde school, die met gunstigen uitslag het overgangsexamen aldaar had afgelegd.

Daarentegen keerden, behalve de 6 in het eindexamen geslaagde candidaten, 7 leerlingen (3 van het 1e, 2 van het 2e, 1 der twee niet in het eindexamen geslaagde leerlingen en de toehoorder), die op het einde van den cursus 1884/85 waren ingeschreven geweest, bij het hervatten der lessen niet terug en bedroeg dientengevolge het aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus 100, verdeeld zooals is aangegeven in de tabel onder I E 4 hiervoren.

Van 54 der ingeschreven leerlingen woonden de ouders te *Semarang*, van 46 elders.

e. *Aanwezig op ultimo* 1885.

Gedurende den nieuwen cursus en vóór het einde van 1885 werden nog ingeschreven 6 jongelieden, nl. 4 als leerlingen van het 1e, 1 als leerling van het 3e en 1 als leerling van het 4e studiejaar. De beide laatsten kwamen van het gymnasium Willem III te *Batavia*, evenals één der vier eersten; onder de drie overigen waren er twee, die in Mei het toelatingsexamen hadden afgelegd, maar zich bij de

opening van den cursus, wegens ziekte, niet hadden kunnen doen inschrijven en 1, die destijds de school, wegens geldelijke omstandigheden, moest verlaten.

Daarentegen werden afgeschreven: 2 leerlingen van het 1e studiejaar, één wegens onvoldoenden aanleg en één, die het examen ging afleggen voor aspirant-officier; 3 van het 2e, van welke één naar *Europa* en één naar *Soerabaja* vertrok en één om geldelijke redenen zijne studiën staakte; 1 van het 3e wegens onvoldoenden aanleg; 5 van het 4e, waarvan één wegens vertrek naar *Europa*, één, die te *Soerabaja* zijn, studiën ging voortzetten, één, wegens onvoldoenden aanleg en twee, die een betrekking zochten; en eindelijk 1 leerling van het 5e studiejaar, die naar *Europa* vertrok.

Bij het einde van het verslagjaar telde de hoogere burgerschool 94 leerlingen, verdeeld zooals is vermeld in de meer aangehaalde tabel onder I E 4.

f. *Inschrijving van nieuwelingen. Vermelding van klasse en leeftijd.*

In het geheel werden, gedurende het jaar 1885, 23 leerlingen tot de lessen toegelaten, die nog niet op eene hoogere burgerschool waren ingeschreven geweest. Van dezen waren er op het tijdstip hunner toelating 4 twaalf jaar, 4 dertien, 7 veertien, 5 vijftien, 2 zestien en 1 zeventien jaar oud. Allen werden zij in het 1e studiejaar ingeschreven, bij of na de opening van den cursus 1885/86.

g. *Spitsing in parallel-klassen.*

Het 1e studiejaar was bij de opening van den cursus 1885/86 in twee parallel-klassen verdeeld.

h. *Schoolverzuim, gedrag en ijver. Ondersteunde leerlingen.*

Het percentage cijfer van het schoolverzuim bedroeg over het geheele jaar 5.2; het was dus merkbaar gunstiger dan dat over het voorgaande jaar, toen het 7.5 beliep, en varieerde tusschen 2.9 in April en 9.2 in Mei.

Omtrent het gedrag en den ijver der leerlingen en het aantal dergenen, die uit het bijzonder fonds »Midden-Java" ondersteuning

genoten, wordt verwezen naar het voorkomende onder I G en J hiervoren.

3. Bibliotheek en verzamelingen.

De bibliotheek verkeerde in goeden staat en onderging eenige uitbreiding, doordat verscheidene standaardwerken over Nederlandsche en Fransche letterkunde, aardrijkskunde en natuurlijke historie daarin werden opgenomen.

Van de leerlingen-bibliotheek, die door aankoop en schenking met ongeveer 24 boekdeelen werd vermeerderd, werd steeds met graagte gebruik gemaakt.

De verzamelingen verkeerden in goeden staat; die van scheikundige instrumenten onderging eenige uitbreiding.

4. Gebouwen.

De geprojecteerde veranderingen aan het hoofdgebouw hadden in den loop van het jaar plaats. Ook de bijgebouwen, tot welker aanbouw besloten was, werden in den loop van het jaar opgericht.

De aanleg van den botanischen tuin, in het vorig verslag gemeld, werd in het begin van 1885 voltooid.

D. Wilhelmina-school te Semarang.

Omtrent deze eerst in de laatste helft van 1885 geopende particuliere inrichting voor meisjes, die de lagere school doorloopen hebben, werd nog geen verslag ontvangen. Op het einde van 1885 werd zij door 12 leerlingen bezocht. Het onderwijs aan deze inrichting wordt gegeven door leeraren van de hoogere burgerschool te *Semarang*, in hunne vrije uren.

E. Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus te Soerabaja.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Toezicht en beheer.*

In de maand April 1885 vertrok de president van de commissie van toezicht Mr. J. J. C. Enschedé naar *Nederland* en werd als zoo-

danig vervangen door het lid, den Heer J. SLUITER, wiens plaats weder aangevuld werd door de benoeming van Mr. J. C. MULOCK HOUWER, President van den Raad van Justitie te *Soerabaja*. In Juni en Augustus van het verslagjaar traden vervolgens, mede wegens vertrek naar *Nederland*, als leden af de Heeren Dr. B. Th. W. VAN HASSELT en P. W. A. BEIJEN om door de Heeren G. C. E. VAN DAALEN en Mr. J. J. C. ENSCHEDÉ, die inmiddels uit *Europa* was teruggekeerd, vervangen te worden. De laatste nam in November 1885 het praesidium van den Heer J. SLUITER, die deze functie wegens drukke ambtsbezigheden niet langer kon waarnemen, weder over.

Omtrent de in het reglement van de hoogere burgerschool te *Soerabaja* in 1885 aangebrachte veranderingen zie men I B hiervoren.

b. *Onderwijzend personeel.*

De leeraar in de wiskunde en natuurlijke historie Dr. A. J. VERWEIJ vertrok in Maart 1885 met een tweejarig verlof naar *Nederland*, waarna zijne lessen tot aan de groote vacantie door andere leeraren der hoogere burgerschool werden waargenomen. Bij het begin van den nieuwen cursus trad in zijne plaats op de Heer Dr. J. C. C. W. VAN NOOTEN, die totdusver leeraar was aan de hoogere burgerschool te *Semarang*. In het begin van de maand Mei overleed de leeraar in de wis- en natuurkunde F. K. VAN VELZEN; hij werd vervangen door den ingenieur der 3e klasse bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken Dr. Th. J. VAN BUUREN.

Andere mutatiën hadden niet plaats, doch het onderwijs ging niettemin met vele moeielijkheden gepaard, daar, behalve de beide eerste maanden van het verslagjaar, bijna dagelijks leeraren, wegens ziekte, afwezig waren en sommige van dezen zelfs 2 à 3 weken achter elkander hunne lessen niet geven konden. Een hunner vertrok in de tweede helft van December met een maand verlof naar *Malang*, na vooraf gedurende 14 dagen zijn onderwijs gestaakt te hebben.

2. Leerlingen.

a. *Aantal.*

Op 1 Januari 1885 telde de school 89 leerlingen, waarvan de verdeeling in de verschillende studiejaren wordt aangegeven in de onder I E 4 hierboven opgenomen tabel.

b. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.*

Na 1 Januari werd als toehoorder in de 5e klasse toegelaten 1 gewezen leerling der 5e klasse van de hoogere burgerschool te *Groningen*. Nog vóór het eind van den cursus liet hij zich echter weder afschrijven met 4 andere leerlingen, waarvan er 1 behoorde tot de 2e klasse en 3 in de 3e klasse geplaatst waren.

Bij het einde van den cursus waren alzoo aanwezig 85 leerlingen, in de verschillende studiejaren verdeeld op de wijze als is vermeld in de bovenbedoelde tabel.

c. *Resultaten der examens.*

1. Overgangsexamens.

Hieraan werd deelgenomen door 80 leerlingen van de vier eerste studiejaren van welke 55 tot hoogere klassen werden bevorderd, als:

van het 1e tot het 2e studiejaar 27 van de 34 of 79.4 percent.
» » 2e » » 3e » 18 » » 28 » 64.2 »
» » 3e » » 4e » 5 » » 10 » 50. »
» » 4e » » 5e » 5 » » 8 » 62.5 »

2 leerlingen van het 4e studiejaar hadden zich aan deze examens niet onderworpen.

2. Eindexamens.

De leerlingen der 5e klasse slaagden beiden in het eindexamen.

3. Toelatingsexamens.

Deze hadden in de maand Mei plaats. 50 candidaten, waaronder 2 Chineezen, meldden zich daarvoor aan, allen voor het 1e studiejaar. Van hen slaagden 32 of 64 percent, onder welke de beide Chineezen.

d. *Aanwezig bij den aanvang van den nieuwen cursus.*

Van hen, die bij het toelatingsexamen geslaagd waren, werden 29, onder welke de twee Chineezen vorenbedoeld, ingeschreven. Nog lieten zich opnemen in de 1e klasse: 2 leerlingen, die respectievelijk te *Batavia* en te *Semarang* het toelatingsexamen hadden afgelegd en 1 oud-leerling van de hoogere burgerschool te *Utrecht*; in de 2e klasse 1 oud-leerling der school en 1 oud-leerling der hoogere burgerschool te *Semarang*; in de 3e klasse 1 oud-leerling der school en in de 5e klasse 1 oud-leerling van het gymnasium Willem III te *Batavia*. Daarentegen werden, behalve de 2 in het eindexamen geslaagde candidaten uit de 5e klasse, afgeschreven: 1 leerling uit het 1e studiejaar, 6 bij de overgangsexamens bevorderde leerlingen van het 2e studiejaar; 2 bij dezelfde examens bevorderde leerlingen uit het 3e studiejaar en 1 niet bevorderde leerling dier klasse en eindelijk 1 leerling uit het vierde studiejaar, die mede tot de bevorderden bij de overgangsexamens behoorde.

Bij het begin van den cursus 1885/86 waren alzoo aanwezig 108 leerlingen, in de verschillende studiejaren verdeeld zooals is aangegeven in de onder I E 4 opgenomen tabel.

e. *Vermeerdering en vermindering na de opening van den nieuwen cursus.*

Vóór ultimo December 1885 werden nog ingeschreven 7 leerlingen, en wel 2 in het tweede, 2 in het derde en 3 in het vierde studiejaar. De beide leerlingen der tweede klasse kwamen respectievelijk van de hoogere burgerscholen te *Semarang* en te *Utrecht*; die der derde klasse van dezelfde scholen; 2 der 4e klasse van de hoogere burgerschool te *Semarang* en 1 van die te *Arnhem*.

De school werd verlaten door 8 leerlingen, als: 2 van de eerste klasse, 4 van de tweede en 2 van de derde klasse, terwijl nog 1 leerling der 2e klasse, die in het begin van December van de hoogere burgerschool te *Utrecht* was overgekomen, tegen het einde dier maand, op zijn verzoek, naar de 1e klasse werd teruggeplaatst.

Door dit een en ander waren op ultimo December 1885 geplaatst:

in de 1e klasse	37	leerlingen
» » 2e »	36	»
» » 3e »	17	»
» » 4e »	11	»
» » 5e »	5	»
als toehoorder in de 5e klasse	1	leerling
	107	leerlingen

f. *Leeftijd.*

De leeftijd der op 31 December 1885 ingeschreven leerlingen wordt aangegeven door de volgende tabel. De cijfers in de bovenste horizontale rij duiden den leeftijd in jaren aan:

	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	Aantal leerlingen.
Eerste studiejaar...	1	6	13	9	6	—	2	—	—	—	37
Tweede » ...	—	—	5	9	6	8	6	2	—	—	36
Derde » ...	—	—	—	1	6	5	2	2	1	—	17
Vierde » ...	—	—	—	—	1	1	2	3	2	2	11
Vijfde » ...	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—	6
Te zamen...	1	6	18	19	19	17	14	8	3	2	107

De gemiddelde leeftijd was dus:

in het	eerste	studiejaar	14.6 jaar
» »	tweede	»	16.2 »
» »	derde	»	17.1 »
» »	vierde	»	18.9 »
» »	vijfde	»	17.7 »

g. *Schoolverzuim.*

Het schoolverzuim bedroeg als volgt:

Eerste studiejaar	3.5	percent
Tweede »	5.1	»
Derde »	5.6	»

Vierde studiejaar 12.4 percent,
Vijfde » 5.5 »
d. i. gemiddeld bijna 5.5 percent.

Het schoolverzuim bereikte zijn maximum in de maanden October, November en December, het gemiddelde over die maanden was 7.2 percent. Hoewel ook de leerlingen den afmattenden invloed van de toen heerschende hitte ondervonden, werd in het algeme ende school toch even geregeld bezocht als in de meeste andere maanden. Het hooge percentage is dan ook hieraan toe te schrijven, dat velen van hen, die, wegens ziekte of andere redenen, de school verzuimden, weken achtereen afwezig bleven, 5 zelfs een maand en langer.

Maar ook in andere maanden waren er enkelen, die, wegens ziekte, geruimen tijd niet op school konden komen. Een leerling bleef de geheele maand Januari thuis, wegens koorts; een ander om dezelfde reden in Januari en de helft van Februari; een derde, om eene andere ziekte, gedurende 6 achtereenvolgende weken, in Augustus en September. Een leerling, die op het eind van Juli, wegens buikziekte, thuis moest blijven, keerde in Augustus terug op school, doch stortte na weinige dagen weder in, zoodat hij zich tegen het eind van September als leerling heeft doen afschrijven.

Uit de vierde klasse, die slechts 10 leerlingen telde, bleef, wegens ziekte, een leerling meer dan drie maanden thuis; een ander meer dan 7 weken en een derde meer dan 6 weken, terwijl enkele andere leerlingen met minder krachtig gestel, herhaaldelijk, wegens ziekte, een of meer dagen de school verzuimden. Van daar het bijzondere hooge percentage in deze klasse.

h. *Gedrag en ijver.*

Het gedrag was goed, van de meesten de ijver zeer voldoende.

3. Bibliotheek en verzamelingen.

De bibliotheek werd aangevuld door voortzetting van tijdschriften en vervolgwerken, door schenkingen en door aankoop van eenige nieuwe boekwerken.

Uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen te *Batavia* werd eene bezending ingrediënten en ustensiliën ontvangen en uit *Europa* (van de firma KIPP EN ZOON te *Delft*) eene hoeveelheid gereedschappen en toestellen, ten behoeve van het onderwijs in de scheikunde.

Een verzameling instrumenten voor het onderwijs in de natuurkunde was nog niet aanwezig, zoodat dit dan ook niet anders dan onvolledig kon gegeven worden.

4. Gebouwen.

De voorgestelde verbeteringen van het schoolgebouw werden in het verslagjaar niet uitgevoerd en dientengevolge bleef de voor dat doel ongeschikte pendoppo steeds als teekenzaal dienst doen.

F. Burgeravondschool te Soerabaja.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Reorganisatie.*

Gedurende het eerste halfjaar van 1885 bleef de burgeravondschool te *Soerabaja* aan de hoogere burgerschool ter plaatse verbonden. Bij den aanvang van den cursus 1885/86, op 6 Juli 1885, trad echter de door de Indische Regeering, bij besluit van 14 Maart 1885 n°. 26, gedeeltelijk opgenomen in het Staatsblad van dat jaar n°. 60, bepaalde reorganisatie dezer inrichting in werking, krachtens welke zij van de hoogere burgerschool afgescheiden en onder eene afzonderlijke commissie van toezicht en eenen afzonderlijken directeur geplaatst werd.

Bij deze reorganisatie, noodig geworden doordien het doel, dat men met de instelling der burgeravondschool beoogde, niet geheel bereikt werd, hetgeen al spoedig na hare oprichting gebleken was, onderging het leerplan, dat er tot dusver gevolgd was eene hervorming in eene meer practische richting, berekend naar de behoeften van hen, die na lager onderwijs genoten te hebben, de nadere vorming verlangen, welke voor ondergeschikte betrekkingen van technischen en industrieelen aard vereischt wordt. Volgens het bij het aangehaalde besluit vastgestelde nieuwe reglement voor de burgeravondschool omvat

het onderwijs aan de inrichting voortaan de volgende vakken: Nederlandsche taal, rekenkunde, meetkunde, werktuigkunde, natuurkunde, rechtlijnig, bouwkundig, werktuigkundig en topographisch teekenen, terwijl verder de cursus daarbij van twee op drie jaren werd gebracht en in verband daarmede het onderwijs ook niet meer in twee maar in drie klassen gegeven wordt. Daarbij is, als tot dusver, gerekend op eene zoodanige verdeeling der lessen, dat de leerlingen niet allen denzelfden cursus behoeven te volgen; van hen zal evenwel voortaan, ook al hebben zij de hoogste klasse eener gouvernements lagere school met vrucht doorloopen, een toelatingsexamen worden afgenomen. Ook is thans bepaald, dat aan alle leerlingen onderwijs en leermiddelen kosteloos worden verstrekt, terwijl vroeger slechts een gedeelte der leerlingen van de betaling van het schoolgeld (*f* 24 per jaar) was vrijgesteld en verstrekking van schoolbehoeften in 't geheel niet plaats vond. Voor zooveel de leerlingen zulks wenschen, wordt voortaan ook door de commissie van toezicht, in overleg met den directeur, voor hen gelegenheid gezocht om, zoolang zij van de school gebruik maken, zich gedurende een gedeelte van den dag in gouvernements-ateliers of particuliere inrichtingen practisch te oefenen in de handwerken welker kennis voor hen, in verband met hunne bestemming, noodig of dienstig is. Voor hen, die zich op die wijze in eene gouvernementsinrichting in eenig handwerk oefenen, is daaraan, ten laste van zoodanige inrichting, een daggeld van *f* 0.25 verbonden, dat later naar gelang van bekwaamheid, tot een maximum van *f* 1. — kan worden verhoogd. Op deze wijze hoopt men de burgeravondschool meer dan tot dusver dienstbaar te doen zijn aan de degelijke vorming van ondergeschikte vakkundigen.

b. *Toezicht en beheer.*

De commissie van toezicht bestond, gedurende het eerste half jaar van 1885, uit dezelfde Heeren, aan wie het toezicht op de hoogere burgerschool was toevertrouwd. Met ingang van den cursus 1885/86 kwam dit echter, overeenkomstig de nieuwe bepalingen, in handen eener commissie van drie leden, die door hunnen werkkring met de richting der school geacht werden bekend te zijn, als hoe-

danig door de Regeering werden aangewezen de Heeren C. M. Gude, Luitenant-kolonel der artillerie, Directeur van den artillerie-constructie-winkel, H. A. Sirks, Inspecteur van den stoomvaartdienst en Directeur der fabriek voor de marine en het stoomwezen en J. Schalij, Hoofd-ingenieur de 2e klasse bij de burgerlijke openbare werken. Reeds bij den aanvang van het tweede kwartaal van den nieuwen cursus waren echter al deze leden om verschillende redenen als zoodanig ontslagen en successievelijk vervangen door de Heeren J. J. Dijkstra, Hoofdingenieur, Chef van de werken tot behoud en verbetering van het vaarwater in den noordelijken ingang van straat *Madoera*, J. H. Wagener, Luitenant-kolonel der artillerie, Directeur van den artillerie-constructie-winkel, en J. L. Von Leschen, Hoofdingenieur voor het vak van scheepsbouw, uit welke Heeren alzoo de commissie op 31 December 1885 bestond. Als Secretaris fungeerde op dien datum de Heer L. Adriani, Eerste luitenant der artillerie, Onderconstructeur bij den artillerie-constructie-winkel.

c. *Onderwijzend personeel.*

Bij den aanvang van het jaar was het onderwijzend personeel samengesteld als volgt:

H. J. C. Bonemeijer, Directeur tevens leeraar in de stel- en meetkunde;

E. B. Van Dulmen Krumpelman, Leeraar in het handteekenen;

A. D. Holterman, Leeraar in de rekenkunde;

E. Kiefer, Leeraar in het boekhouden;

F. K. Van Velzen en Dr. J. J. Van Renesse, Leeraren in de natuur- en scheikunde.

M. Couvée, Leeraar in het lijnteekenen, het bouwkundig- en machine-teekenen.

Tegen het eind van den cursus, in het begin van Mei, overleed de Heer F. K. Van Velzen, overigens bleef het personeel tot het einde van den loopenden cursus onveranderd.

Bij den aanvang van den cursus 1885/86 trad als Directeur der burgeravondschool op de Heer B. Lamberts, Majoor der artillerie, Onderdirecteur van den artillerie-constructie-winkel. Als leeraren waren

hem toegevoegd: voor het Nederlandsch de Heer A. J. Gouka, Leeraar aan de hoogere burgerschool en voor de reken-, meet-, natuur- en werktuigkunde respectievelijk de Heeren A. D. Holterman, Leeraar aan de hoogere burgerschool; G. A. Kusky, Kapitein der artillerie, Constructeur bij den artillerie-constructie-winkel; Dr. J. C. C. W. Van Nooten, Leeraar aan de hoogere burgerschool en A. J. V. Giesberger, Ingenieur der 1e klasse voor het stoomwezen, terwijl het onderwijs in het rechtlijnig- en bouwkundig teekenen, het werktuigkundig teekenen en het topographisch teekenen respectievelijk opgedragen was aan de Heeren H. J. Verdam, Ingenieur bij de burgerlijke openbare werken, A. J. V. Giesberger en C. P. J. Van Vliet, Kapitein van den generalen staf. Eindelijk werd de Heer G. Bradwolff, Amanuensis van de vroegere burgeravondschool, door de commissie van toezicht met dezelfde functiën aan de gereorganiseerde school belast.

Vóór ultimo December 1885 werden drie der leeraren om verschillende redenen op verzoek ontslagen, nl. de Heeren C. P. J. Van Vliet, A. D. Holterman en H. J. Verdam, die in hunne functiën vervangen werden respectievelijk door de Heeren E. B. Van Dulmen Krumpelman, Leeraar in het handteekenen aan de hoogere burgerschool, H. F. Aukes, Hoofdonderwijzer bij het openbaar lager onderwijs en H. Siebers, Ingenieur voor het vak van scheepsbouw.

De lessen werden over het algemeen geregeld door de leeraren gegeven. Slechts in de maand December 1885 kon de leeraar in de natuurkunde Dr. J. C. C. W. Van Nooten om gezondheidsredenen niet werkzaam zijn; gedurende zijne afwezigheid werden zijne lessen door den Directeur waargenomen.

2. Leerlingen.

Cursus 1884/85.

a. *Aantal.*

Op 1 Januari 1885 telde de burgeravondschool 73 en bij het einde van den cursus 1884/85 72 leerlingen, van welke laatsten 52 voor de eerste maal, 14 voor de tweede, 4 voor de derde en 2 voor de vierde maal waren ingeschreven.

b. *Indeeling.*

De evenbedoelde 72 leerlingen waren voor de verschillende leervakken op de volgende wijze verdeeld:

Rekenkunde.....	29	1e	studiejaar,	18	2e	studiejaar; te zamen	47
Stel- en meetkunde	18	»		17	»	»	35
Natuur- en scheikunde	17	»		12	»	»	29
Lijnteekenen.....	22	»		5	»	»	27
Handteekenen.....	26	»		8	»	»	34
Boekhouden.....	19	»		4	»	»	23

c. *Aard der gekozen bestemming.*

Van de 72 leerlingen bekwaamden zich:

3 voor opzichter bij den waterstaat,
31 » machinist,
1 » teekenaar,
4 » telegrafist,
1 » lichtopziener,
3 » landmeter,
23 » boekhouder; terwijl
6 hunner nog geen bepaalde keus hadden gedaan.

53 dezer leerlingen hadden reeds eene betrekking, nl:

12 bij de Staatsspoorwegen,
9 » het marine-stoomwezen,
8 » » marine-etablissement,
1 » den waterstaat,
6 » » artillerie-constructie-winkel,
1 » » post- en telegraafdienst,
4 » particuliere fabrieken en werkplaatsen,
4 als klerken op gouvernementsbureaux,
8 » » » handelskantoren.

d. *Leeftijd.*

Bij hunne aangifte hadden van meerbedoelde 72 leerlingen:

8 den leeftijd van 14 jaren bereikt;
12 » » » 15 » »

19	den	leeftijd	van	16	jaren	bereikt;
15	»	»	»	17	»	»
7	»	»	»	18	»	»
4	»	»	»	19	»	»
1	»	»	»	20	»	»
1	»	»	»	21	»	»
1	»	»	»	23	»	»
2	»	»	»	24	»	»
1	»	»	»	28	»	»
1	»	»	»	46	»	»

De gemiddelde leeftijd was ruim 16.5 jaar, bij de berekening waarvan de leeftijd van den 46jarigen leerling, als te veel van het gemiddeld cijfer afwijkende, niet in aanmerking is genomen.

e. *Gemaakte vorderingen.*

Van het 1e tot het 2e studiejaar werden bevorderd:

voor de rekenkunde.....	11	leerlingen,
» » stel- en meetkunde.....	9	»
» » natuurkunde.....	4	»
» het lijnteekenen.....	5	»
» » handteekenen.....	10	»
» » boekhouden.....	9	»

f. *Resultaten van het onderwijs.*

Getuigschriften van met vrucht doorloopen tweejarigen cursus werden toegekend:

voor de rekenkunde aan	8	leerlingen,	
» » stel- en meetkunde »	6	»	
» » natuurkunde »	4	»	
» het lijnteekenen »	—	»	
» » handteekenen »	7	»	
» » boekhouden »	4	»	

Vóór het eind van den cursus vertrokken verschillende leerlingen naar elders, die, waren zij tot aan de groote vacantie gebleven, een

getuigschrift zouden hebben ontvangen of bevorderd zouden zijn geworden.

Cursus 1885/86.

a. *Aantal bij de opening van den cursus.*

Tot bijwoning van den cursus 1885/86 hadden zich 166 candidaten aangemeld, van welke echter slechts 95 aangenomen konden worden, tengevolge van de beperktheid der lokalen, waarover de burgeravondschool beschikken kan en het gering aantal harer leeraren. Van deze 95 waren de meesten, nl. zij, die de lessen der hoogere burgerschool en der vroegere burger-avondschool gevolgd hadden en zij, die een diploma bezaten van goed afgelegd kleinambtenaarsexamen, door eene verkeerde opvatting van de nieuw vastgestelde voorschriften omtrent de toelating van leerlingen, zonder toelatingsexamen aangenomen, terwijl slechts van een zeer gering deel van dat aantal bedoeld examen was afgenomen.

b. *Indeeling.*

Van de evengemelde 95 leerlingen werden 69 in het 1e studiejaar en 26 in het 2e studiejaar geplaatst. Het 1e studiejaar was verdeeld in twee afdeelingen in de eerste van welke 40 leerlingen, die zich allen voor machinist bekwaamden, plaats namen, terwijl de 29 overigen met andere bestemmingen in de andere afdeeling vereenigd werden.

c. *Aard der gekozen bestemming.*

Van de 1e klasse bekwaamden zich:

40 leerlingen voor machinist,
7 » » teekenaar,
7 » » telegrafist,
11 » » landmeter,
2 » » opziener bij den waterstaat,
1 leerling » » » het mijnwezen en
1 » » » » ateliers

en van de 2e klasse:

6 leerlingen voor machinist,
6 » » telegrafist,

10 leerlingen voor landmeter,
2 » » opziener bij den waterstaat,
1 leerling » » » de kustverlichting,
1 » » scheepsbouwmeester.

d. *Leeftijd.*

De leeftijd der leerlingen bij hunne aangifte wordt aangegeven in de volgende tabel. De cijfers in de bovenste horizontale rij duiden den leeftijd in jaren aan:

	15	16	17	18	19	20	Aantal leerlingen.
1e klasse	—	30	16	14	5	4	69
2e »	3	6	7	6	2	2	26
Te zamen.....	3	36	23	20	7	6	95

e. *Plaatsing van leerlingen bij fabrieken en werkplaatsen.*

Aan 48 leerlingen kon reeds kort na den aanvang van den cursus gelegenheid worden gegeven om zich gedurende een gedeelte van den dag practisch in verschillende ambachten te oefenen. Daartoe werden werkzaam gesteld:

24 leerlingen op de fabriek voor de marine en het stoomwezen,
12 » » het marine-etablissement,
6 » bij den artillerie-constructie-winkel,
2 » » de ateliers der Staatsspoorwegen,
2 » » » » » genie,
2 » op particuliere fabrieken.

f. *Vermeerdering en vermindering vóór ultimo December.*

Kort na de opening van den cursus en in de maand October d. a. v. werden nog 19 leerlingen, na afgelegd examen, tot het 1e studiejaar toegelaten. Bovendien namen in dat jaar nog plaats 2 leerlingen uit het 2e studiejaar, die de lessen in deze klasse niet met voldoende vrucht konden volgen.

De inrichting werd daarentegen om verschillende redenen verlaten door 16 leerlingen uit het 1e en even zooveel leerlingen uit het 2e studiejaar en bedroeg dientengevolge het aantal leerlingen op ultimo December 1885 82, waarvan 74 in het 1e en 8 in het 2e studiejaar.

g. *Gedrag en ijver. Schoolverzuim.*

Het gedrag van de leerlingen liet niets te wenschen over en hun ijver was over het algemeen voldoende.

Schoolverzuim kwam veelvuldig voor. Gedurende het 1e kwartaal van den cursus bedroeg het in de 1e klasse gemiddeld 21 percent en in de 2e klasse 27 percent, en gedurende het 2e kwartaal respectievelijk 13 en 16 percent. Hierbij is geen rekening gehouden met het schoolverzuim van eenige leerlingen, die hoewel ingeschreven, van den aanvang van den cursus af de lessen niet bijwoonden.

Een achttal leerlingen, 6 van de 1e en 2 van de 2e klasse, maakte zich in zoodanige mate aan schoolverzuim schuldig, dat dit aan volslagen gebrek aan belangstelling moest worden toegeschreven, en het uit dien hoofde wenschelijk werd geoordeeld aan dit achttal den verderen toegang tot de lessen te ontzeggen.

3. Verzamelingen.

De voor de school toegestane fondsen moesten, voor zoover ze niet bepaaldelijk noodig waren voor den aankoop van school-, schrijf en teekenbehoeften, gebruikt worden voor de aanvulling van het meubilair en kon dus nog slechts weinig ten koste gelegd worden aan de zeer noodzakelijke uitbreiding der verzameling van modellen enz. voor het teekenonderwijs. Het lag evenwel in de bedoeling hiertoe onmiddellijk over te gaan, zoodra geen meubilair meer zal behoeven te worden aangekocht en dus fondsen beschikbaar zullen komen, hetgeen waarschijnlijk reeds in 1886 het geval zal wezen.

4. Meubilair.

Het meubilair van de hoogere burgerschool, dat ook voor de burgeravondschool gebruikt werd, voldeed aan de eischen; het moest echter aangevuld worden, wegens het groote aantal leerlingen.

5. Gebouwen.

De lessen werden gegeven in de lokalen van het gebouw, dat voor de hoogere burgerschool aangewend wordt. Wegens het groote aantal leerlingen dat de beide klassen der burgeravondschool telden, waren zij echter eenigszins te klein. Overigens voldeden zij wel; alleen bleek de pendoppo in den westmoesson onbruikbaar.

B.

LAGER ONDERWIJS VOOR EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN.

§ 1.

Mededeelingen van algemeenen aard.

Bij Koninklijk Besluit van 23 Januari 1885 n°. 18 (Indisch Staatsblad n°. 78) werd met intrekking van de artikelen 2 en 3 van het Koninklijk Besluit van 29 Januari 1875 n°. 13 (Indisch Staatsblad n°. 102) bepaald, dat voor de in het vervolg bij het openbaar lager onderwijs in dienst tredende hulponderwijzeressen, wat de aanspraak op periodieke traktementsverhoogingen betreft, dezelfde regelen zullen gelden als voor de onderwijzers der 3e klasse.

Hierdoor verviel de aanspraak der hulponderwijzeressen op twee van de zes driejaarlijksche verhoogingen en op de extra-toelagen voor het bezit eener akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres en het bezit van aanteekeningen voor vreemde talen, haar bij laatstbedoeld besluit toegekend in een tijd toen nog geene meisjesscholen bestonden en de onderwijzeressen der 3e klasse niet tot de 2e en 1e klasse konden opklimmen. Nadat echter ingevolge het bepaalde bij Staatsblad 1877 n°. 51 afzonderlijke meisjesscholen opgericht en daaraan onderwijzeressen van de eerste en de tweede klasse als hoofdonderwijzeressen en eerste hulponderwijzeressen geplaatst zijn, op den voet van de voor onderwijzers van gelijke klasse geldende bepalingen, bestond er geen reden meer om aan de onderwijzeressen der 3e klasse hoogere voordeelen toe te kennen dan aan de onderwijzers van dezelfde klasse.

Naar aanleiding van verschillende klachten, die in verband met het godsdienstonderwijs waren ingebracht tegen artikel 8 van het reglement van orde, tucht en beheer voor de openbare lagere scholen, zooals dat artikel ingevolge Staatsblad 1879 n°. 266 luidt, werd bij Staatsblad 1885 n°. 232 in de regeling der lesuren aan genoemde scholen deze wijziging gebracht, dat de schooltijd op de Woensdagen en Zaterdagen tot twaalf en niet meer tot één uur duurt.

De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken schreef in zijne circulaire van 22 April 1885 n°. 3464/D ten aanzien van den bouw der lokalen ten behoeve van de openbare lagere scholen voor, dat die lokalen, wanneer zij bestemd zijn voor 60 leerlingen of minder, steeds van hout of van hout en bamboe moeten worden opgericht.

Aan enkele scholen kwam het wederom voor, dat de lesuren wegens ziekte of ontstentenis van onderwijzend personeel tijdelijk moesten gewijzigd worden.

§ 2.

Toezicht op het lager onderwijs.

In April van het verslagjaar werd de Heer Mr. W. Stortenbeker als Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid vervangen door den Heer Mr. U. J. Huber Noodt.

Het personeel der inspecteurs onderging geene verandering.

De scholen werden met uitzondering van enkele door de betrokken inspecteurs bezocht.

Omtrent het toezicht door de plaatselijke schoolcommissiën uitgeoefend, kan naar het in vorige verslagen medegedeelde verwezen worden.

In dit jaar hadden geene bijeenkomsten van de inspecteurs plaats.

§ 3.

Akten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs.

Voor het afleggen van examens tot het verkrijgen van deze akten werd te *Batavia, Semarang* en *Soerabaja* tweemaal, te *Padang, Fort de Kock* en *Makassar* éénmaal gelegenheid gegeven.

De hierbij gevoegde tabel La. A geeft een overzicht van den uitslag der in de beide laatste jaren afgenomen examens. Daarop

zijn niet medegeteld één candidaat voor de akte van hoofdonderwijzeres en één voor die van hulponderwijzeres, welke zich voor de examens te *Batavia* hadden aangemeld, maar niet zijn verschenen.

De tweejaarlijksche cursus aan de gouvernements-normaalschool te *Batavia* eindigde medio Mei; de nieuwe cursus ving aan in het begin van Juli.

Op 1° Januari waren 18 leerlingen ingeschreven, waarvan:

3 gouvernements-onderwijzers,
11 » onderwijzeressen,
3 particuliere onderwijzers en
1 » onderwijzeres.

Van dezen werden in den loop van het jaar 6 leerlingen afgevoerd, namelijk:

1 particuliere onderwijzer wegens het verkrijgen der hoofdakte en
5 (1 onderwijzer en 4 onderwijzeressen in 's lands dienst) wegens vertrek.

Daarentegen werden 5 nieuwe leerlingen ingeschreven:

1 gouvernements-onderwijzer en
4 » onderwijzeressen.

Bij het einde van 1885 werden dus de lessen gevolgd door 17 leerlingen waarvan:

3 onderwijzers in 's lands dienst,
11 onderwijzeressen in 's lands dienst,
2 particuliere onderwijzers en
1 » onderwijzeres.

In het bestuur en het onderwijzend personeel kwam geene verandering.

Wegens ziekte van den onderwijzer in rekenkunde en vormleer werden de lessen in die vakken gedurende zes weken niet gegeven.

Het meubilair en de bibliotheek verkeerden in goeden staat.

Eenige leermiddelen behooren vernieuwd te worden.

Het gebouw heeft reparatie noodig.

De kosten der normaalschool bedroegen *f* 3318.62 tegen *f* 3046 in 1884.

§ 4.
Getal en aard der scholen.

Het aantal openbare lagere scholen bedroeg blijkens staat L[a]. B op ultimo December 1885 130, waarvan 23 uitsluitend voor meisjes.

Te *Amboina* werd eene nieuwe openbare lagere meisjesschool geopend.

Het aantal bijzondere scholen vermeerderde van 17 tot 19.

Twee bijzondere scholen, die van den Heer W. K. Enserinck te *Pemalang* en die van Mevrouw J. H. H. Witkamp te *Poerworedjo* werden gesloten.

Daarentegen werden geopend:

1 bijzondere school van Mevrouw A. Kimball te *Batavia*,
1 » » » » G. W. Van Den Dungen Gronovius te *Buitenzorg*,
1 » » » den Heer C. C. Homburg te *Djoewana* en
1 » » » Mejuffrouw E. J. A. W. Boerkamp (geestelijke zusters) te *Padang*.

De bijzondere school van Mevrouw Wijsman werd van *Probolinggo* naar *Tempeh* (*Loemadjang*) overgebracht.

De bijzondere school van den Heer Van Ham te *Garoet* genoot weder een subsidie van *f* 100 's maands uit 's lands kas.

Blijkens opgaven der ambtenaren van het binnenlandsch bestuur beliep op ultimo December 1884 (volledige opgaven van latere dagteekening zijn nog niet ontvangen) het aantal kinderen van Europeesche afkomst tusschen 6 en 14 jaren oud, die van onderwijs verstoken waren, 877, dat is 146 minder dan één jaar te voren en 322 minder dan twee jaren te voren. Van bedoelde 877 kinderen bevonden zich 686 op *Java* en *Madoera* en 191 in de Buitenbezittingen en daarvan respectievelijk 564 en 180 op of nabij gewestelijke of afdeelingshoofdplaatsen en 122 en 11 elders in het gewest.

De namiddaglessen in het teekenen, welke aan eenige openbare lagere scholen op de drie hoofdplaatsen van *Java* gegeven werden, telden op het einde van het jaar 156 leerlingen, waarvan te *Batavia* 32, te *Semarang* 96 en te *Soerabaja* 28. Op ultimo December 1884 waren die cijfers 18, 96 en 36 of te zamen 150.

De bijzondere teekenscholen te *Soerabaja* en te *Makassar* bleven bestaan en werden onder ultimo December respectievelijk door 18 en 14 leerlingen bezocht.

Te *Malang* werd in den loop van het jaar eene bijzondere teekenschool geopend, welke op gemeld tijdstip 10 leerlingen telde.

De volgende inrichtingen van onderwijs zijn in staat L[a]. B niet vermeld:

A. de namiddagscholen:

1e. van den Heer J. J. De Weijer te *Batavia*, met 18 leerlingen,
2e. » » » J. L. Regenhardt te *Meester-Cornelis*, met 19 leerlingen,
3e. » » » W. Van der Veen te *Buitenzorg*, met 4 leerlingen,
4e. » » » C. Blom te *Buitenzorg*. met 8 leerlingen,
5e. » Mejuffrouw M. G. Meijer te *Tegal*, met 10 leerlingen,
6e. » den Heer J. Verheul te *Semarang*, met 19 leerlingen,
7e. » » » H. Stoel te *Semarang*, met 8 leerlingen,
8e. » » » J. E. G. Van Lookeren te *Semarang*, met 7 leerlingen,
9e. » » » C. G. Kok de Jong te *Semarang*, met 12 leerlingen,
10e. » » » F. J. Eysenburger te *Salatiga*, met 7 leerlingen,
11e. » » » J. Van den Bos te *Ambarawa*, met 12 leerlingen,
12e. » Mejuffrouw D. P. Fol te *Ambarawa*, met 3 leerlingen,
13e. » » M. L. Steinbuch te *Soerakarta*, met 15 leerlingen,
14e. » den Heer G. Hemmes te *Soerakarta*, met 16 leerlingen,
15e. » de Heeren J. Van der Lof en G. J. Kerlen te *Soerakarta*, met 12 leerlingen,
16e. » den Heer W. J. Gerards te *Soerakarta*, met 14 leerlingen,
17e. » » » W. H. Heytman te *Magelang*, met 7 leerlingen,
18e. » » » B. Yspeert te *Madioen*, met 12 leerlingen,
19e. » de Heeren H. J. Razelius en H. F. Aukes te *Soerabaja*, met 24 leerlingen,

20e. van den Heer C. Wegenaar te *Probolinggo*, met 11 leerlingen,

21e. » » » P. Prins te *Makassar*, met 7 leerlingen,

22e. » » » R. Smit te *Amboina*, met 14 leerlingen.

Uit de vergelijking van deze opgaven met de gelijksoortige in het vorige verslag kan blijken, dat het aantal namiddagscholen in 1885 met 8 en het aantal leerlingen met 53 vermeerderd is.

De hierboven sub 5e, 9e, 10e, 11e, 12e, 16e, 17e, 18e, 19e en 20e genoemde inrichtingen zijn in 1885 geopend; de in het vorige verslag vermelde namiddagschool van de Vrijmetselaarsloge te *Makassar* en die van den Heer P. Lakeman te *Ternate* zijn in den loop van dat jaar gesloten.

Aan al deze scholen wordt door personen in 's lands dienst onderwijs gegeven in de vakken van het lager of meer uitgebreid lager onderwijs en aan ééne van die te *Semarang* ook in handenarbeid naar de methode van Clauson Kaas.

De in 1883 te *Soerakarta* geopende ambachtschool, verbonden aan het Verzorgingsgesticht aldaar, werd in 1885 wegens gebrek aan leerlingen gesloten.

B. de gymnastiekscholen:

1e. te *Semarang* met 105 leerlingen, namelijk 36 van de hoogere burgerschool en 69 van de lagere scholen,

2e. te *Salatiga* met 7 leerlingen,

3e. te *Soerakarta* met 116 leerlingen,

4e. te *Djokjakarta* met 52 leerlingen,

5e. te *Soerabaja* met 38 leerlingen,

6e. te *Probolinggo* met 17 leerlingen.

Dit maakt een totaal van 335 leerlingen of 30 minder dan in het vorige jaar.

De sub 5e genoemde school is in 1885 opgericht.

In het vorige verslag zijn niet vermeld: de sub 6e bedoelde school, die op het einde van 1884 17 leerlingen telde en eene gymnastiekschool te *Banda Neira* met 11 leerlingen, welke in 1885 weder schijnt gesloten te zijn.

C. de gouvernementsschool te *Magelang*, voor christenkinderen van inlandsche militairen, afkomstig uit de residentiën *Amboina*, *Ternate*, *Menado* en *Timor*.

Deze werd op het einde van 1885 bezocht door 18 leerlingen (15 jongens en 3 meisjes), waarvan 6 in de laagste, 5 in de middelste en 7 in de hoogste klasse.

Daar in den loop van het jaar geene leerlingen de school verlieten, noch nieuwe leerlingen werden toegelaten, zijn deze cijfers behalve die, welke de verdeeling in klassen aangeven, dezelfde als onder ultimo December 1884 zijn vermeld.

Het gemiddeld verzuim aan deze school bedroeg 31 dagen per leerling, dat is 6 meer dan in het vorige jaar.

Gelegenheid tot het ontvangen van voorbereidend of Fröbelonderwijs bestond:

te *Batavia:*

1e. aan de school der Vereeniging tot voorbereidend onderwijs met 204 leerlingen (100 jongens en 104 meisjes),

2e. aan die van Mevrouw de weduwe Rietz met 9 leerlingen (5 jongens en 4 meisjes),

3e. aan die van de Ursulinen te *Noordwijk* met 90 leerlingen (31 jongens en 59 meisjes),

4e. aan die van de Ursulinen te *Weltevreden* met 75 leerlingen (32 jongens en 43 meisjes),

te *Buitenzorg*:

5e. aan die van Mevrouw Van den Dungen Gronovius met 3 leerlingen (2 jongens en 1 meisje),

te *Semarang:*

6e. aan die van de Vrijmetselaarsloge met 84 leerlingen (45 jongens en 39 meisjes),

7e. aan die van de Franciscanessen met 61 leerlingen (30 jongens en 31 meisjes),

8e. aan die van het Protestantsche weeshuis met 32 leerlingen (20 jongens en 12 meisjes),

9e. aan die van het Roomsch-Katholieke weeshuis met 34 leerlingen (8 jongens en 26 meisjes),

te *Tegal:*

10e. aan eene Fröbelschool met 25 leerlingen (12 jongens en 13 meisjes),

te *Djokjakarta*:

11e. aan die van de Vrijmetselaarsloge met 69 leerlingen (35 jongens en 34 meisjes),

te *Soerabaja:*

12e. aan die van de Ursulinen met 105 leerlingen (38 jongens en 67 meisjes),

13e. aan de bijzondere meisjesschool met 41 leerlingen (17 jongens en 24 meisjes),

te *Banda Neira:*

14e. aan eene Fröbelschool met 40 leerlingen. (*)

Dit maakt een totaal van 872 leerlingen of 91 meer dan op het einde van 1884.

De sub 3e, 4e, 5e, 7e, 8e, 9e, 12e en 13e genoemde inrichtingen zijn onderdeelen van scholen voor lager en meer uitgebreid lager onderwijs.

De onder 2e en 11e bedoelde scholen zijn in 1885 opgericht, daarentegen werd de voorbereidende klasse, verbonden aan de school van Mevrouw Wijsman te *Probolinggo,* bij de overbrenging dier school van *Tempeh* (*Loemadjang*) opgeheven, zoodat dus het totaal der inrichtingen voor Fröbelonderwijs in den loop van dat jaar met één vermeerderd is.

§ 5.

Omvang en toestand van het onderwijs.

Wat in vorige verslagen omtrent het lager onderwijs is gezegd, drukt ook in hoofdzaak den toestand daarvan in 1885 uit. Hier werd vooruitgang, elders achteruitgang waargenomen. Moesten in het laatste geval mindere geschiktheid en gebrek aan ijver bij het onder-

(*) Wegens het gemis eener nieuwe opgave is het cijfer van het vorige jaar behouden.

wijzend personeel als oorzaken aangewezen worden, dan werd de straf, vermeld in artikel 8 l^a. *a* van de bepalingen tot regeling der klassen en bezoldigingen der onderwijzers (Staatsblad 1875 n° 76^a) toegepast.

Gestadige vermeerdering van het aantal geschikte leesboekjes en uitbreiding van het Fröbelonderwijs hadden een gunstigen invloed op het aanleeren der Nederlandsche taal.

Hoezeer van het rekenen steeds veel werk werd gemaakt, ontbrak nog dikwijls bij de leerlingen vlugheid in het cijferen.

Het onderwijs in vormleer, geschiedenis, natuurkennis en aardrijkskunde bepaalde zich veelal tot de eerste beginselen; in het laatstgenoemde vak kwam men hoogst zelden zoo ver, dat de leerlingen eenige begrippen van de aarde als hemellichaam hadden.

Het zingen werd slechts aan enkele scholen goed onderwezen; gebrek aan geoefendheid in den zang was bij het onderwijzend personeel vrij algemeen.

Voor het houden van eenvoudige lichaamsoefeningen bestaat bij onderwijzers en onderwijzeressen, hoofdzakelijk bij de laatsten, weinig liefhebberij.

Het onderwijs in vrouwelijke handwerken aan de openbare lagere school te *Pekalongan* werd voortgezet.

§ 6.

Onderwijzend personeel.

Van twee onderwijzers der 1^e klasse, over wier handelingen ernstig geklaagd was, werd de eene uit 's lands dienst ontslagen en de andere teruggesteld tot de 2^e klasse. Eene onderwijzeres der 2^e klasse werd wegens mindere geschiktheid teruggesteld tot de 3^e klasse.

Daarentegen waren de berichten omtrent gedrag, dienstijver en geschiktheid van vele onderwijzers en onderwijzeressen zeer gunstig.

De onderwijzersvereenigingen te *Batavia* en te *Soerabaja* telden respectievelijk 15 en 11 leden; van die te *Semarang* is het ledental niet opgegeven.

Uit staat L^a. C blijkt, dat het onderwijzend personeel aan de openbare en de bijzondere scholen op het einde van 1885 was samengesteld als volgt:

a. aan de openbare lagere scholen:

107 hoofdonderwijzers (0), (*)
23 hoofdonderwijzeressen (+ 1),
134 hulponderwijzers (+ 1),
121 hulponderwijzeressen (+ 5),
2 mannelijke kweekelingen (+ 1),
11 vrouwelijke kweekelingen (— 1);

b. aan de bijzondere scholen:

7 hoofdonderwijzers (— 1),
11 hoofdonderwijzeressen (+ 2),
14 hulponderwijzers (+ 3),
49 hulponderwijzeressen (+ 8),
0 mannelijke kweekelingen (0),
5 vrouwelijke kweekelingen (— 2).

Voorts blijkt uit den staat L^a. D, dat het onderwijzend personeel aan de openbare lagere scholen met inbegrip van hen, die met verlof, op wachtgeld of bij andere takken van dienst (inlandsch en middelbaar onderwijs) gedetacheerd waren, op het einde van 1885 bestond uit:

65 onderwijzers der eerste klasse,
122 » » tweede »
45 » » derde » met akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer;
45 onderwijzers der derde klasse, met akte van bekwaamheid als hulponderwijzer;
10 onderwijzeressen der eerste klasse,
29 » » tweede »
6 » » derde » met akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres;
116 onderwijzeressen der derde klasse, met akte van bekwaamheid als hulponderwijzeres.

(*) De cijfers tusschen haakjes geven het verschil met 1884 aan.

Nog waren aan verschillende scholen 7 hulponderwijzeressen zonder bezoldiging werkzaam.

Ook de hierboven onder *a* opgegeven kweekelingen genoten geene bezoldiging.

Het geheele onderwijzend personeel bestond dus — de onbezoldigden niet medegerekend — uit 438 personen:

277 onderwijzers, waarvan 232 of bijna 84 percent in het bezit der hoofdakte en

161 onderwijzeressen, waarvan slechts 45 of 28 percent in het bezit der hoofdakte.

In het vorige jaar waren deze cijfers totaal 437:

281 onderwijzers, waarvan 85 percent in het bezit der hoofdakte en

156 onderwijzeressen, waarvan 29 percent in het bezit der hoofdakte.

In den staat L^a. E, waaruit het volgende overzicht is getrokken, zijn de mutatiën van het onderwijzend personeel uitvoerig vermeld.

a. 3 onderwijzers overleden;

b. 1 onderwijzer werd uit 's lands dienst ontslagen,
4 onderwijzers en
7 onderwijzeressen werden eervol uit 's lands dienst ontslagen;

c. 2 onderwijzers en
1 onderwijzeres werden eervol uit hunne betrekking ontslagen;

d. 5 onderwijzers gingen over in andere betrekkingen;

e. 8 onderwijzers en
5 onderwijzeressen vertrokken met verlof naar *Europa*;

f. 11 onderwijzers en
5 onderwijzeressen werden na terugkeer van verlof weder in dienst gesteld;

g. 3 onderwijzers en
12 onderwijzeressen traden in dienst bij het lager onderwijs;

h. 6 onderwijzers werden van het inlandsch onderwijs bij het openbaar lager onderwijs overgeplaatst.

Uit de vergelijking van dezen staat met staat L^a. E in het verslag van 1884 blijkt voor de aangegeven rubrieken:

a. eene vermindering van 3,
b. » » » 1,

c.	eene	vermindering	van	3,
d.	»	vermeerdering	»	4,
e.	»	vermindering	»	7,
f.	»	vermeerdering	»	1,
g.	»	vermindering	»	22,
h.	»	vermeerdering	»	6.

§ 7.
Getal en aard der leerlingen.

Een overzicht van het aantal, den ouderdom en het geslacht der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die op ultimo December 1885 de lagere scholen bezochten, wordt gegeven in de staten L[a]. F, G en H.

Op dat tijdstip bedroeg blijkens staat L[a]. F het aantal der bedoelde leerlingen aan de openbare scholen 9445 (5232 jongens en 4213 meisjes), dat is 232 (123 jongens en 109 meisjes) meer dan in 1884.

Staat L[a]. G bevat eene gelijke opgave voor de bijzondere scholen. Deze werden bezocht door 1912 leerlingen (596 jongens en 1316 meisjes), dat is 70 (36 jongens en 34 meisjes) meer dan in 1884.

Blijkens staat L[a]. H, waarin eene samentrekking van de staten L[a]. F en G gegeven wordt, bedroeg het totaal aantal kinderen van Europeesche afkomst 11357 (5828 jongens en 5529 meisjes) of 302 (159 jongens en 143 meisjes) meer dan in 1884.

De staten L[a]. I en K bevatten voor elke school in het bijzonder — L[a]. I voor de openbare en L[a]. K voor de bijzondere scholen — opgaven van onderwijzend personeel en leerlingen op het einde van 1885.

Aan de openbare lagere scholen werd door 385 personen — de kweekelingen en de onbezoldigde hulponderwijzeressen niet medegerekend — onderwijs gegeven aan 10322 leerlingen, hetgeen gemiddeld 1 onderwijzer aangeeft op 26.8 leerlingen; in 1884 was deze verhouding dezelfde.

Onder het aantal leerlingen waren 877 Inlanders en Vreemde Oosterlingen, namelijk:

254 Inlandsche Christenen (188 jongens en 66 meisjes),
360 Inlanders, niet-Christenen (346 jongens en 14 meisjes),
263 Vreemde Oosterlingen (253 jongens en 10 meisjes).

Op het einde van 1884 bedroeg het getal Inlanders en Vreemde Oosterlingen 913, dus 36 meer dan in 1885.

Het aantal niet-betalende leerlingen bedroeg 4733 of bijna 46 percent van het geheele aantal leerlingen, tegen 44.8 percent in het vorige jaar.

In verband met hunne vorderingen waren de leerlingen over de verschillende klassen verdeeld als volgt:

5273 in de laagste klasse,
3876 in de middelste klasse en
1173 in de hoogste klasse,

dat is respectievelijk 93, 18 en 85 meer dan in 1884.

Het gemiddeld schoolverzuim beliep evenveel als in de drie vorige jaren, namelijk 23 dagen per leerling. Het hoogste verzuim — 69 dagen per leerling — kwam voor te *Tondano*.

511 leerlingen verlieten de school, na alle klassen doorloopen te hebben en 5851 om verschillende redenen.

In 1884 waren deze cijfers 473 en 5756.

Aan de bijzondere scholen werd door 81 personen — de kweekelingen niet medegerekend — onderwijs gegeven aan 1935 leerlingen, dat is gemiddeld één onderwijzer op bijna 24 leerlingen, tegen één onderwijzer op 27 leerlingen een jaar te voren.

Het getal Inlanders en Vreemde Oosterlingen bedroeg 23:
14 Inlanders, niet-Christenen (9 jongens en 5 meisjes),
9 Vreemde Oosterlingen (jongens).

Op het einde van 1884 was het aantal niet-Europeesche leerlingen aan de bijzondere scholen 36, dus 13 meer dan in 1885.

De verdeeling der leerlingen over de verschillende klassen was als volgt:

822 in de laagste klasse,
712 in de middelste klasse, en
401 in de hoogste klasse,

zijnde respectievelijk 21, 17 en 19 meer dan in 1884.

De opgaven betreffende het schoolverzuim en de aantallen leerlingen, die de scholen verlieten, waren evenals in vroegere jaren onvolledig.

§ 8.

Schoollokalen, onderwijzerswoningen, schoolmeubelen, leermiddelen, schoolbibliotheken.

Nieuwe schoolgebouwen werden opgericht te *Bandoeng*, *Magelang*, *Salatiga*, *Soerakarta* en *Palembang*.

Het lokaal der 1e meisjesschool te *Batavia*, alsmede de schoolgebouwen te *Sidhoardjo* en te *Sitoebondo* werden vergroot.

Het schoolmeubilair en de leermiddelen waren over het algemeen voldoende.

De inrichting der bijzondere scholen was over het algemeen voldoende, dikwijls zelfs uitmuntend.

De kinderbibliotheken namen voortdurend in aantal en omvang toe.

Bij het einde van 1885 waren aan 104 openbare lagere scholen bibliotheken verbonden, welke te zamen 21597 werkjes bevatten, dat is 6 bibliotheken en 1082 werkjes meer dan in 1884.

Uitgaven en ontvangsten van het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië gedurende 1885.

JAREN.	UITGAVEN.			ONTVANGSTEN.		VERSCHIL.		AANTAL LEERLINGEN.	GEMIDDELDE KOSTEN PER LEERLING.		AANMERKINGEN.
1885	Aan traktementen, reiskosten enz. der inspecteurs	f	35346 —								
	» indemniteit voor schrijfloonen aan de plaatselijke schoolcommissien.	»	2880 —								
	» traktementen en toelagen van onderwijzers, onderwijzeressen en bedienden	»	1160237 —								
	» aandeelen der onderwijzers en onderwijzeressen in de schoolgelden	»	19667 —								
	» boeken, schoolbehoeften, meubilair, enz	»	62222 —								
	» opleiding van onderwijzers	»	3319 —								
	» subsidien aan particuliere Europeesche scholen	»	1200 —								
	» onderhoud der gebouwen, vernieuwingen en nieuwe werken	»	156115 —								
	» lokaalhuur	»	51705 —								
	» huishuur-indemniteit aan onderwijzers en onderwijzeressen	»	287640 —								
	Totaal	f	1780331 —	f	207023 —	f	1573308 —	10322	f	152 42	
1884	Aan gezamenlijke uitgaven	»	1593307 —	»	205580 —	»	1387727 —	10126	»	137 04	
	Meer in 1885	f	187024	f	1443 —	f	185581	196	f	15 38	
	Minder in 1885		— —		—		—	—		—	

Lª. A.

SOORT DER AKTEN VAN BEKWAAMHEID.	Batavia.		Semarang.		Soerabaja.		Padang.		Fort de Kock.		Amboina.		Makasser.		TOTAAL.		Aanmerkingen.
	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaag d.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	
I Hoofdonderwijzers	1	1	»	»	1	1	»	»	»	»	»	»	»	1	2	3	
II Hoofdonderwijzeressen	1	»	»	»	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»	3	»	
III Hulponderwijzers	»	1	1	1	»	1	»	»	1	»	»	»	»	»	2	3	
IV Hulponderwijzeressen	13	10	2	7	5	3	1	»	»	»	»	»	»	»	21	20	
V Onderwijzers in de Fransche taal	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
V Onderwijzers in Engelsche taal	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	
V Onderwijzers in Hoogduitsche taal	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
V Onderwijzers in wiskunde	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
V Onderwijzers in landbouwkunde	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
V Onderwijzers in gymnastiek	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
V Onderwijzers in het teekenen	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
VI Onderwijzeressen in de Fransche taal	1	»	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	3	»	
VI Onderwijzeressen in Engelsche taal	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	»	
VI Onderwijzeressen in Hoogduitsche taal	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	
VI Onderwijzeressen in het teekenen	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
VI Onderwijzeressen in rekenen	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
VI Onderwijzeressen in de vrouwelijke handwerken	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
VI Onderwijzeressen in het schoonschrijven	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
TOTAAL IN 1885	19	12	5	8	7	6	2	»	1	»	»	»	»	1	34	27	
» » 1884	21	18	5	2	9	7	1	1	1	»	2	»	»	»	39	28	
Vermeerdering	»	»	»	6	»	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	»	
Vermindering	2	6	»	»	2	1	»	1	»	»	2	»	»	»	5	1	

La. **B.**

Getal en aard der scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1885.

GEWESTEN.	Openbare scholen.			Gesubsidiëerde bijzondere scholen.			Niet gesubsidiëerde bijzondere scholen.			TOTAAL.		
	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.
Bantam	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Batavia	14	»	14	»	»	»	»	6	6	14	6	20
Krawang	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Preanger-Regentschappen	3	»	3	1	»	1	»	»	»	4	»	4
Cheribon	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Tegal	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Pekalongan	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Semarang	13	»	13	»	»	»	3	1	4	16	1	17
Japara	3	»	3	»	»	»	1	»	1	4	»	4
Rembang	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Soerabaja	11	»	11	»	»	»	»	4	4	11	4	15
Pasoeroean	5	»	5	»	»	»	»	»	»	5	»	5
Probolinggo	3	»	3	»	»	»	»	1	1	3	1	4
Besoeki	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Banjoemas	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Bagelen	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Kadoe	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Djokjakarta	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Soerakarta	6	»	6	»	»	»	»	»	»	6	»	6
Madioen	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Kediri	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Madoera	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Atjeh en Onderhoorigheden	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Sumatra's Westkust	7	»	7	»	»	»	»	2	2	7	2	9
Benkoelen	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Palembang	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Lampongsche Districten	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Banka	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Riouw	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Westerafdeeling van Borneo	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Transporteere	111	»	111	1	»	1	4	14	18	116	14	130

GEWESTEN.	Openbare scholen.			Gesubsidiëerde bijzondere scholen.			Niet gesubsidieerde bijzondere scholen.			TOTAAL.		
	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.
Per transport.....	111	»	111	1	»	1	4	14	18	116	14	130
Z. en O. afdeeling van Borneo.....	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Bali en Lombok.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Celebes en Onderhoorigheden.....	6	»	6	»	»	»	»	»	»	6	»	6
Menado.....	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Amboina.....	5	»	5	»	»	»	»	»	»	5	»	5
Ternate.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Timor.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
TOTAAL IN 1885.....	130	»	130	1	»	1	4	14	18	135	14	149
» » 1884.....	129	»	129	1	»	1	4	12	16	134	12	146
Vermeerdering.....	1	»	1	»	»	»	»	2	2	1	2	3
Vermindering.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»

Ls. **C.**

Onderwijzend personeel bij de lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1885.

GEWESTEN.	Bij de openbare scholen.						Bij de bijzondere scholen.						Bij alle lagere scholen.						AANMERKINGEN.
	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	
Bantam	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Batavia	10	14	»	4	31	4	2	7	»	4	25	»	12	21	»	8	56	4	
Krawang	1	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1	»	
Preanger-Regentschappen	3	1	»	»	4	»	1	»	»	»	»	»	4	1	»	»	4	»	
Cheribon	2	3	»	1	1	»	»	»	»	»	»	»	2	3	»	1	1	»	
Tegal	1	1	»	1	2	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	1	2	»	
Pekalongan	2	2	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	2	2	»	»	1	»	
Semarang	10	17	»	3	15	1	1	1	»	2	11	3	11	18	»	5	26	4	
Japara	3	2	»	»	1	»	1	»	»	»	»	»	4	2	»	»	1	»	
Rembang	3	3	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	3	3	»	»	1	»	
Soerabaja	9	12	»	2	18	1	2	6	»	2	9	»	11	18	»	4	27	1	
Pasoeroean	3	5	1	2	5	»	»	»	»	»	»	»	3	5	1	2	5	»	
Probolinggo	2	1	»	1	3	»	»	»	»	1	»	»	2	1	»	2	3	»	
Besoeki	4	4	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	4	4	»	»	»	»	
Banjoemas	4	3	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	4	3	»	»	1	»	
Bagelen	4	9	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	4	9	»	»	1	»	
Kadoe	1	2	»	1	2	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	1	2	»	
Djokjakarta	2	7	»	1	4	»	»	»	»	»	»	»	2	7	»	1	4	»	
Soerakarta	5	5	»	1	7	»	»	»	»	»	»	»	5	5	»	1	7	»	
Madioen	3	2	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»	3	2	1	»	1	»	
Kediri	4	5	»	»	2	»	»	«	»	»	»	»	4	5	»	»	2	»	
Madoera	3	3	»	»	1	»	»	«	»	»	»	»	3	3	»	»	1	»	
Atjeh en Onderhoorigheden.	2	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	2	»	»	»	»	
Transporteere	82	104	2	17	102	6	7	14	»	9	45	3	89	118	2	26	147	9	

GEWESTEN.	Bij de openbare scholen						Bij de bijzondere scholen.						Bij alle lagere scholen.						AANMERKINGEN.
	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	
Per transport.....	82	104	2	17	102	6	7	14	»	9	45	3	89	118	2	26	147	9	
Sumatra's Westkust.....	6	6	»	1	6	»	»	»	»	2	4	»	6	6	»	3	10	»	
Benkoelen.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Palembang.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Lampongsche Districten...	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	«	
Banka.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Riouw.....	1	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1	»	
Westerafdeeling van Borneo.	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.....	1	2	»	1	2	1	»	»	»	»	»	»	1	2	»	1	2	1	
Bali en Lombok.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Celebes en Onderhoorigheden.	5	7	»	1	3	3	»	»	»	»	»	»	5	7	»	1	3	3	
Menado.....	3	2	»	1	4	»	»	»	»	»	»	»	3	2	»	1	4	»	
Amboina.....	3	6	»	2	3	1	»	»	»	»	»	»	3	6	»	2	3	1	
Ternate.....	1	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	»	»	»	
Timor.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Totaal in 1885.....	107	134	2	23	121	11	7	14	»	11	49	3	114	148	2	34	170	14	
» » 1884.....	107	133	1	22	116	12	8	11	»	9	41	5	115	144	1	31	157	17	
Vermeerdering.....	»	1	1	1	5	»	»	3	»	2	8	»	»	4	1	3	13	»	
Vermindering.....	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	2	1	»	»	»	»	3	

L^a. D.

Nominatieve staat der inspecteurs, onderwijzers, onderwijzeressen en kweekelingen bij het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1885.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
		Inspecteurs.	
1	W. Van der Lee.	Inspecteur in de 1e afdeeling.	4 Jan. 1877
2	J. M. Rosskopf.	» » » 2e »	6 Mei 1880
3	H. Meijll.	» » » 3e »	2 Feb. 1877
		Onderwijzers der 1e klasse.	
1	A. De Bruijn Mz.	Hoofdonderw. 2e school Batavia.	14 Jan. 1878
2	J. J. De Weijer.	» 1e » A Batavia.	14 » »
3	J. C. Tamson.	» 3e » »	11 Feb. 1876
4	J. A. Bakhoven.	» 4e » Batavia.	19 Sept. 1877
5	J. F. W. Winterberg.	» 1e » Salatiga.	15 Jan. 1885
6	W. H. Heijtman.	» » Magelang.	10 Dec. 1880
7	E. Asbeck Brusse.	» » Menado.	15 Dec. 1885
8	R. Burg.	» 5e » Soerabaja.	22 April 1875
9	J. A. Olt.	» 4e » »	16 Oct. 1884
10	J. L. Regenhardt.	» » Mr.-Cornelis.	29 Jan. 1878
11	H. R. A. Vechtman.	» » Cheribon.	16 Aug. 1884
12	N. Stark.	» 1e » Padang.	19 Nov. »
13	D. M. Kruseman.	» 6e » Batavia.	28 Mei 1885
14	G. Koldewijn.	» 3e » Soerabaja.	22 Nov. 1883
15	J. J. Fontein.	» 1e » B Batavia.	23 Dec. 1880
16	G. Van der Kaaden.	» » Gombong.	13 Juli 1883
17	A. C. Tjebbes.	» » Buitenzorg.	20 Juni 1883
18	J. Valk.	» 1e » B Semarang.	17 » 1881
19	W. F. Den Broeder.	Op wachtgeld.	
20	A. Bommel.	wd. 1e Hulponderw. 2e school Soerabaja.	30 Sept. 1885
21	J. C. Rikkers.	Hoofdonderw. 1e school Djokjakarta	16 Jan. 1877

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
22	G. Lavell.	Hoofdonderw. 2e school Padang.	27 Feb. 1884
23	W. F. G. L. Haanstra.	» 2e » Makasser.	6 April 1880
24	D. G. Sigmond.	» 2e » Semarang.	5 » »
25	D. C. J. Kool.	» 1e » Makasser.	30 Sept. 1875
26	A. M. Van Schaik.	» 2e » Soerakarta.	21 Mei 1883
27	L. Hovenkamp.	» » Malang.	1 Aug. »
28	J. J. Cleijpool.	» » Pekalongan.	14 Mei 1881
29	J. De Quant.	» » Bandoeng.	9 Oct. 1877
30	D. Feikema.	» 2e » Soerabaja.	2 Dec. 1884
31	L. H. Kramer.	» 1e school A Soerabaja.	16 Feb. 1881
32	H. B. H. Horsker.	» » Amboina.	17 Mei 1879
33	J. J. Looijé.	» » Neira.	22 Nov. 1883
34	K. J. Razelius.	» 1e » B Soerabaja.	14 Aug. 1885
35	W. A. G. Bakker.	Met verlof in Nederland.	
36	R. Metelerkamp.	Hoofdonderw. school Poerworedjo.	15 Dec. 1885
37	M. Ten Cate.	» » Rembang.	15 Jan. 1885
38	L. Franken.	Met verlof in Nederland.	
39	C. Wegenaar.	Hoofdonderw. school Probolinggo.	3 April 1883
40	L. P. C. Roskott.	Op wachtgeld.	
41	J. Van den Bos.	Hoofdonderw. school Ambarawa.	1 Maart 1879
42	F. J. Bosch.	» » Modjokerto.	7 Juni »
43	A. Den Hamer.	» 3e » Semarang.	10 Nov. 1882
44	A. J. Bieshaar.	» » Madioen.	31 Aug. 1883
45	Th. J. C. Klaar.	» » Tegal.	31 Oct. »
46	B. Stoutjesdijk.	Met verlof in Nederland.	
47	H. W. Beck.	Hoofdonderw. school Kediri.	6 Jan. 1881
48	J. G. Theunissen.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
49	D. A. P. Kok.	wd. Hoofdonderw. school Bangkallan.	30 Nov 1885
50	J. Dekker.	» » » Onrust.	26 Sept. »
51	J. Van der Lof.	Hoofdonderw. 3e » Soerakarta.	20 Jan. 1881
52	J. W. Van Leeuwen.	» 1e » Kotta-Radja.	25 Aug. 1883
53	D. W. Lantermans.	» » Blitar	11 Feb. 1884
54	H. Van Bergen.	» 2e school Salatiga.	21 Sept 1881
55	J. Van Heek.	» » Bandjermasin.	3 Dec. »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
56	J. Westerbeek.	Hoofdonderw. school Soemenep.	6 Jan. 1882
57	J. Kastelijn.	» » Ternate.	31 Aug. 1883
58	W. J. R. Zieck.	wd. 1e Hulpond. 1e school B Batavia.	15 Dec. 1885
59	J. G. Van der Heijden.	Hoofdonderw. school Pasoeroean.	16 Aug. 1884
60	G. Hemmes.	» 1e » Soerakarta.	19 April 1882
61	J. Verheul.	» 1e » A Semarang.	21 Dec. 1883
62	W. Meijer.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
63	L. G. Bertsch.	Idem.	
64	J. H. J. Laats.	Hoofdonderw. 2e school Djokjakarta.	14 Aug. 1885
65	J. G. L. Dücker.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	

Onderwijzers der 2e klasse.

1	H. Spönhoff.	Hoofdonderw. school Patti.	14 Maart 1884
2	H. Goedhart.	» » Tjandi (Semarang).	7 Sept. 1881
3	H. G. P. Obdeijn.	1e Hulponderw. 2e » Salatiga.	23 Feb. 1885
4	P. Schippers.	Hoofdonderw. » Toeloengagoeng.	4 Feb. 1879
5	W. F. Commerell.	» » Patjitan.	7 Sept. 1883
6	W. Teunissen.	1e hulponderw. » Modjokerto.	30 Sept. 1885
7	J. F. Den Hollander.	Op wachtgeld.	
8	E. G. A. Taenzer.	Hoofdonderw. school Tondano.	11 Jan. 1877
9	J. W. Spekschot.	» 5e » Batavia.	13 Juli 1883
10	J. Verschuil.	1e hulponderw. 3e » »	26 Aug. 1881
11	J. Knaap.	1e » » Kendal.	5 Juni 1885
12	J. Oostenbroek.	Hoofdonderw. » Soekaboemi.	3 Aug. 1880
13	B. IJspeert.	1e hulponderw. » Madioen.	31 » 1883
14	L. J. Idsinga.	Hoofdonderw. » Pontianak.	14 Maart 1884
15	L. Van Leeuwen.	Met verlof in Nederland.	
16	G. Plantema.	Hoofdonderw. school Benkoelen.	12 Sept. 1883
17	P. Veen.	1e hulponderw. » Poerworedjo.	12 Mei 1885
18	L. H. Verhoog.	1e » 1e » B Semarang.	6 Nov. 1883
19	A. M. Overeijnder.	Hoofdonderw. » Bojolali.	3 Aug. 1881
20	G. J. Van Essel.	1e hulponderw. 2e » Djokjakarta.	4 Maart »
21	J. Uhl.	Hoofdonderw. » Batang.	23 Mei 1883
22	C. G. Wemmerslager.	» » Koedoes.	9 Juni 1881

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
23	C. Van Duuren.	Hoofdonderw. school Bangil.	26 Feb. 1883
24	A. Van Moerkerken.	1e hulponderw. » Neira.	11 Jan. 1879
25	W. J. Stok.	Hoofdonderw. » Saparoea.	10 Sept. 1884
26	H. S. Blekkink.	» » Bandjarnegara.	6 Maart »
27	B. Japikse.	» » Serang.	2 Oct. 1883
28	J. W. Te Kolsté.	» » Besoeki.	1 April 1878
29	C. Van der Wende.	1e hulponderw. 2e » Batavia.	16 April 1884
30	C. Prins.	Hoofdonderw. » Padang-Pandjang.	23 Aug. 1880
31	J. Kluiver.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
32	P. M. Heijmans.	Hoofdonderw. school Riouw.	29 Sept. »
33	L. J. Westrik.	» » Bonthain.	24 Dec. 1879
34	H. J. H. Bockmeulen.	1e hulponderw. » Bandjermasin.	23 Aug. 1876
35	H. Grondijs.	Hoofdonderw. » Sidhoardjo.	30 Juni 1885
36	J. W. H. Muller.	1e hulponderw. 1e » A Batavia.	7 April 1884
37	J. A. J. Vorderman.	1e » 3e » Soerabaja.	29 » 1879
38	W. H. A. Van Meerkerk.	Hoofdonderw. » Poerwakarta	20 Jan. 1881
39	K. M. Hage.	» » Toeban.	15 Sept. 1885
40	S. J. H. Van Merkom.	1e hulponderw. » Ambarawa.	29 » 1880
41	J. Van der Woude.	Hoofdonderw. » Fort de Kock.	4 Juli 1881
42	P. Lakeman.	1e hulponderw. » Ternate.	29 Oct. »
43	G. Brinks.	1e » 6e » Batavia.	8 Maart 1883
44	J. H. Damman.	Hoofdonderw. » Pamekasan.	30 Nov. 1885
45	J. B. Kampschuur.	1e hulponderw. » Bandoeng.	4 Juli 1881
46	H. H. Slangen.	Tijdelijk middelbaar onderwijs.	
47	E. A. Reisig.	1e hulponderw. 1e school Soerakarta.	5 Juni 1885
48	H. Volten.	Hoofdonderw. » Muntok.	3 Oct. 1878
49	G. Reeman.	Met verlof in Nederland.	
50	A. J. Verbeek.	Idem.	
51	H. F. Weehuizen.	1e hulponderw. 2e school Soerakarta.	24 Juli 1883
52	A. Schouten.	Met verlof in Nederland.	
53	P. Van Vlodrop.	1e hulponderw. 4e school Batavia.	28 April 1882
54	D. Vooren.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
55	E. A. Haitink v. d. Heijde.	1e hulponderw. school Malang.	30 Juni 1885
56	A. Nuijsink.	1e » » Gombong.	3 Dec. 1883

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
57	P. A. Burger.	1e hulponderw. school Tegal.	14 Oct. 1885
58	H. P. F. Witkamp.	Met verlof in Nederland.	
59	M. P. Bogaard.	Hoofdonderw. school Tjandjoer.	16 April 1884
60	A. Baars Wzn.	Met verlof in Nederland.	
61	D. Harting Pzn.	1e hulponderw. 4e school Soerabaja.	20 Jan. 1885
62	G. Olierhoek.	Hoofdonderw. » Oenarang.	24 Dec. 1880
63	W. F. Fels.	» » Indramajoe.	29 April 1879
64	J. Veltens.	1e hulponderw. » Pekalongan.	28 Aug. 1883
65	C. Stolp.	1e » » Pasoeroean.	8 Juli 1880
66	H. Sonius.	Hoofdonderw. » Bodjonegoro.	26 Aug. 1879
67	F. J. Hanjoel.	1e hulponderw. » Wonosobo.	12 Mei 1885
68	A. Boender.	Hoofdonderw. » Banjoewangi.	8 Juni 1885
69	W. E. Endert.	Met verlof in Nederland.	
70	G. Adams.	wd. hulponderw. school Pekalongan.	30 Nov. 1885
71	H. Zeger de Beijll.	Hoofdonderw. » Bondowoso.	11 Oct. 1883
72	S. A. Van der Kolff.	Met verlof in Nederland.	
73	A. J. J. H. Van Riemsdijk.	Hoofdonderw. school Japara.	18 April 1884
74	W. P. Hillen.	» 5e » Soerabaja.	27 Aug. 1885
75	J. J. A. Van Gogh.	» » Banjoemas.	24 Dec. 1879
76	S. Van Rijnbach.	Met verlof in Nederland.	
77	J. Postma.	Hoofdonderw. school Padang-Sidempoean.	27 Feb. 1882
78	H. O. Van der Meij.	1e hulponderw. 1e school Padang.	19 April 1880
79	W. Van der Veen.	1e » » Buitenzorg.	21 Mei »
80	A. Knoppert.	Hoofdonderw. » Poerbolinggo.	22 Nov. 1882
81	W. H. Pieters.	1e hulponderw. » Blitar.	18 Feb. 1884
82	A. Van Nieuwenhuijzen.	Hoofdonderw. » Gorontalo.	6 Jan. 1882
83	W. Nieuwenhuis.	1e hulponderw. » Menado.	20 Jan. 1885
84	J. F. Visser.	Hoofdonderw. » Klatten.	24 Sept. 1883
85	G. J. Kerlen.	1e hulponderw. 3e » Soerakarta.	20 Jan. 1881
86	H. F. Aukes.	1e » 1e » B Soerabaja	27 Aug. 1885
87	W. Kooiman.	1e hulponderw. » Mr.-Cornelis	27 Jan. 1881
88	J. Borgesius.	Hoofdonderw. » Ngawi.	22 April »
89	J. J. Werst.	» 1e » A Soerabaja.	9 Maart 1885
90	D. J. Pont.	1e hulponderw. » Cheribon.	10 Feb. »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
91	A. C. J. Fournier.	Met verlof in Nederland.	
92	M. Scheele.	Hoofdonderw. school Tjilatjap.	6 Maart 1884
93	J. Luitjes.	» 2e » Kotta-Radja.	18 April »
94	T. Kromhout.	1e hulponderw. 1e » Makasser.	16 Juni 1881
95	H. D. J. Rijnenberg.	Hoofdonderw. » Boelecomba.	16 Sept. »
96	G. Tacoma.	1e hulponderw. 2e » Semarang.	27 Oct. 1884
97	J. L. Van der Made.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
98	H. C. De Vletter.	Met verlof in Nederland.	
99	M. H. Burger.	1e hulponderw. school Magelang.	28 Aug. 1883
100	M. P. L. G. Hansen.	Hoofdonderw. » Palembang.	7 Feb. 1882
101	J. Van Leeuwen.	1e hulponderw. 1e » Salatiga.	23 Feb. 1885
102	W. Schuit.	1e » » Kediri.	23 Mei 1883
103	D. A. Detmar.	1e » 1e » Djokjakarta.	16 Aug. 1884
104	H. Van Bockel.	Hoofdonderw. » Ngandjoek.	14 Sept. 1883
105	H. Schaap.	» » Kraksaän.	9 Maart 1885
106	G. Valk.	1e hulponderw. » Rembang.	16 Juni 1882
107	P. Backum Pastoor.	Hoofdonderw. » Keboemen.	16 » »
108	D. T. Visser.	1e hulponderw. 2e » Makasser.	16 » »
109	J. E. G. Van Lookeren.	1e » 3e » Semarang.	10 Aug. »
110	A. Roose.	1e » » Soemenep.	10 » »
111	G. R. Le Bruijn.	Hoofdonderw. » Maros.	10 » »
112	A. Verdam.	» » Grissee.	30 Juni 1885
113	C. J. F. Gaillard.	1e hulponderw. » Probolinggo.	16 Mei »
114	P. Koornstra.	Op wachtgeld.	
115	P. F. H. Ockers.	Hoofdonderw. school Koepang.	14 Sept. 1883
116	H. Voskuil.	Met verlof in Nederland.	
117	G. Bakker.	1e hulponderw. 2e school Padang.	7 April 1884
118	H. Van Goor.	Hoofdonderw. » Priaman.	26 Sept. 1885
119	A. Van Limborgh.	» » Sitoebondo.	16 Mei 1885
120	H. Th. J. Uijterbroeck.	1e hulponderw. 1e » Kotta Radja.	25 April »
121	H. Stoel.	1e » 1e » A Semarang.	8 Juni »
122	W. Van der Spek.	1e » » Amboina.	20 Juli »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
	Onderwijzers der 3e klasse,		
	met akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer.		
1	F. H. Leroij.	Tijdelijk middelbaar onderwijs.	
2	M. Wiessing.	Op wachtgeld.	
3	H. W. De Vriendt.	Hulponderw. school Benkoelen.	30 Nov. 1885
4	P. Ch. W. Bopp.	» » Wonosobo.	15 Nov. 1883
5	R. A. H. Thierbach.	» 2e » Makasser.	10 Feb. 1885
6	J. Kaptijn.	» » Koedoes.	21 Nov. 1882
7	J. Lammens.	» » Malang.	10 Mei 1883
8	A. J. Pontier.	» 2e » Djokjakarta.	16 Jan. 1884.
9	L. Visser.	» » Kediri.	4 » »
10	G. B. Feekes.	» » Gombong.	23 Aug. 1883
11	A. Van der Kolff.	» » Modjokerto.	22 Juni 1882
12	Th. P. Rienstra.	» » Bodjonegoro.	4 Maart 1881
13	L. De Pagter.	» » Soemenep.	22 » 1884
14	D. Koumans.	» » Muntok.	5 Jan. 1883
15	W. Grondijs.	» » Koepang.	6 » 1882
16	P. Prins.	» 1e » Makasser.	8 Juni 1885
17	R. A. Schoonhoven.	» 1e » B Samarang.	22 Juli 1882
18	R. Smit.	» » Amboina.	6 Jan. »
19	J. Poetsma.	» » Bangil.	16 Feb. 1884
20	S. Hermanides.	» » Poerworedjo.	23 » 1882
21	D. H. Van der Maaten.	» » Gombong.	3 Dec. 1883
22	H. H. Muntinghe.	» 1e » Djokjakarta.	3 Juni 1882
23	E. Vogelzang.	» 2e » »	1 Aug.
24	J. Jaspers.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
25	F. J. Eijsenburger.	Hulponderw. 1e school Salatiga.	19 Aug. 1884
26	O. Van Ganswijk.	» 2e » Djokjakarta.	10 Oct. »
27	W. J. Gerards.	» 3e » Soerakarta.	20 » »
28	B. G. Hogewind.	» » Ternate.	4 Jan. »
29	J. Oudkerk.	» » Saparoea.	13 Maart 1885
30	P. A. Biegman.	» 3e » Semarang.	15 Nov. 1883
31	H. P. Enklaar.	Met verlof in Nederland.	
32	A. J. D. J. Jans.	Hulponderw. school Palembang.	20 Sept. »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
33	J. J. F. Krügers.	Hulponderw. school Patti.	29 Nov. 1883
34	C. Blom.	» » Buitenzorg.	3 Dec. »
35	A. H. Gerard.	» » Madioen.	10 Mei 1884
36	M. Maassen.	» » Tjilatjap.	30 Maart 1885
37	A. W. Hoesen.	» » Fort de Kock.	27 Juni 1884
38	G. Gorter.	» 1e » Djokjakarta.	23 April »
39	C. De Rooij.	» 1e » A Soerabaja.	8 Juli »
40	H. Van Strieland.	» 2e » Salatiga.	19 Aug. »
41	E. Blok.	» » Neira.	16 Dec. 1882
42	A. Bijvoet.	Op wachtgeld.	
43	Th. W. Roes.	Hulponderw. 5e » Batavia.	29 Juni 1885
44	C. Van der Velde.	» » Indramajoe.	13 Aug. 1883
45	A. F. Heijmann.	» » Kediri.	11 Sept. 1885

Onderwijzers der 3e klasse,

niet bezittende eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer.

1	L. A. De la Croix.	Hulponderw. 2e school Semarang.	24 Mei 1883
2	L. Jollij.	» 4e » Soerabaja.	3 April 1885
3	A. M. Le Cluse.	» » Bojolali.	24 Jan. 1884
4	Th. A. Den Daas.	» » Mr.-Cornelis.	16 Aug. »
5	H. Vanger.	Hulponderw. aan de sch. voor Inlandsche geneeskundigen te Weltevreden.	
6	H. W. Doeve.	Hulponderw. school Ambarawa.	10 » »
7	L. R. Reijckers.	» » Banjoewangi.	22 Dec. 1878
8	H. E. Böck.	Op wachtgeld.	
9	A. C. Kienitsz.	Hulponderw. school Bandjermasin.	12 Maart 1880
10	D. Schoondermark.	» » Bondowoso.	21 Jan. 1885
11	W. Hiemstra.	» 1e » Padang.	16 Juni 1882
12	H. W. De Beijl.	» » Serang.	17 Aug. »
13	A. J. H. M. De Smit.	Tijdelijk hulpond. » Bandjarnegara.	27 Juni »
14	D. K. N. Selier.	Hulponderw. » Cheribon.	12 Sept. 1883
15	W. L. Vogelesang.	» 4e » Batavia	28 Feb. 1884
16	L. G. Gerhard.	Met verlof in Nederland.	
17	A. E. . Roskott.	Hulponderw. school Toeban.	21 Mei 1883

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
18	L. Valk.	Hulponderw. school Tjandi.	8 Juni 1885
19	J. Boekstal.	» » Maros.	26 Juni 1884
20	Th. Luijtjes.	» » Fort de Kock.	19 Dec. 1884
21	L. C. Van de Woestijne.	» 1e » A Batavia.	28 Feb. 1883
22	L. Stroband.	» 1e » A Semarang.	22 Mei 1885
23	E. F. Moll.	» » Bonthain.	10 Feb. »
24	L. W. F. J. Romans van Schaik.	» » Boelekomba.	8 Juni »
25	H. H. Buijs.	» » Menado.	10 Jan. 1883
26	C. A. Van der Reest.	» » Blitar.	20 » 1885
27	F. W. Krüss.	» 2e » Batavia.	13 Juni 1883
28	B. De Vries.	» » Gombong.	7 Juli »
29	T. F. Viersen.	» » Gombong.	7 » »
30	P. Van de Steeg.	» » Pontianak.	3 April 1885
31	J. P. Van Ekris.	» » Poerbolinggo.	30 Maart »
32	D. De Boer.	» » Pasoeroean.	11 Feb. 1884
33	J. Van Kwawegen Azn.	» 2e » Kotta Radja.	12 Maart »
34	C. Schüller.	Tijd. » » Sitoebondo	20 » »
35	M. J. Meijer.	» » Sidhoardjo.	18 » »
36	J. T. Young.	Tijd. » 1e » A Semarang.	22 April »
37	A. Le Clercq.	» » Besoeki.	3 » 1885
38	J. B. Wouda.	» » Grisee.	10 Oct. 1884
39	I. K. Sanders.	» 2e » Padang.	10 Nov. »
40	H. J. Duijvelaar.	» » Kendal.	19 Dec. »
41	W. Voorthuijsen.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
42	P. Koppenol.	Hulponderw. school Magelang.	21 Jan. 1885
43	C. C. Van Helsdingen.	» » Amboina.	22 Mei »
44	F. Van der Woude.	» » Bangkalan.	1 Aug. »
45	F. Van Gulick.	» » Gombong.	10 Oct. »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
	Onderwijzeressen der 1e klasse.		
1	C. H. Verwohlt.	Hoofdonderw. meisjesschool Batavia.	20 Feb. 1879
2	M. L. Schäfer.	» » Padang.	2 April »
3	M. L. Steinbüch.	» » Soerakarta.	25 Juli »
4	B. A. H. Van Charldorp.	» 2e » Batavia.	8 Aug. »
5	J. E. Van Oeveren, geb. Van Schaik.	Op wachtgeld.	
6	R. A. Krull.	Hoofdonderw. meisjesschool Djokjakarta.	8 Juli 1880
7	H. Sevensma.	» 2e » Soerabaja.	22 Nov. 1881
8	L. E. Meijer Cluwen.	Hoofdonderw. meisjesschool Semarang.	6 Maart 1882
9	W. A. P. De Bruijn Ouboter.	wd. » » Magelang.	22 Dec. 1885
10	S. E. Géraud.	» 1e » Soerabaja.	13 Sept. 1882
	Onderwijzeressen der 2e klasse.		
1	M. M. E. C. Tijdeman.	1e Hulponderw. meisjesschool Padang.	17 Juni 1884
2	N. G. L. Lambregcts.	Hoofdonderw. » Makasser.	2 Dec. »
3	M. Nauta.	1e hulponderw. » Soerakarta.	9 Oct. »
4	C. C. Van Geuns.	Op wachtgeld.	
5	A. C. A. Nieuwenhuijs.	Hoofdonderw. meisjesschool Menado.	4 Jan. »
6	D. P. Fol.	» » Ambarawa.	4 » »
7	A. E. Stolp, geb. Hoekstra.	» » Pasoeroean.	8 Juli 1880
8	E. A. Van der Meijden.	1e hulponderw. 2e » Soerabaja.	9 Juni 1885
9	M. F. Der Kinderen.	Hoofdonderw. » Cheribon.	9 Oct. 1884
10	A. H. Janssen.	» » Mr.-Cornelis.	22 Nov. 1881
11	M. G. Meijer.	» » Tegal.	16 » 1883
12	M. Koopal.	Met verlof in Nederland.	
13	B. W. C. Gerlings.	Hoofdonderw. meisjesschool Neira.	17 Maart 1884
14	N. F. E. Filet.	Hoofdonderw. » Buitenzorg.	31 Dec. 1881
15	E. C. J. C. Graadt van Roggen.	1e hulpond. 1e » Soerabaja.	9 Oct. 1883
16	B. H. J. Scherer.	wd. Hulponderw. school Gorontalo.	8 Juni 1885

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
17	E. Van Loon.	Hoofdonderw. meisjesschool Malang.	9 Feb. 1882
18	C. G. Van Thielen.	wd. hulponderw. 1e school B Soerabaja.	9 Dec. 1885
19	M. C. Van Ameijden van Duijm.	1e hulponderw. 2e meisjesschool Batavia.	11 Aug. 1882
20	A. Weits.	Hoofdonderw. » Probolinggo.	11 » »
21	E. C. Tak.	Met verlof in Nederland.	
22	C. H. A. Merz.	1e hulponderw. 4e meisjesschool Batavia.	30 April 1884
23	M. J. Van Lessen.	Hoofdonderw. » Bandjermasin	9 Oct. 1883
24	H. C. Sandt van Nooten.	Met verlof in Nederland.	
25	J. Boeglos.	Hoofdonderw. meisjesschool Amboina.	29 Mei 1885
26	J. J. C. Nagel geb. Bouman.	1e hulponderw. » Djokjakarta.	30 April 1884
27	A. J. Rosskopf.	1e » » Semarang.	9 Juni 1885
28	L. M. Janssen geb. Andeweg.	Hoofdonderw. » Salatiga.	14 Dec. 1885

Hulponderwijzeressen

met akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres.

1	T. Zijlstra.	Hulponderw. school Padang-Pandjang.	6 Jan. 1885
2	P. A. M. Lange.	» 2e meisjesschool Soerabaja.	9 Oct. 1884
3	H. G. Kruseman.	» 1e school Salatiga.	22 Maart »
4	L. W. Ovink.	» 1e meisjesschool Batavia.	9 Mei »
5	M. Burgdorffer.	» school Buitenzorg.	23 Jan. 1882
6	M. A. W. Breijmann.	» 1e » Padang.	25 Aug. »

Hulponderwijzeressen

niet bezittende eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres.

1	M. J. Hellendoorn.	Hulponderw. 2e school Batavia.	18 Aug. 1877
2	L. Heijnneman.	» meisjesschool Padang.	8 Nov. 1882
3	W. A. De Jong.	» 2e » Batavia.	9 Mei 1881
4	E. d'Ablaing.	Hulponderw. 2e school Makasser.	4 Jan. »
5	C. L. Homburg.	» » Menado.	4 » »
6	A. Immink.	» » Malang.	15 » »
7	A. M. Hoogenstraaten.	» meisjesschool Magelang.	13 Juli 1878
8	S. E. Wijnveldt.	» 5e school Soerabaja.	19 Dec. 1879
9	E. M. Sexauer.	» 1e » Soerakarta.	22 Nov. 1883

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
10	H. G. Smits.	Hulponderw. meisjesschool Salatiga.	10 Juni 1880
11	L. H. Beunis.	» school Tegal.	17 Dec. 1885
12	M A. L. Sibenius Trip.	» 3e « Batavia.	24 Juni 1881
13	A. W. H. S. Muller, geb Kobold.	Met verlof in Nederland.	
14	E. A. Sacré.	Hulponderw. school Pasoeroean.	1 Mei 1883
15	H. G. Nooij.	» 2e » Soerabaja.	29 April 1884
16	W. P. L. De Roos.	» 1e » Salatiga.	10 Oct. 1883
17	F. A. Heijnneman.	» 1e » B Batavia.	30 Juni 1884
18	C. C. C. Gude.	» meisjesschool Pasoeroean.	17 » 1881
19	M. L. Breijmann.	Met verlof in Nederland.	
20	H. M. Karsen.	Hulponderw. 1e school Makasser.	14 Nov. 1885
21	J. Lagaunne.	» » Ngawi.	20 Oct. 1882
22	E. M. D. Gude.	» 1e » Djokjakarta.	1 Aug. »
23	M. J. Bertling.	» 2e » Batavia.	10 Juni 1885
24	C. E. Süverkropp, geb. Arnold.	» » Bandjermasin.	17 Oct. 1882
25	A. V. Kalshoven.	Op wachtgeld.	
26	J. A. F. Maijer.	Hulponderw. school Bandoeng.	10 Mei 1883
27	D. E. J. Van der Werf.	» 1e » A Soerabaja.	9 Oct. 1884
28	C. B. Van Heuckelum.	Met verlof in Nederland.	
29	S. A. Müller.	Idem.	
30	J. E. M. Masthoff.	Hulponderw. school Banjoemas.	11 Juli 1881
31	C. A. G. Van Limborgh, geb. Berghuis.	Op wachtgeld.	
32	C. J. Kuipers.	Hulponderw. 5e school Soerabaja.	3 April 1885
33	R. R. Kuipers.	» meisjesschool Malang.	15 Jan. 1884
34	L. Ch. Slot.	» » Semarang	19 Maart 1884
35	J. J. W. Hageman.	» 4e school Batavia.	11 Juni »
36	M. A. 's Graeuwen.	» 1e meisjesschool »	14 April 1882
37	J. P. M. Kamerling.	» 6e school Batavia	13 Juni »
38	A. M. J. Vrendenberg.	» meisjesschool Banda.	11 Dec. »
39	B. Vrendenberg.	» school »	11 » »
40	A. M. Bouwmeester.	Met verlof in Nederland.	

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
41	E. Joostensz.	Hulpond. 1e meisjesschool Batavia.	10 Juni 1885
42	M. M. Van der Bijll.	» » Makasser.	14 Nov. »
43	L. C. J. Van Renesse.	» school Probolinggo.	29 April 1884
44	J. J. Ankringa.	» » Pasoeroean.	11 Dec. 1882
45	Mevr. J. J. Everts, geb. Soeters.	» » Pamekasan.	16 Sept. »
46	J. P. S. B. Van Eersel.	Tijd. » 3e » Soerabaja.	29 Juni 1885
47	F. M. Binnendijk.	» meisjesschool Tegal.	17 Dec. »
48	H. Lorejj	» 2e school Soerakarta.	9 Mei 1883
49	E. C. Wagenaar.	» 2e » Soerabaja.	29 Nov. »
50	J. C. Cramer, geboren Dibbets.	Tijd. » » Poerwakarta.	5 Jan. »
51	S. Wartena.	» meisjesschool Amboina.	20 Juli 1885
52	E. C. Agerbeek.	» 2e school Semarang.	6 Jan. »
53	A. F. S. Kessler.	» meisjesschool Buitenzorg.	3 Oct. 1883
54	A. M. T. Von Faber.	» school Mr.-Cornelis.	25 April 1885
55	A. M. Rosskopf.	» 2e » Semarang.	15 Sept. 1883
56	C. A. Munk.	» » Mr.-Cornelis.	24 Juli 1885
57	J. E. De Graaf.	» » »	23 Jan. »
58	A. W. Humme.	» 1e » A Soerabaja.	27 Juni 1884
59	F. W. D. E. Scheltema Beduin.	» 1e » A Batavia.	19 Sept. »
60	J. A. F. Zelle.	» » Magelang.	7 Nov. 1882
61	A. M. Swerver.	» 4e » Batavia.	28 Feb. 1883
62	A. M. Smulders.	» » Padang.	27 Juni 1884
63	M. L. Visscher v. Gaasbeek.	» 3e » Soerakarta.	17 Maart »
64	S. J. C. Bosscher.	» 1e » B Semarang.	22 Mei 1885
65	A. M. Verhoeff.	» 3e » Soerakarta.	16 Juli »
66	M. C. Gauw.	» meisjesschool Buitenzorg.	24 Feb. 1883
67	J. W. Slot.	Met verlof in Nederland.	
68	A. C. Collard.	Hulponderw. school Japara.	2 Nov. 1885
69	F. H. Buning.	» meisjesschool Djokjakarta.	23 Jan. »
70	T. E. A. Van Bloemen Waanders.	» school Keboemen.	29 Nov. 1884

DOORLOOPEND NUMMER.	N A M E N.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
71	F. Bausch.	Hulponderw. school Klatten.	22 Juni 1885
72	H. E. Michaelis.	» » Bandoeng.	23 Oct. 1884
73	I. A. G. Arndt.	» » Tondano.	13 Aug. »
74	C. A. H. De Rooij.	» » Toeloengagoeng.	22 Mei 1885
75	M. T. M. Vogelzang.	» 3e » Batavia.	9 Jan. »
76	W. M. H. Okhuijsen.	» 1e » B Soerabaja.	27 Juni 1884
77	M. J. A. De Boer.	» 1e » A »	30 Dec. »
78	Th. C. E. Olivier.	Met verlof in Nederland.	
79	E. H. Van Steeden.	Idem.	
80	C. Kilian.	Tijd. Hulpond. 1e school B Semarang.	2 Sept. »
81	E. M. G. P. Versteegh.	» » meisjesschool Soerakarta.	17 Maart »
82	D. Haertlein.	» 2e » Batavia.	2 Jan. 1885
83	J. H. Beukhof.	» 1e school B Batavia.	15 Aug. »
84	A. P. L. Van den Ham.	» 2e » Djokjakarta.	29 » 1883
85	H. M. E. Broers.	» meisjesschool Bandjermasin.	22 Oct. 1884
86	E. C. Du Mosch.	Met verlof in Nederland.	
87	J. C. Hageman.	Tijd. Hulpond. 1e school A Batavia.	29 Juni 1885
88	M. C. Frölich.	» » » Tjiandjoer.	15 Aug. »
89	A. Nijland.	» 4e » Batavia.	20 Jan. »
90	A W. Voll.	» meisjesschool. Menado.	3 Sept. »
91	T. M. E. L. Bruigom.	Tijd. » school Buitenzorg.	16 Jan. 1884
92	C. A. Buning.	» » Riouw.	27 Feb. 1885
93	A. M. Zwennes.	Tijd. » meisjesschool Semarang.	16 Maart »
94	M. A. L. Van Welij, geb. Bar. van Hoëvell.	» 6e school Batavia.	30 Sept. »
95	H. J. B. Elberg.	Tijd. » » Ngandjoek	24 Maart 1884
96	C. Eijzendooren, geb. De Vries.	» » 5e » Semarang.	6 Mei »
97	G. S. Dominicus Van den Bussche.	» meisjesschool Ambarawa.	19 Dec. »
98	J. A. C. Peerbolte.	» school Pekalongan.	23 Mei »
99	L. T. Van Loon.	Tijd. » 2e » Semarang.	2 Sept. »
100	S. J. G. Schiotling.	» » » Ambarawa.	29 Juni 1885
101	M. G. Eeg.	» meisjesschool Cheribon.	18 Nov. »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
102	J. A. Frölich.	Tijd. Hulpond. 2e meisjessch. Soerabaja.	16 Oct. 1884
103	A. M. Rosman.	» » » Padang.	23 Jan. 1885
104	P. M. In der Maur.	» » 1e school B Batavia.	24 Dec. 1884
105	L. C. F. Naessens.	» meisjesschool Mr.-Cornelis.	6 Jan. 1885
106	C. Th. Bodde.	Tijd. » 1e » A Batavia.	6 » »
107	Jonkvr. E. Van Raders.	» 1e meisjesschool Soerabaja.	3 April »
108	A. M. L. Burhoven Junius.	» » Probolinggo.	10 Juni »
109	C. L. A. Perret.	Tijd. » 1e school B Soerabaja.	3 April »
110	C. C. H. Hesselberg.	» » Rembang.	16 Maart »
111	M. C. Van Steeden.	» » Probolinggo.	10 Juni »
112	C. G. J. Goedbloed.	» 2e » Soerakarta.	16 Juli »
113	B. A. Graswinckel.	» 3e » Soerabaja.	20 » »
114	D. Berkhout.	» » Soekaboemi.	24 » »
115	L. M. A. Van Haastert.	» 2e » Batavia.	15 Aug. »
116	A. M. Beins.	» 1e » A Semarang.	21 Oct. »

Onbezoldigde hulponderwijzeressen.

1	S. J. Kramer.	School Poerwakarta.	9 Aug. 1884
2	C. Le Clercq.	2e » Padang.	31 Maart 1885
3	A. F. Heijnis.	Meisjesschool Meester-Cornelis.	6 » »
4	T. Mayor.	School Tjiandjoer.	27 » »
5	L. M. E. Velders.	1e meisjesschool Batavia.	18 Nov. »
6	S. Thal Larsen.	School Probolinggo.	28 Oct. »
7	C. M. Van Goens.	» Meester-Cornelis.	29 » »

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
	Kweekelingen.		
1	Mej. C. E. Fischer.	4e school Batavia.	30 Juni 1882
2	» E. Kloer.	2e » Makasser.	7 » 1883
3	» A. C. Roosenboom.	1e » Makasser.	29 Dec. »
4	» M. P. L. Aukes.	1e » B Soerabaja.	17 » 1885
5	» C. W. Suverkropp.	» Bandjermasin.	21 Maart 1884
6	» A. Prins.	1e » B Batavia.	16 Sept. »
7	H. Rijntjes.	» Malang	24 Dec. »
8	Mej. E. A. Cramer.	1e » Makasser.	12 Feb. 1885
9	» M. B. Nijhoff.	4e » Batavia.	27 Juli »
10	» M. A. Sprooten.	» Ambarawa.	17 Aug. »
11	» A. De Groot.	Meisjesschool Amboina.	14 Sept. »
12	» H. Stroveé.	School Patjitan.	28 Oct. »
13	» W. Lutungan.	» Buitenzorg.	5 Nov. »

Lit. E.

Mutatiën onder het onderwijzend personeel van de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië, gedurende het jaar 1885.

Onderwijzers en onderwijzeressen.

OVERLEDEN:

H. J. Zuiderhoek, laatst hoofdonderwijzer 2e school Djokjakarta.
W. Ruitenbeek, » hulponderwijzer » Probolinggo.
J. J. D. Van Batenburg, » » » »

ONTSLAGEN:

Uit 's lands dienst:

J. Ros, hoofdonderwijzer school Menado.

Eervol uit 's lands dienst:

L. E. Boyer, hoofdonderwijzer school Toeban.
N. Laseur, 1e hulponderwijzer » Amboina.
J. J. Cuijle, 1e » » Menado.
J. B. Meerkerk, met verlof in Nederland.
Mej. E. C. Gosler, idem idem.
» M. D. Westenberg, 1e hulponderwijzeres 1e school B Soerabaja.
» A. P. Frölich, met verlof in Nederland.
» C. M. A. Van den Berg, idem idem.
» H. Ch. Rosskopf, hulponderwijzeres 1e school B Semarang.
» D. A. Van Holst Pellekaan, » 3e » Soerabaja.
» E. C. Van Holst Pellekaan, » meisjesschool Tegal.

Eervol uit de betrekking:

P. Koornstra, hoofdonderwijzer school Priaman.
A. Bijvoet. hulponderwijzer school Japara.
Mev. E. M. Meijer, geb. Ranneft, hoofdonderwijzeres meisjesschool Magelang.

OVERGEGAAN IN ANDERE BETREKKINGEN:

H. H. Slangen, tijdelijk geplaatst bij het middelbaar onderwijs.
L. Van der Est, definitief » » » » »
W. Voorthuijsen, gedetacheerd bij het Inlandsch onderwijs.
W. Rijst, Staatsspoorwegen.
M. Th. Van Lierop, Middelbaar onderwijs.

MET VERLOF NAAR EUROPA VERTROKKEN:

L. Franken		hoofdonderwijzer	6e	school	Batavia.
C. Reeman,	1e	hulponderwijzer	1e	»	B Soerabaja.
A. J. Verbeek,		hoofdonderwijzer		»	Pamekasan.
H. P. F. Witkamp,	1e	hulponderwijzer		»	Poerworedjo.
A. Baars Wzn,	1e	»		»	Cheribon.
S. Van Rijnbach,	1e	»	1e	»	Kotta Radja.
A. C. J. Fournier.	1e	»		»	Tegal.
H. Voskuil,	1e	»		»	Modjokerto.
A. W. H. S. Muller, geb. Kobold.		hulponderwijzeres	1e	»	A Semarang.
Mej. C. B. Van Heuckelum,		»	1e	meisjesschool	Batavia.
» J. W. Slot,		»		»	Semarang.
» Th. C. E. Olivier,		»		school	Benkoelen.
» E. C. Du Mosch,		»	1e	»	B Batavia.

AANGESTELD, NA TERUGKEER VAN VERLOF:

D. M. Kruseman,		hoofdonderwijzer	6e	school	Batavia.
A. Bommel,	wd. 1e	hulponderwijzer	2e	»	Soerabaja.
R. Metelerkamp,		hoofdonderwijzer		»	Poerworedjo.
D. A. P Kok,	wd.	»		»	Bengkalan.
J. Dekker,	»	hoofdonderwijzer		»	Onrust.
W. J. R. Zieck,	» 1e	hulponderwijzer	1e	»	B Batavia.
P. A. Burger,	1e	»		»	Tegal.
T. J. Hanjoel,	1e	»		»	Wonosobo.
G. Adams,	wd.	»		»	Pekalongan.
D. J. Pont.	1e	»		»	Cheribon.
H. W. De Vriendt,		»		»	Benkoelen.
E. A. Van der Meijden,	1e	hulponderwijzeres	2e	meisjesschool	Soerabaja.
B. H. J. Scherer,	wd.	»		school	Gorontalo.
C. G. Van Thielen,	»	»	1e	»	B Soerabaja.
L. B. Beunis,		»		»	Tegal.
H. M. Karsen,		»	1e	»	Makasser.

OVERGEPLAATST BIJ HET OPENBAAR LAGER ONDERWIJS:

1.	J. H. J. Laats,		2e	onderwijzer	Kweekschool	Tondano.
2.	H. Th. J. Uijtterbroek,	wd.	3e	»	»	Probolinggo.
3.	D. Schoondermark,		3e	»	Hoofdenschool	Magelang.

4.	P. Koppenol,	wd. 3e	onderwijzer	Kweekschool Magelang.
5.	C. C. Van Helsdingen,	3e	»	» Amboina.
6.	J. G. L Dücker,		hoofdonderwijzer	» Magelang.
7.	J. J. D. Van Batenburg,	3e	onderwijzer	» Probolinggo.

IN DIENST GETREDEN :

Onderwijzers :

A. F. Heijmann.

F. Van der Woude.

F. Van Gulick.

Onderwijzeressen :

L. C. F. Naessens.

C. Th. Bodde.

Jonkvr. E. Van Raders.

A. M. T. Burhoven Junius.

C. L. A. Perret.

C. C. H. Hesselberg.

M. C. Van Steeden.

C. G. J. Goedbloed.

B. A. Graswinckel.

D. Berkhout.

L. M. A. Van Haastert.

A. M. Beins.

L^a. F.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Bantam.....	2	1	2	»	2	6	1	3	2	2	1	2
Batavia.....	75	55	108	75	133	101	114	124	126	105	92	96
Preanger-Regentschappen	6	7	17	5	7	10	11	12	9	7	12	9
Krawang.....	1	»	2	»	2	4	2	»	4	4	4	1
Cheribon.....	3	1	3	7	10	15	11	8	17	4	7	6
Tegal	7	3	4	3	8	8	9	7	7	7	3	9
Pekalongan.....	13	4	5	8	7	9	5	7	4	6	6	6
Semarang	37	26	69	46	87	60	83	60	83	57	79	54
Japara.....	9	5	6	8	10	7	6	12	7	5	10	5
Rembang.....	9	7	12	5	4	11	10	5	5	10	8	8
Soerabaja	56	37	60	46	70	62	98	46	86	58	66	43
Pasoeroean.....	15	18	21	14	20	22	25	25	25	13	19	13
Probolinggo	9	5	12	17	14	17	11	13	8	6	7	12
Besoeki.....	11	11	13	7	12	9	10	4	10	6	11	3
Bali en Lombok.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Kediri.....	10	15	11	11	23	13	15	13	15	18	17	8
Madioen.....	5	1	15	12	7	7	2	13	10	12	9	5
Soerakarta	15	15	27	27	40	25	31	36	31	28	28	27
Djokjakarta.....	12	3	14	14	27	28	26	24	26	24	36	20
Kedoe.....	3	4	11	5	7	8	4	6	6	10	3	8
Bagelen.....	8	3	9	8	22	5	23	10	35	9	43	5
Banjoemas	6	8	12	9	12	10	7	6	14	6	4	4
Madoera	8	5	5	5	5	13	6	4	7	13	5	8
Atjeh en Onderhoorigh..	2	6	6	3	6	3	3	7	3	2	3	5
Sumatra's Westkust....	18	15	29	20	26	32	25	22	25	19	28	20
Benkoelen.....	»	3	3	3	2	1	1	3	3	2	1	1
Transporteere.....	340	258	476	356	563	486	539	470	568	433	502	378

nder ultimo December 1885 de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
6	2	1	2	»	»	2	»	»	»	19	18	37	
112	80	82	91	72	63	49	45	20	18	985	851	1834	
12	10	5	12	6	2	10	4	1	1	96	79	175	
2	1	5	»	1	3	»	1	4	»	27	14	41	
9	8	9	7	4	5	4	6	4	6	81	73	154	
8	4	7	9	4	6	7	2	1	1	65	59	124	
5	6	3	4	12	3	5	1	»	»	65	54	119	
75	58	76	48	49	38	24	18	5	19	667	484	1151	
5	7	2	3	5	2	6	2	1	»	67	56	123	
6	8	4	4	5	3	5	5	1	»	69	66	135	
65	56	66	53	43	45	39	29	11	10	660	485	1145	
15	20	13	12	14	8	11	13	4	8	182	166	348	
9	14	9	7	8	8	8	5	3	2	98	106	204	
6	1	8	3	4	3	2	1	2	»	89	48	137	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
10	17	10	4	11	3	7	»	4	1	133	103	236	
6	4	4	6	3	3	5	»	1	»	67	63	130	
26	25	30	16	18	6	17	8	2	6	265	219	484	
14	17	19	20	12	13	11	15	3	9	200	187	387	
5	7	3	4	5	7	5	4	1	3	53	66	119	
38	5	56	2	45	1	36	1	4	»	319	49	368	
7	7	5	8	6	2	4	1	»	»	77	61	138	
5	4	7	7	2	4	6	1	2	1	58	65	123	
4	»	6	3	3	3	1	»	»	»	37	32	69	
22	16	27	16	26	12	11	9	11	12	248	193	441	
3	2	»	1	1	1	2	»	2	»	18	17	35	
475	379	457	342	359	244	277	171	87	97	4643	3614	8257	

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	340	258	476	356	563	486	539	470	568	433	502	378
Palembang.....	5	1	3	1	1	5	1	2	2	3	1	2
Lampongsche Districten.	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Sumatra's Oostkust....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Banka.....	2	2	2	2	1	2	4	3	2	6	»	1
Billiton.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Riouw.....	3	»	2	2	»	1	»	3	2	1	2	1
Westerafd. van Borneo..	1	7	3	1	4	4	1	1	1	2	3	1
Z. en O. afd. van Borneo.	5	8	6	13	7	10	8	4	7	5	3	9
Celebes en Onderh.....	20	16	24	17	23	21	19	28	25	14	17	21
Menado.....	1	5	8	12	12	7	9	12	13	7	7	5
Amboina.....	8	5	14	15	26	20	18	21	25	14	20	12
Ternate.....	3	3	3	1	3	»	2	3	3	2	2	3
Timor.....	1	1	1	3	1	1	3	»	1	»	2	3
TOTAAL IN 1885...	389	306	542	423	641	557	604	549	649	487	559	439
» » 1884...	379	318	565	478	598	497	666	505	571	451	554	446
Vermeerdering....	10	»	»	»	43	60	»	44	78	36	25	»
Vermindering.....	»	12	23	55	»	»	62	»	»	»	»	7

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
475	379	457	342	359	244	277	171	87	97	4643	3614	8257	
3	3	»	2	1	1	»	»	»	»	17	20	37	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
1	»	»	1	2	»	1	»	1	»	16	17	33	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
2	3	»	3	»	2	»	2	»	»	11	23	34	
»	1	1	1	1	»	2	»	»	»	17	18	35	
9	3	5	8	4	3	5	6	3	3	62	72	134	
17	16	12	12	11	5	11	15	10	1	189	166	355	
6	8	2	13	10	7	9	5	1	9	78	90	168	
13	18	11	15	12	14	11	13	2	11	160	158	318	
3	4	1	2	3	1	»	»	»	»	23	19	42	
1	2	2	3	1	2	2	1	1	»	16	16	32	
530	437	491	402	404	279	318	213	105	121	5232	4213	9445	
567	465	485	354	389	314	265	178	92	98	5109	4104	9213	
»	»	8	48	15	»	53	35	13	23	123	109	232	
37	28	»	»	»	35	»	»	»	»	»	»	»	

L^a. G.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden,

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Batavia	16	27	31	41	22	54	22	37	30	47
Preanger-Regentschappen	»	1	»	»	1	2	1	2	»	2
Semarang	»	1	11	18	6	33	5	22	17	35
Japara	2	1	»	»	»	2	»	»	»	2
Soerabaja	10	17	17	33	23	33	23	48	36	35
Probolinggo	3	3	2	2	2	»	»	»	1	»
Sumatra's Westkust	2	4	3	5	»	2	»	5	»	2
TOTAAL IN 1885	33	54	64	99	54	126	51	114	84	123
» » 1884	38	78	52	95	55	125	66	130	84	137
Vermeerdering	»	»	12	4	»	1	»	»	»	»
Vermindering	5	24	»	»	1	»	15	16	»	14

die onder ultimo December 1885 de bijzondere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

11 jaar		12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	
32	66	29	66	14	59	12	53	8	51	2	75	218	576	794
1	1	»	»	1	»	1	2	1	»	2	»	8	10	18
11	38	12	35	13	32	16	34	11	30	9	42	111	320	431
»	1	»	1	»	1	»	»	»	»	»	»	2	8	10
34	27	37	38	22	30	23	31	13	26	5	34	243	352	595
1	2	»	1	»	3	»	»	»	»	»	1	9	12	21
»	4	»	4	»	5	»	5	»	2	»	»	5	38	43
79	139	78	145	50	130	52	125	33	109	18	152	596	1316	1912
62	120	55	132	58	120	45	125	31	102	14	118	560	1282	1842
17	19	23	13	»	10	7	»	2	7	4	34	36	34	70
»	»	»	»	8	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»

Ls. **H.**

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden,

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Bantam	2	1	2	»	2	6	1	3	2	2
Batavia	91	82	139	114	155	155	136	161	156	152
Preanger-Regentschappen	6	8	17	3	8	12	12	14	9	9
Krawang	1	»	2	»	2	4	2	»	4	4
Cheribon	3	1	3	7	10	15	11	8	17	4
Tegal	7	3	4	3	8	8	9	7	7	7
Pekalongan	13	4	5	8	7	9	5	7	4	6
Semarang	37	27	80	64	93	93	88	82	100	92
Japara	11	6	6	8	10	9	6	12	7	7
Rembang	9	7	12	5	4	11	10	5	5	10
Soerabaja	66	54	77	79	93	95	121	94	122	93
Pasoeroean	15	18	21	14	20	22	25	25	25	13
Probolinggo	12	8	14	19	16	17	11	13	9	6
Besoeki	11	11	13	7	12	9	10	4	10	6
Bali en Lombok	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Kediri	10	15	11	11	23	13	15	13	15	18
Madioen	5	1	15	12	7	7	2	13	10	12
Soerakarta	15	15	27	27	40	25	31	36	31	28
Djokjakarta	12	3	14	14	27	28	26	24	26	24
Kedoe	3	4	11	5	7	8	4	6	6	10
Bagelen	8	3	9	8	22	5	23	10	35	9
Banjoemas	6	8	12	9	12	10	7	6	14	6
Madoera	8	5	5	5	5	13	6	4	7	13
Atjeh en Onderhoorigheden	2	6	6	3	6	3	3	7	3	2
Sumatra's Westkust	20	19	32	25	26	34	25	27	25	21
Benkoelen	»	3	3	3	2	1	1	3	3	2
Transporteere	373	312	540	455	617	612	590	584	652	556

die onder ultimo December 1885 alle lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

11 jaar		12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	
1	2	6	2	1	2	»	»	2	»	»	»	19	18	37
124	162	141	146	96	150	84	116	57	96	22	93	1201	1427	2628
13	10	12	10	6	12	7	4	11	4	3	1	104	89	193
4	1	2	1	5	»	1	3	»	1	4	»	27	14	41
7	6	9	8	9	7	4	5	4	6	4	6	81	73	154
5	9	8	4	7	9	4	6	7	2	1	1	65	59	124
6	6	5	6	3	4	12	3	5	1	»	»	65	54	119
90	92	87	93	89	80	65	72	35	48	14	61	778	804	1582
10	6	5	8	2	4	5	2	6	2	1	»	69	64	133
8	8	6	8	4	4	5	3	5	5	1	»	69	66	135
100	70	102	94	88	83	66	76	52	55	16	44	903	837	1740
19	13	15	20	13	12	14	8	11	13	4	8	182	166	348
8	14	9	15	9	10	8	8	8	5	3	3	107	118	225
11	3	6	1	8	3	4	3	2	1	2	»	89	48	137
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
17	8	10	17	10	4	11	3	7	»	4	1	133	103	236
9	5	6	4	4	6	3	3	5	»	1	»	67	63	130
28	27	26	25	30	16	18	6	17	8	2	6	265	219	484
36	20	14	17	19	20	12	13	11	15	3	9	200	187	387
5	8	5	7	3	4	5	7	5	4	1	3	53	66	119
43	5	38	5	56	2	45	1	36	1	4	»	319	49	368
4	4	7	7	5	8	6	2	4	1	»	»	77	61	138
5	8	5	4	7	7	2	4	6	1	2	1	58	65	123
5	5	4	»	6	3	3	3	1	»	»	»	37	32	69
28	24	22	20	27	21	26	17	11	11	11	12	253	231	484
1	1	5	2	»	1	1	1	2	»	2	»	18	17	35
581	517	555	524	507	472	411	369	310	280	105	249	5239	4930	10169

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	373	312	540	455	617	612	590	584	652	556
Palembang.....	5	1	3	1	1	5	1	2	2	3
Lampongsche Districten	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Sumatra's Oostkust.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Banka.....	2	2	2	2	1	2	4	3	2	6
Billiton.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Riouw.....	3	»	2	2	»	1	»	5	2	1
Westerafdeeling van Borneo.....	1	7	3	1	4	4	1	1	1	2
Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.	5	8	6	13	7	10	8	4	7	5
Celebes en Onderhoorigheden.....	20	16	24	17	23	21	19	28	25	14
Menado.....	1	5	8	12	12	7	9	12	13	7
Amboina.....	8	5	14	15	26	20	18	21	25	14
Ternate.....	3	3	3	1	3	»	2	3	3	2
Timor.....	1	1	1	3	1	1	3	»	1	»
TOTAAL IN 1885...	422	360	606	522	695	683	655	663	733	610
» » 1884.....	417	396	617	573	653	622	732	635	655	588
Vermeerdering.....	5	»	»	»	42	61	»	28	78	22
Vermindering.....	»	36	11	51	»	»	77	»	»	»

11 jaar		12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	
581	517	553	524	507	472	411	369	310	280	105	249	5239	4930	10169
1	2	3	3	»	2	1	1	»	»	»	»	17	20	37
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
»	1	1	»	»	1	2	»	1	»	1	»	16	17	33
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
2	4	2	3	»	3	»	2	»	2	»	»	11	23	34
3	1	»	1	1	1	1	»	2	»	»	»	17	18	35
3	9	9	3	5	8	4	3	5	6	3	3	62	72	134
17	21	17	16	12	12	11	5	11	15	10	1	189	166	355
7	5	6	8	2	13	10	7	9	5	1	9	78	90	168
20	12	13	18	11	15	12	14	11	13	2	11	160	158	318
2	3	3	4	1	2	3	1	»	»	»	»	23	19	42
2	3	1	2	2	3	1	2	2	1	1	»	16	16	32
638	578	608	582	541	532	456	404	351	322	123	273	5828	5529	11357
596	566	622	597	541	474	434	439	296	280	106	216	5669	5386	11055
42	12	»	»	»	58	22	»	55	42	17	57	159	143	302
»	»	14	15	»	»	»	35	»	»	»	»	»	»	»

Lª. I.

Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen aan de openbare

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen	Getal leerlingen onder ultimo December 1885.							
					Kweekelingen			Europeanen.		Inlanders Christenen		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	mannelijke.	vrouwelijke.	Ultimo December 1884.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
								1ste Inspectie-							
Batavia 1e school A	1	»	2	3	»	»	215	168	29	»	»	»	»	6	»
» 1e » B	1	»	1	3	»	1	152	107	54	»	»	»	»	4	»
» 2e »	1	»	2	3	»	»	205	150	35	1	1	1	»	9	»
» 3e »	1	»	1	2	»	»	112	70	34	1	»	2	»	9	»
» 4e »	1	»	2	3	»	2	211	138	67	»	»	8	»	»	»
» 5e »	1	»	1	»	»	»	56	21	27	»	»	2	»	5	»
» 6e »	1	»	1	2	»	»	126	76	57	»	»	3	»	4	»
» 1e meisjesschool	«	1	»	4	»	»	162	»	160	»	»	»	»	»	»
» 2e »	«	1	»	3	»	»	131	»	133	»	»	»	»	»	»
Onrust	1	»	»	»	»	»	10	5	6	»	»	1	»	1	»
Meester-Cornelis	1	»	2	2	»	»	151	123	44	»	»	1	»	5	»
» meisjesschool	»	1	»	2	»	»	64	»	70	»	»	»	»	»	»
Buitenzorg	1	»	2	2	»	1	154	125	47	3	»	1	»	5	»
» meisjesschool	«	1	»	2	»	»	84	»	88	»	»	»	»	»	»
Poerwakarta	1	»	»	1	»	»	43	27	14	»	»	6	»	1	»
Bandoeng	1	»	1	2	»	»	102	46	40	1	3	2	»	»	»
Tjiandjoer	1	»	»	1	»	«	36	21	22	»	»	»	»	3	»
Soekaboemi	1	»	»	1	»	»	42	29	17	»	»	4	1	»	»
Cheribon	1	»	2	»	»	»	80	61	24	»	»	5	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	33	»	32	»	»	»	»	»	»
Indramajoe	1	»	1	»	»	»	34	20	17	»	»	»	»	»	»
Serang	1	»	1	»	»	»	33	19	18	»	»	»	»	»	»
Benkoelen	1	»	1	»	»	»	42	18	17	»	»	»	»	6	»
Padang 1e school	1	»	2	1	»	»	139	91	39	»	»	»	»	»	»
» 2e »	1	»	2	1	»	»	119	84	33	»	»	4	»	5	»
» meisjes »	»	1	»	3	»	»	88	»	79	»	»	»	»	»	»
Priaman	1	»	»	»	»	»	14	11	3	»	»	»	»	»	»
Transporteere	21	6	24	42	»	4	2638	1410	1206	6	4	40	1	63	»

lagere scholen in Nederlandsch-Indië, onder ultimo December 1885.

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen die de school verlieten, om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
afdeeling.									
203	»	98	75	30	6824	33	6	107	
165	4	69	62	34	5221	19	8	69	
197	162	115	62	20	6185	32	10	82	
116	89	82	26	8	2585	22	7	48	
213	150	107	85	21	5094	24	6	86	
55	45	39	15	1	1709	31	2	19	
140	68	89	37	14	3402	24	2	83	
160	»	»	121	39	3118	19	26	72	
133	89	»	115	18	3830	29	17	51	
13	3	9	3	1	277	21	2	9	
173	65	52	95	26	2289	13	17	44	
70	55	23	32	15	610	9	4	15	
181	74	117	55	9	2748	15	8	88	
88	34	»	68	20	1343	15	14	29	
48	21	22	18	8	651	14	»	2	
92	44	50	27	15	2002	21	»	58	
46	26	15	22	9	516	11	3	9	
51	27	26	18	7	710	14	1	25	
90	31	54	29	7	2070	23	2	22	
32	11	»	23	9	602	19	15	15	
37	21	12	17	8	2453	66	1	4	
37	24	20	12	5	788	21	1	22	
41	23	24	15	2	455	11	»	8	
130	»	75	24	31	1591	12	2	53	
126	95	95	28	3	3073	24	3	40	
79	34	»	59	20	2113	27	5	30	
14	2	4	9	1	119	8	1	3	
2730	1177	1197	1152	381	60378	—	163	1073	

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen	Getal leerlingen onder ultimo December 1885.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen.		Ultimo December 1884.	Europeanen.		Inlanders Christenen		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
					mannelijke.	vrouwelijke.		jongens	meisjes	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport	21	6	24	42	»	4	2638	1410	1206	6	4	40	1	63	»
Fort de Kock	1	»	2	»	»	»	67	37	20	»	»	»	»	1	»
Padang-Pandjang	1	»	»	1	»	»	29	21	12	»	»	»	»	2	»
Padang Sidempoean	1	»	»	»	»	»	12	4	7	»	»	»	»	»	»
Kotta-Radja 1e school	1	»	1	»	»	»	47	26	24	»	»	»	»	»	»
» 2e »	1	»	1	»	»	»	42	11	8	22	3	»	»	»	»
Muntok	1	»	1	»	»	»	46	16	17	»	»	1	»	4	2
Palembang	1	»	1	»	»	»	34	17	20	»	»	»	»	»	»
Riouw	1	»	»	1	»	»	34	11	23	»	»	»	»	»	»
Pontianak	1	»	1	»	»	»	31	17	18	»	»	»	»	»	»
TOTAAL	30	6	31	44	»	4	2980	1570	1355	28	7	41	1	70	2

2de Inspectie-

Semarang 1e school A	1	»	3	1	»	»	150	144	35	»	»	3	»	»	»
» 1e » B	1	»	2	2	»	»	158	92	43	»	»	2	»	»	»
» 2e »	1	»	2	3	»	»	200	136	62	»	»	10	»	1	»
» 3e »	1	»	2	1	»	»	121	61	36	20	5	3	»	»	»
» meisjes »	»	1	»	3	»	»	113	»	116	»	»	»	»	»	»
» te Tjandi	1	»	1	»	»	»	36	18	18	»	»	2	»	»	»
Salatiga 1e school	1	»	2	2	»	»	149	83	36	»	»	1	»	2	»
» 2e »	1	»	2	»	»	»	70	38	22	11	2	»	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	61	»	47	»	»	»	»	»	»
Ambarawa	1	»	2	1	»	1	122	72	30	9	2	6	»	3	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	30	»	22	»	1	»	»	»	»
Kendal	1	»	1	»	»	»	29	11	7	»	»	15	»	1	»
Oengaran	1	»	»	»	»	»	25	12	10	»	«	2	»	1	»
Pekalongan	1	»	2	1	»	»	80	59	46	»	«	5	»	»	»
Batang	1	»	»	»	»	»	14	6	8	»	»	4	»	1	»
Tegal	1	»	1	1	»	»	97	65	26	»	»	7	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	30	»	33	»	»	»	»	»	»
Koedoes	1	»	1	»	»	»	51	22	20	»	1	5	»	1	»
Japara	1	»	»	1	»	»	49	25	14	»	»	3	1	1	1
Pati	1	»	1	»	»	»	50	20	22	»	»	2	»	4	»
Transporteere	16	4	22	19	»	1	1635	864	653	40	11	70	1	15	1

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen die de school verlieten, om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
2730	1177	1197	1152	381	60378	—	163	1073	
58	34	35	18	5	552	10	6	40	
35	15	17	14	4	546	15	»	4	
11	6	9	2	»	167	15	»	8	
50	1	25	21	4	1037	20	3	29	
44	44	33	11	»	1368	31	»	28	
40	16	19	17	4	381	9	4	12	
37	12	18	13	6	464	13	2	24	
34	12	14	13	7	427	12	1	9	
35	15	22	7	6	580	16	»	13	
3074	1332	1389	1268	417	65900	21	179	1240	

afdeeling.

182	»	93	60	29	4992	27	14	58
137	5	60	44	33	2950	21	10	70
209	177	140	58	11	7203	35	4	74
125	113	92	31	2	4017	32	1	49
116	75	»	73	43	3182	27	11	47
38	17	19	18	1	987	25	1	24
122	4	60	46	16	3771	30	7	78
73	65	58	15	»	1637	22	1	37
47	13	»	26	21	535	11	14	10
122	68	78	35	9	3709	30	3	81
23	5	»	20	3	780	34	»	18
34	11	24	9	1	838	24	»	9
25	18	18	6	1	664	26	»	38
110	61	49	49	12	2832	26	7	9
19	10	10	9	»	393	21	1	6
98	55	58	34	6	3468	35	4	29
33	10	»	25	8	664	20	2	9
49	10	25	21	3	1028	21	3	29
45	23	28	12	5	933	21	»	13
48	18	28	16	4	1306	28	1	19
1655	758	840	607	208	45889	—	84	707

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1885.							
					Kweekelingen.			Europeanen		Inlanders Christenen		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	mannelijke.	vrouwelijke.	Ultimo December 1884.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport	16	4	22	19	»	1	1635	864	653	40	11	70	1	15	1
Rembang	1	»	1	1	»	»	56	28	26	»	»	1	»	»	»
Toeban	1	»	1	»	»	»	44	23	25	»	»	6	»	»	»
Bodjonegoro	1	»	1	»	»	»	56	18	15	»	»	12	2	»	»
Banjoemas	1	»	»	1	»	»	49	31	17	»	»	8	»	»	»
Tjilatjap	1	»	1	»	»	»	52	26	23	»	»	1	»	3	»
Poerbolinggo	1	»	1	»	»	»	35	9	12	»	»	11	»	»	»
Bandjarnegara	1	»	1	»	»	»	32	11	9	»	»	18	»	»	»
Poerworedjo	1	»	2	»	»	»	73	40	19	»	»	8	»	1	»
Keboemen	1	»	»	1	»	»	40	10	16	»	»	14	»	»	»
Wonosobo	1	»	1	»	»	»	38	9	5	»	»	26	»	3	»
Gombong	1	»	6	»	»	»	224	260	9	»	»	8	»	»	»
Magelang	1	»	2	1	»	»	99	53	22	»	»	11	»	6	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	42	»	44	»	»	»	»	»	»
Djokjakarta 1e school	1	»	4	1	»	»	204	122	65	2	»	10	»	2	»
» 2e »	1	»	3	1	»	»	161	78	40	26	9	8	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	2	»	»	85	»	82	»	5	»	»	»	»
Soerakarta 1e school	1	»	1	1	»	»	80	30	30	»	»	»	»	»	»
» 2e »	1	»	1	2	»	»	140	82	50	5	2	»	»	»	»
» 3e »	1	»	2	1	»	»	152	79	44	»	»	4	»	7	»
» meisjesschool	»	1	»	2	»	»	86	»	70	»	»	»	»	»	»
Klatten	1	»	»	1	»	»	50	30	10	4	3	1	«	»	»
Bojolali	1	»	1	»	»	»	37	24	15	»	»	»	»	5	»
Madioen	1	»	2	»	»	»	67	42	33	»	»	5	»	2	1
Ngawi	1	»	»	1	»	»	42	16	21	»	»	11	1	»	»
Patjitan	1	»	»	»	1	»	18	9	9	»	»	»	»	»	»
Kediri	1	»	3	»	»	»	98	63	43	»	»	7	»	7	»
Blitar	1	»	2	»	»	»	74	40	32	1	»	5	1	»	»
Toeloeng-Agoeng	1	»	»	1	»	»	44	14	17	1	»	1	»	»	»
Ngandjoek	1	»	»	1	»	»	40	16	11	»	»	6	3	1	»
Bandjermasin	1	»	2	1	»	1	109	62	41	4	»	»	»	19	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	33	»	31	»	»	»	»	»	»
TOTAAL	43	8	60	40	1	2	3995	2109	1539	83	30	252	8	71	2

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen die de school verlieten, om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
1655	758	840	607	208	45839	—	84	707	
55	31	31	16	8	957	18	5	23	
54	22	32	18	4	718	14	»	16	
47	17	21	17	9	979	21	2	15	
56	26	29	18	9	632	12	3	9	
53	32	27	18	8	2379	45	3	22	
32	17	20	7	5	501	16	»	14	
38	11	21	16	1	759	19	»	9	
68	35	34	26	8	1894	27	1	25	
40	16	22	15	3	704	17	3	10	
43	8	27	12	4	725	19	1	7	
277	260	155	130	12	7500	27	1	22	
92	29	62	24	6	2297	23	4	59	
44	16	»	29	15	414	10	4	10	
201	6	123	67	11	3522	17	12	69	
161	144	113	48	»	4913	35	1	66	
87	24	»	60	27	1100	13	2	29	
80	2	51	21	8	1554	17	3	47	
139	89	98	34	7	4162	30	»	57	
134	90	101	26	7	3104	23	4	53	
70	26	»	59	11	1524	21	10	15	
48	31	32	14	2	756	15	1	15	
44	32	36	4	4	1417	32	»	28	
83	54	43	35	5	1433	18	2	38	
49	18	33	15	1	749	15	1	14	
18	13	13	3	2	189	10	1	2	
120	45	65	50	7	2054	17	7	16	
79	32	50	23	6	1567	20	4	33	
33	16	19	12	2	756	22	2	23	
37	9	28	5	4	668	18	2	10	
126	63	81	32	13	4160	33	2	29	
31	14	»	23	8	866	28	2	8	
4094	1966	2185	1484	425	100802	25	169	1506	

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1885.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen.		Ultimo December 1884.	Europeanen		Inlanders Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl	
					mannelijke.	vrouwelijke.		jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
3de Inspectie-															
Soerabaja 1e school A	1	»	2	3	»	»	214	157	49	»	»	»	»	»	»
» 1e » B	1	»	1	3	»	1	165	93	64	»	»	»	»	»	»
» 2e »	1	»	1	2	»	»	107	82	31	»	»	»	»	2	1
» 3e »	1	»	1	3	»	»	153	99	38	»	»	3	»	15	»
» 4e »	1	»	2	»	»	»	68	38	23	»	1	»	»	»	»
» 5e »	1	»	1	2	»	»	127	105	21	»	»	»	»	»	»
» 1e meisjesschool	»	1	»	2	»	»	89	»	89	»	»	»	»	»	»
» 2e »	»	1	»	3	»	»	105	»	100	»	»	»	»	»	1
Grissee	1	»	1	»	»	»	41	17	17	»	»	»	»	»	»
Modjokerto	1	»	2	»	»	»	76	41	36	»	»	1	»	1	»
Sidho-ardjo	1	»	1	»	»	»	55	28	17	»	»	10	»	2	»
Pamekasan	1	»	»	1	»	»	53	19	27	»	»	3	»	2	»
Soemenep	1	»	2	»	»	»	58	27	25	»	»	»	»	4	»
Bangkalan	1	»	1	»	»	»	29	12	13	»	»	1	»	1	»
Pasoerocan	1	»	2	2	»	»	151	90	49	»	»	1	»	7	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	28	»	23	»	»	»	»	»	»
Malang	1	»	2	1	1	»	115	74	40	»	»	2	2	2	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	31	»	40	»	»	»	»	»	»
Bangil	1	»	1	»	»	»	38	18	14	»	»	3	»	4	1
Probolinggo	1	»	1	2	»	»	122	91	53	»	»	»	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	36	»	45	»	»	»	»	»	»
Kraksaän	1	»	»	»	»	»	24	7	8	»	»	»	»	»	»
Besoeki	1	»	1	»	»	»	31	13	8	»	»	2	1	3	»
Sitoebondo	1	»	1	»	»	»	42	30	11	»	»	1	»	»	»
Banjoewangi	1	»	1	»	»	»	45	30	16	»	»	8	»	»	»
Bondowoso	1	»	1	»	»	»	27	16	13	»	»	2	»	3	»
Makasser 1e school	1	»	2	1	»	2	135	83	47	»	»	»	»	6	»
» 2e »	1	»	2	1	»	1	122	49	43	»	»	3	»	16	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	36	»	29	»	»	»	»	»	»
Maros	1	»	1	»	»	»	28	18	9	»	»	»	»	»	»
Bonthain	1	»	1	»	»	»	37	14	19	»	»	4	»	»	»
Boelekomba	1	»	1	»	»	»	43	25	19	»	»	1	»	»	»
Transporteere	26	6	32	30	1	4	2431	1276	1036	»	1	45	3	68	3

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen die de school verlieten, om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
afdeeling.									
206	1	123	49	34	6450	30	33	67	
157	2	76	58	23	2976	20	14	58	
116	86	82	30	4	4284	37	1	42	
155	103	124	27	4	5888	38	1	84	
62	30	36	21	5	1489	22	3	29	
126	85	87	24	15	2301	18	11	33	
89	»	»	57	32	1422	15	8	45	
101	77	»	90	11	2087	20	22	21	
34	14	24	10	»	762	22	3	18	
79	50	44	30	5	1581	20	7	17	
57	26	31	24	2	1189	22	2	13	
51	15	19	21	11	980	18	1	9	
56	36	29	20	7	1531	25	4	11	
27	14	17	9	1	1067	38	»	11	
147	73	96	42	9	3807	25	3	92	
23	11	»	19	4	341	15	4	20	
120	48	89	27	4	2707	22	1	64	
40	14	»	32	8	544	15	»	14	
40	21	22	11	7	1233	32	2	15	
144	46	87	43	14	3021	20	1	40	
45	13	»	39	6	630	1	2	23	
15	3	8	7	»	670	34	»	19	
27	11	20	7	»	606	21	2	19	
42	14	26	13	3	1922	44	»	9	
54	29	32	19	3	1697	27	1	9	
34	19	20	14	»	638	21	»	9	
136	2	81	35	20	2776	20	7	30	
111	81	66	34	11	2221	19	7	24	
29	17	»	21	8	705	24	4	16	
27	22	14	13	»	693	25	»	4	
37	30	19	16	2	928	25	»	22	
45	44	20	22	3	958	21	1	13	
2432	1037	1292	884	256	60101	—	145	920	

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1885.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen.		Ultimo December 1884.	Europeanen.		Inlanders Christenen		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl	
					mannelijke.	vrouwelijke.		jongens.	meisjes.	jongens	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	26	6	32	30	1	4	2431	1276	1036	»	1	45	3	68	3
Bima.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Menado.....	1	»	2	1	»	»	147	63	38	20	9	1	»	13	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	35	»	35	»	2	»	»	»	»
Tondano.....	1	»	»	1	»	»	36	9	7	12	3	»	»	»	»
Gorontalo.....	1	»	»	1	»	»	39	6	10	9	1	3	»	4	»
Amboina.....	1	»	3	»	»	»	161	81	46	4	1	2	»	1	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	1	»	»	35	»	2	»	1	»	»
Banda (Neira).....	1	»	2	1	»	»	106	59	34	10	1	»	»	3	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	30	»	28	»	»	»	»	»	»
Saparoca.....	1	»	1	»	»	»	49	20	15	13	2	1	»	»	»
Ternate.....	1	»	2	»	»	»	80	23	19	6	6	»	»	23	3
Koepang.....	1	»	1	»	»	»	37	16	16	3	1	1	1	»	»
TOTAAL.....	34	9	43	37	1	5	3151	1553	1319	77	29	53	5	112	6

Recapi

1e afdeeling.....	30	6	31	44	»	4	2980	1570	1355	28	7	41	1	70	2
2e »	43	8	60	40	1	2	3995	2109	1553	83	30	252	8	71	2
3e »	34	9	45	37	1	5	3151	1553	1319	77	29	53	5	112	6
TOTAAL IN 1885.....	107	23	134	121	2	11	»	5232	4213	188	66	346	14	253	10
» » 1884.....	107	22	133	116	1	12	10126	5109	4104	189	67	380	19	252	6
Vermeerdering.....	»	1	1	5	1	»	»	123	109	»	»	»	»	1	4
Vermindering.....	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1	1	34	5	»	»

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen die de school verlieten, om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
2432	1037	1292	384	256	60101	—	145	920	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	
144	82	110	29	5	4256	28	5	30	
37	23	»	32	5	936	27	»	4	
31	10	18	10	3	2275	69	1	11	
33	12	23	10	»	934	28	»	15	
135	88	87	34	14	2205	8	2	55	
38	24	»	23	15	217	5	»	4	
107	65	78	24	5	2364	22	»	35	
28	14	»	12	16	224	8	8	1	
51	28	29	20	2	739	14	»	5	
80	31	45	28	7	803	9	2	20	
38	21	17	18	3	632	17	»	5	
3154	1435	1699	1124	331	75746	23	163	1105	

tulatie.

3074	1332	1389	1268	417	65900	21	179	1240
4094	1966	2185	1484	425	100802	25	169	1506
3154	1435	1699	1124	331	75746	23	163	1105
10322	4733	5273	3876	1173	242448	23	511	3851
10126	4545	5180	3858	1088	229743	25	473	3756
196	188	93	18	85	12705	»	38	95
»	»	»	»	»	»	»	»	»

L[a]. **K.**

Staat van het onderwijzend personeel en de leerlingen aan de bijzondere

SCHOLEN.		Aantal.						Getal leerlingen onder ultimo December 1884.	Getal leerlingen onder ultimo					
						Kweekelingen.			Europeanen.		Inlanders Christenen.		Inlanders niet Christenen.	
WAAR.	VAN WIEN.	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Mannelijke.	Vrouwelijke.		Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.

lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1885.

December 1885.			Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die de school verlieten.		AANMERKINGEN.
Vreemde Oosterlingen.										
Jongens.	Meisjes	Totaal.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	Na al de vakken te hebben doorloopen.	Om verschillende redenen.	
afdeeling.										
»	»	130	28	52	50	420	3	24	20	
»	»	219	84	82	53	766	3	5	47	
»	»	361	157	137	67	3010	8	7	80	
»	»	69	25	39	7	†	†	†	†	† Opgaven ontbreken.
»	»	5	2	3	»	†	†	†	†	In 1885 geopend.
»	»	10	5	3	2	†	†	»	2	» » »
»	»	28	9	10	9	744	27	»	4	
»	»	7	7	»	»	†	†	»	16	
»	»	36	18	10	8	†	†	»	3	In 1885 geopend.
»	»	865	335	336	196	—	—	36	172	
afdeeling.										
										(a) De jongensschool wordt tijdelijk door de hoofdes der meisjesschool bestuurd.
»	»	47	11	14	22	340	7	1	7	
»	»	147	78	46	23	1214	8	9	14	
»	»	124	52	54	18	1355	11	3	7	
»	»	113	50	50	13	1882	16	6	36	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	In 1885 gesloten.
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	» » »
5	»	16	7	9	»	†	†	†	†	» » geopend.
5	»	447	198	173	76	4788	10	19	64	

SCHOLEN.		Aantal						Getal leerlingen onder ultimo December 1884.	Getal leerlingen onder			
						Kwekelingen.			Europeanen.		Inlanders Christenen.	
WAAR.	VAN WIEN.	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Mannelijke.	Vrouwelijke.		Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.
3de Inspec												
Soerabaja.....	K. J. Teppers, (geestelijke broeders)..	1	»	4	»	»	»	169	164	»	»	»
»	Mej. M. M. Demarteau, (geestelijke.. zusters).....	»	1	»	7	»	»	270	»	270	»	»
»	Mej. K. J. Almerood.....	»	1	»	2	»	»	46	»	82	«	»
»	E. A. E. Kalshoven.....	1	»	2	»	»	»	52	79	»	»	»
Tempeh (Loema-djang).....	Mevr. Wijsman (a).....	»	1	»	»	»	»	27	9	12	»	»
	Totaal.....	2	3	6	9	»	»	564	252	364	»	»
Rec												
1e Inspectie-afdeeling		3	6	7	29	»	»	823	231	624	»	»
2e idem.		2	2	1	11	»	3	491	113	328	»	»
3e idem.		2	3	6	9	»	»	564	252	364	»	»
	Totaal in 1885.....	7	11	14	49	»	3	»	596	1316	»	»
	» » 1884.....	8	9	11	41	»	5	1878	560	1282	»	»
	Vermeerdering.....	»	2	3	8	»	»	»	36	34	»	»
	Vermindering	1	»	»	»	»	2	»	»	»	»	»

December 1885.			Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen die de school verlieten.		AANMERKINGEN.
Vreemde Oosterlingen.										
Jongens.	Meisjes.	Totaal.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	Na al de vakken te hebben doorloopen.	Om verschillende redenen.	
afdeeling.										
»	»	167	82	61	24	841	5	12	48	
»	»	270	132	84	54	650	2	4	42	
»	»	82	31	19	32	2287	27	5	23	
4	»	83	37	30	16	996	12	10	21	
»	»	21	9	9	3	†	†	†	†	(a) Vroeger te Probolinggo.
4	»	623	291	203	129	4774	8	31	134	
tulatie.										
»	»	865	333	336	196	†	†	36	172	
5	»	447	198	173	76	4788	10	19	64	
4	»	623	291	203	129	4774	8	31	134	
9	»	1935	822	712	401	†	†	86	370	
6	»	1878	801	695	382	11447	6	76	301	
3	»	57	21	17	19	†	†	10	69	
»	»	»	»	»	»	†	†	»	»	